

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
Prevention and Surveillance of Narcotics Problems in Border Areas by Loei
Local Administrative Organizations

โดย

รศ.ดร.ธงชัย สิ่งอุดม

พระมหาสมศักดิ์ สติสมฺปนฺโน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

พ.ศ. ๒๕๖๓

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800763021

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

โดย

รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม

พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

พ.ศ. ๒๕๖๓

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800763021

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Prevention and Surveillance of Narcotics Problems in Border Areas by Loei
Local Administrative Organizations

By

Assoc Prof Dr.Thongchai singudom

Phramaha Somsak Satisompanno

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddhist College

B.E. 2563

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 800763021

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
ผู้วิจัย:	รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม, พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๓
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ผลการวิจัย

๑. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ ชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด และการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน เช่น มีมาตรการทางสังคม มีกติกาชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน

๒. การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ ๑) มาตรการชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน เช่น ชรบ. อปพร. ๒) มาตรการทางสังคม เช่น พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดชุมชนบำบัด และ ๓) มาตรการทางกฎหมาย เช่น ร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมาย การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การใช้มาตรการดำเนินงานแบบผสมผสาน พัฒนาการกิจกรรมร่วมกัน

๓. เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ แนวทางทางสังคม มีการตั้งด่านตรวจค้นหาสารเสพติด ชุมชนมีการร่วมมือเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ แนวทางการใช้กฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จัดให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้งผ่านเสียงตามสายในชุมชน และแนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยา มีการบำบัดยาเสพติดโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางการแพทย์ ติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม

Research Title: Prevention and Surveillance of Narcotics Problems in Border Areas by Loei Local Administrative Organizations

Researchers: Assoc Prof Dr.Thongchai singudom
Phramaha Somsak Satisompanno,

Depatment : Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Loei Buddhist College

Fiscal Year: 2563 / 2020

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of the research article were (1) to study community role models on prevention and surveillance of narcotic problems along the border in Loei province, (2) to study the development of prevention and surveillance measurements on narcotic problems along the border by community role models in Loei province, and (3) to provide community role models with some recommendations on guidelines for prevention and surveillance of narcotic problems along the border in Loei province. The methodology was based upon the participatory action research (PAR).

The research findings were as follows:

1. Ban Tha Di Mi Community, Pak Tom Sub-district, Chiang Khan District, Loei Province was appointed as a community role model on prevention and surveillance of narcotic problems along the border in Loei province because of their conglomeration for prevention and surveillance of narcotic problems. In addition, there were the community's rules and measures such as social measures and community rules on prevention and solution of drug problems. As well, the network of leaders was established for close inspection in the community.

2. The measures for prevention and surveillance of narcotic problems , developed by the Community Role Model, comprised of (๑) community measures by the community committee like village security teams (VSTs) and civil protection volunteers (CPVs), (๒) social measures like local wisdom development and community therapy activities, and (๓) legal measures like cooperation to inspect target areas, participation of all involved sectors, implementation of mixed operational measures, and cooperation of activity development.

3. For the Community Role Model, the recommendations on guidelines for prevention and surveillance of narcotic problems along the border in Loei Province consisted of social measures, in which there were narcotics check-points and community participation in narcotics surveillance; legal measures, in which there were strict law enforcement on drug trafficking and at least once-a-week publication of narcotic problems through the community's audio broadcast system; and measures of drug prevention/remedy/treatment, in which there was drug addiction treatment and cure by medical agencies or organizations, including treatment retainment and drug patient recovery.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน ซึ่งคณะผู้วิจัยขอเอนามท่านผู้มีอุปการคุณเหล่านั้นไว้ในที่นี้ ดังนี้

๑. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อ แก้ไขปรับปรุงงานวิจัยนี้ได้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

๒. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย โดยพระราชปริชามณี, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยสามารถปฏิบัติงานและเก็บข้อมูลวิจัยในวัน เวลาราชการได้ ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่วิทยาลัยสงฆ์เลย ที่อำนวยความสะดวกในระหว่างการทำวิจัย

๓. พ.อ.สมหมาย บุชบา รอง ผบ.มทบ.๒๘ และ รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย ได้ให้ความอนุเคราะห์และเป็นประธานในการเปิดโครงการวิจัยและบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

๔. นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ นายอำเภอเชียงคาน ได้ให้ความอนุเคราะห์และเป็นประธานในการเปิดศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๕. พ.ต.อ.ต่อศักดิ์ อรัณยานนท์ ผกก.สภ.เชียงคาน และทีมงานวิทยากรจากสถานีตำรวจเชียงคาน ที่ได้อนุเคราะห์เป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในชุมชน

๖. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงคาน ที่อนุเคราะห์ทีมงานวิทยากรพิเศษ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Workshop) ร่วมกับชุมชน

๗. ทีมงานผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามที่ทำหน้าที่ในการช่วยสัมภาษณ์ จัดกิจกรรมและปฏิบัติงานในภาคสนาม จนทำให้ได้ข้อมูลขั้นต้นสำหรับการทำวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม และคณะ

๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ช
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด.....	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง.....	๒๑
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	๒๗
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล.....	๔๑
๒.๕ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๐
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๖๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๖๑
๓.๒ พื้นที่การวิจัย.....	๖๒
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย.....	๖๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๕
๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๖๙
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๗๒
๔.๑ ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน.....	๗๒

๔.๔.๑ การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพชุมชน.....	๗๒
๔.๑.๒ การป้องกันชุมชนและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด.....	๗๙
๔.๑.๓ การกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน.....	๘๒
๔.๑.๔ การรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด.....	๘๖
๔.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชน ต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย.....	๙๓
๔.๒.๑ มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชม., อุปพร., คณะกรรมการ).....	๙๓
๔.๒.๒ การใช้มาตรการทางสังคม.....	๙๕
๔.๒.๓ การใช้มาตรการทางกฎหมาย.....	๙๙
๔.๓ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชน ต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย.....	๑๐๖
๔.๓.๑ แนวทางทางสังคม / ภูมิปัญญา/ ตักเตือนการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหาเสพติด.....	๑๐๖
๔.๓.๒ แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด.....	๑๑๒
๔.๓.๓ แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด.....	๑๑๔
๔.๓.๔ แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบ ตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย.....	๑๒๐
๔.๓.๕ ศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๑๒๔
๔.๓.๖ ผลการประเมินผู้เข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	๑๒๙
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๓๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๔๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๔๖
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๕๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๕๘
บรรณานุกรม.....	๑๖๐
ภาคผนวก.....	๑๖๕
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	๑๖๖
ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย.....	๑๗๔
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายกิจกรรมดำเนินการวิจัย.....	๑๗๘
ภาคผนวก ง การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๘๒
ภาคผนวก จ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ.....	๑๘๔
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๘๖
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๙๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	บัญชีบริบทชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน.....	๗๕
๔.๒	สรุปการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันชุมชนและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยการนำ หลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค).....	๘๒
๔.๓	สรุปการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัด เลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค).....	๘๖
๔.๔	สรุปการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลยเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดโดย การนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค).....	๙๐
๔.๕	กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโครงการวิจัย การป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๑๒๐
๔.๖	การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัด เลย.....	๑๒๑
๔.๗	ผลการดำเนินกิจกรรมโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตาม แนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๑๒๒
๔.๘	แสดงจำนวน (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของปัจจัยส่วน บุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๒๙
๔.๙	แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด	๑๓๒
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด โดยภาพรวม	๑๓๓
๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ด้านวิทยาการ บรรยาย	๑๓๔
๔.๑๒	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ด้านการมี ส่วนร่วมในการคิด	๑๓๕
๔.๑๓	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด การมีส่วน	๑๓๖

ร่วมในการตัดสินใจ		
๔.๑๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการมี ส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง	๑๓๗
๔.๑๕	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วม ร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและ ประเมิน	๑๓๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

๔.๑ การแต่งตั้งพื้นบ้านทำดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.....	๗๔
๔.๒ อปพร. บ้านท่าดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.....	๗๕
๔.๓ พระพุทธรูปนันทมิ่งมงคลลีลาทวินคราภิรักษ์ (พระใหญ่).....	๗๖
๔.๔ กิจกรรมบ้านท่าดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.....	๗๗
๔.๕ กลุ่มเกษตรกร บ้านท่าดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.....	๗๙
๔.๖ กิจกรรมการมีส่วนร่วม บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.....	๙๔
๔.๗ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง บ้านท่าดีหมี่.....	๙๘
๔.๘ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง อปพร. บ้านท่าดีหมี่.....	๑๐๓
๔.๙ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง บ้านท่าดีหมี่.....	๑๐๗
๔.๑๐ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง บ้านท่าดีหมี่.....	๑๐๙
๔.๑๑ โครงการการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็งป้องกันภัยยาเสพติด บ้านท่าดีหมี่.....	๑๑๑
๔.๑๒ ผู้นำชุมชนการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็งป้องกันภัยยาเสพติด บ้านท่าดีหมี่.....	๑๑๓
๔.๑๓ การมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็งป้องกันภัยยาเสพติด บ้านท่าดีหมี่.....	๑๑๔
๔.๑๔ กิจกรรมเปิดโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๑๒๐
๔.๑๕ กิจกรรม (workshop) ชาวบ้านโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๑๒๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy)^๑

ในอนาคตปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้สึกร่มเย็นปลอดภัยในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลจากสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ชี้แนวโน้มว่าประเทศอัฟกานิสถานยังคงเป็นแหล่งผลิตฝิ่นรายใหญ่ที่สุดของโลก รองลงมาเป็นประเทศสหภาพเมียนมาร์ ส่วนพื้นที่ปลูกโคคารายใหญ่ของโลกได้แก่ ประเทศโคลอมเบีย โบลิเวีย และเปรู และประเทศที่เป็นแหล่งผลิตสารตั้งต้นที่สำคัญ คือ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย เยอรมนี และไต้หวัน แหล่งผลิตยาเสพติดจากพื้นที่พระจันทร์เสี้ยวทองคำ สามเหลี่ยมทองคำ และอเมริกาใต้ยังคงส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดโลก^๒

สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่รุมเร้าสังคมอยู่ทุกวันนี้ ส่วนผลักดันให้เกิดการใช้ยาเสพติด เพื่อแสวงหาความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ (Mood altering) ตามมาในสถานะที่สังคมกดดันบีบคั้นมากๆ ทำให้เกิดความยากลำบากในการประกอบตัวเองให้อยู่รอด ต้องพยายามดิ้นรน แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิตแบบเฉพาะหน้า จะมีการใช้ยาเสพติดในกลุ่มที่สร้างความเคลิบเคลิ้ม (Euphoria) เพื่อทำให้รู้สึกหลุดพ้นไปจากโลกแห่งความเป็นจริง ไม่ต้องรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในเหตุการณ์ที่ต้องฝืนความรู้สึก มักจะมีการใช้ยาเสพติดประเภทกล่อมประสาทหรือหลอนประสาท เพื่อปรับสภาพจิตใจให้เกิดความกล้า ให้สามารถปฏิบัติภารกิจ

^๑ สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒, หน้า ๑.

^๒ อ้างแล้ว, หน้า ๒.

ซึ่งในภาวะปกติไม่สามารถมีพฤติกรรมเช่นนั้นได้ มีการใช้ยาเสพติดเพื่อการประกอบอาชีพบางประเภท ในสถานการณ์ที่ต้องการจะกระตุ้นความรู้สึกหรือต้องการให้เกิดอะไรในสิ่งที่ปกติไม่เกิดขึ้น มักจะมีการใช้ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท ในบางขณะมีการใช้ยาเสพติดบางชนิดเพื่อเสริมสร้างความสนุกสนาน ความบันเทิง ความตื่นเต้น การกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ^๓

การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางบกด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีพื้นที่ชายแดนทางบก ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางยาวมาก ปัจจุบันด้านสภาพภูมิประเทศจึงยังคงเอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดอยู่พื้นที่นำเข้าหลัก (เกินกว่าร้อยละ ๘๐) ยังคงเป็นพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งเก็บพักยาเสพติดของกลุ่มผู้ผลิต และเป็นเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยในประเทศเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตามหากการสกัดกั้นในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ มีความเข้มข้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่องจะเปลี่ยนเส้นทางนำเข้าในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ที่ควรเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเนื่องจากมีการนำเข้าในปริมาณมากอย่างต่อเนื่องหรือเป็นพื้นที่ใหม่ที่เริ่มปรากฏการนำเข้าในปริมาณมาก ได้แก่ อำเภอมะสาย แม่ฟ้าหลวง แม่จัน จังหวัดเชียงราย อำเภอฝาง ไซยะปรากการ เชียงดาว แม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอเมืองท่าอุเทนธาตุพนม บ้านแพง จังหวัดนครพนม อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น^๔

จังหวัดเลยมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ความยาว ๑๔๗ กิโลเมตร มีแม่น้ำโขงแม่น้ำเหือง และแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดนติดต่อกับแขวงไชยะบูลีและแขวงเวียงจันทน์ของสปป.ลาว แม่น้ำโขงระยะทางยาว ๗๑ กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอปากชมและอำเภอเชียงคาน แม่น้ำเหืองระยะทางยาว ๑๒๓ กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้ายและอำเภอนาแห้ว แนวสันเขาในอำเภอนาแห้วมีความยาว ๓ กิโลเมตร อำเภอที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสปป.ลาว ได้แก่ อำเภอปากชม ติดต่อกับบ้านวังเมืองหมื่น แขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างแขวงเวียงจันทน์กับอำเภอปากชมประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนอำเภอท่าลี่ ติดต่อกับบ้านเมืองหมอมืองแก่นท้าวแขวงไชยะบูลี (ระยะทางระหว่างแขวงไชยะบูลีกับอำเภอท่าลี่ประมาณ ๒๑๐ กิโลเมตร) มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นกั้นพรมแดนอำเภอเชียงคาน ติดต่อกับเมืองसानะคาม แขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างเมืองसानะคามกับอำเภอเชียงคานประมาณ ๓ - ๕ กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนอำเภอด่านซ้าย ติดต่อกับบ้านนาข่าเมืองบ่อเตนแขวงไชยะบูลีระยะทางระหว่างเมืองบ่อเตนกับอำเภอด่านซ้ายประมาณ ๓๐ กิโลเมตร อำเภอนาแห้วติดต่อกับบ้านเหมืองแพร่ เมืองบ่อเตนแขวงไชยะบูลี มีระยะทางระหว่างเมืองบ่อเตนกับอำเภอนาแห้วประมาณ ๔๐ กิโลเมตร อำเภอภูเรือติดต่อกับเมืองแก่นท้าว เมืองบ่อเตนแขวงไชยะบูลี^๕

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

^๔ สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, หน้า ๙.

^๕ สำนักงานจังหวัดเลย, รายงานประจำปี ๒๕๖๐, (เลย : สำนักงานจังหวัดเลย, ๒๕๖๐), หน้า ๘.

ด้านสาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ยังคงเป็นประเทศที่ผลิตกัญชาแล้วส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมากที่สุดในอาเซียน รวมทั้งมีการปลูกฝิ่น ในพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี สะท้อนถึงความต้องการฝิ่นดิบจำนวนมาก เพื่อส่งโรงงานผลิตเฮโรอีน นอกจากนี้ ยังมีสถานะเป็นประเทศทางผ่านยาเสพติดสำคัญ จากประเทศเมียนมาร์มายังไทย เวียดนาม และกัมพูชา ก่อนที่จะลำเลียงต่อไปยังประเทศต่างๆ รวมถึงเป็นทางผ่านสารตั้งต้นเข้าสู่แหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ^๖

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทุกสมัย พยายามแก้ไขเพื่อให้หมดไป มีการกำหนดทั้งนโยบายและกลยุทธ์ที่จะป้องกันและปราบปรามไว้อย่างชัดเจน แต่ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถเอาชนะยาเสพติดได้ โดยเฉพาะยาเสพติดที่แพร่ระบาดไปสู่ในสถานศึกษา มีการรายงานและประเมินช่วงอายุที่มีภาวะเสี่ยงในการเข้าไปใช้ยาเสพติด ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘ สถาบันรามจิตติได้สำรวจพฤติกรรมเด็กและเยาวชน เพื่อติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัดทั่วประเทศ พบว่า เยาวชนในช่วงอายุ ๑๓ - ๑๘ ปี มีพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุด^๗ ผลสถานการณ์การแพร่ระบาดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔ พบว่า สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดรายใหม่มากกว่าผู้เข้าบำบัดรายเก่า โดยสัดส่วนค่าคงที่ อยู่ที่ร้อยละ ๗๗-๘๐ อายุที่ใช้ยาเสพติดครั้งแรกของผู้เข้าบำบัดมากกว่าร้อยละ ๕๐ จะมีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี และอีกกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ คือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า ๑๕ ปี สำหรับตัวยาที่ผู้เข้ารับการบำบัดใช้เป็นตัวแรกคือ ยาบ้ามากที่สุด ร้อยละ ๗๖-๗๙ รองลงมาคือ กัญชา ร้อยละ ๑๑-๑๓ และสารละลาย ร้อยละ ๔-๗ อาชีพของกลุ่มผู้เข้าบำบัดรักษา ๓ ลำดับแรกในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา คือ กลุ่มอาชีพรับจ้าง ว่างานและเกษตรกร ขณะที่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาพบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา^๘

ความคาดหวังของประเทศชาติ ชุมชน ครอบครัวและโรงเรียน ต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีทักษะชีวิต คือ คิด วิเคราะห์ มีสติในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม มีสุขภาพแข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส ตั้งใจเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรม ไม่สร้างปัญหาให้สังคมเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศ^๙ เมื่อเด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ เข้มแข็งแม้อยู่ในครอบครัวที่แตกแยกหรืออย่าร้าง ก็สามารถปรับตัวได้ ไม่สร้างปัญหาเพิ่มให้ครอบครัว เพราะสาเหตุที่ทำให้

^๖ สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, หน้า ๘.

^๗ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, **ความรู้และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๒), หน้า ๕๘

^๘ ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, **ปฏิบัติการวาระแห่งชาติ “พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด”** (สาระสำคัญสถานการณ์ยาเสพติดและความหนาแน่นของปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ, (เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^๙ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **บทเรียนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๒), หน้า ๒.

เยาวชนหันไปเสพยาเสพติดเกิดจากปัญหาครอบครัวแตกแยก^{๑๐} การสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กมีสติในการคิด ไม่สร้างปัญหาให้ครอบครัวเพิ่มเติม ครอบครัวก็จะอบอุ่นและเข้มแข็งขึ้น หมู่บ้านและชุมชนมีความสามัคคี อยู่อย่างไม่วุ่นวายตระเวน ไม่มีอาชญากรรมและลักขโมย ก็จะส่งผลถึงความเป็นปึกแผ่นของประเทศต่อไป ดังคำขวัญที่ว่า “ไทยนิยม ยั่งยืน ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด”

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในพันธกิจต่อสังคมและประเทศชาติ จึงได้เสนอแผนงานวิจัยตามกรอบเป้าหมายที่ ๒ การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศ เป็นการสร้างความมั่นคงของประเทศ ทั้งในเรื่องของการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เพื่อความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนในประเทศต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๒.๒ ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีขอบเขตดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย มาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ และตัวแทนภาคประชาชน ดังนี้

ตัวแทนผู้นำชุมชน

จำนวน ๓๐ รูป/คน

^{๑๐} ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันรามจิตติ, การพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันยาเสพติด	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนภาคประชาชน	จำนวน ๓๐ รูป/คน

โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๐ รูป/คน

และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคประชาชน

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ทำการวิจัยในขอบเขตพื้นที่ชุมชนที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน ๓ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ชุมชนตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และชุมชนตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม จังหวัดเลย ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ๓ อำเภอ ของจังหวัดเลย ตามเขตปกครองของจังหวัดเลย ตามการแบ่งเขตการปกครองท้องที่ของกระทรวงมหาดไทย

๑.๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๓ ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมระยะเวลา ๗ เดือน

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ การป้องกันและเฝ้าระวัง หมายถึง การใช้วิธีต่างๆ เพื่อปกป้องตนเองให้พ้นจาก สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากผู้อื่นให้เสพยาเสพติด โดยการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดและครอบคลุมถึงพฤติกรรมในการ ปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เสพยาเสพติดประเภท

๑.๔.๒ ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติหรือเกิดจากการ สังเคราะห์เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผล ต่อร่างกายและจิตใจ โดยไม่รวมเหล้า และบุหรี่

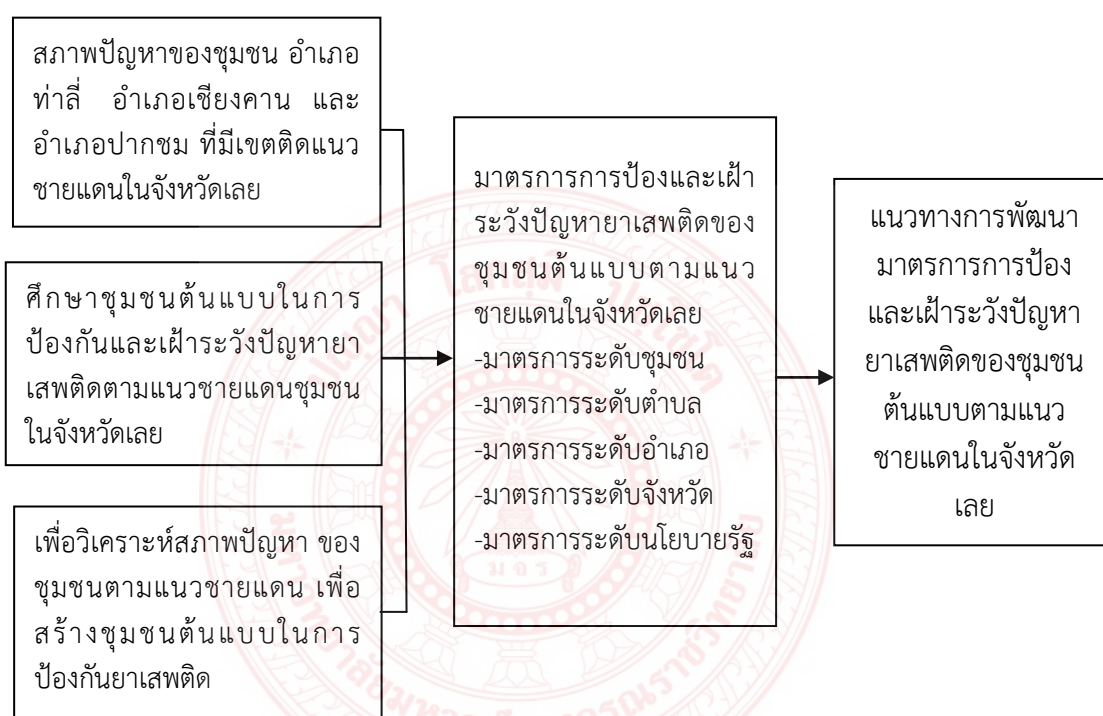
๑.๔.๓ ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในพื้นที่ตามแนวชายแดนใน จังหวัดเลย ประกอบไปด้วย ชุมชนอำเภอท่าลี่ ชุมชนอำเภอเชียงคาน ชุมชนอำเภอปากชม เพื่ออาศัย ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิต โดยเหตุที่มีคนกลุ่มดังกล่าวอาศัยอยู่ร่วมกันใช้ ทรัพยากรเพื่อการผลิต จึงมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขึ้น มีองค์กรหรือสถาบัน ของชุมชนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

๑.๔.๔ แนวชายแดน หมายถึง ชุมชนที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีแม่น้ำโขง แม่น้ำเหือง และแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดน

ติดต่อกับแขวงไซยะบูลีและแขวงเวียงจันทน์ของสปป.ลาว ในเขตอำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน อำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอนาแห้ว

๑.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน ในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

แผนผังที่ ๑.๑ กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๖.๒ ได้มาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๖.๓ ได้แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑.๖.๔ นำผลการวิจัยเสนอเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปสร้างการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิดต่างๆ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง
- ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
- ๒.๕ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด เป็นการศึกษาถึงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความหมายของยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด โทษและพิษภัยของยาเสพติด สาเหตุการติดยา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาเสพติด ดังนี้ ความหมายของยาเสพติด

๒.๑.๑ ความหมายของยาเสพติด

กระทรวงสาธารณสุข^๑ ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่าหมายถึง สารที่ เสพเข้าสู่ร่างกาย ซ้ำๆ กัน ไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ จะทำให้เกิดผล

สันติ จัยสิน และคณะ ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่า หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กัน แล้ว ไม่ว่า ด้วยวิธีใดๆ ซึ่งอาจเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือนานติดต่อกันก็ตามจะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สุขภาพของผู้เสพเสื่อมโทรมลงและเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้ว ไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจหรือเฉพาะทางด้านจิตใจขึ้นในผู้เสพนั่นเมื่อพิจารณาตามความหมาย จะพบว่าผู้ที่ติดยาเสพติด คือ พวกที่เริ่มเสพแล้ว ติดจะเกิดความพึงพอใจจึงเสพ

^๑ กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต, คู่มือการปรึกษาในสถานการณ์ยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : กมลโปรดักชั่น, ๒๕๕๓), หน้า ๔๘ – ๔๙.

ติดต่อกัน และทำให้ตัวยาย จำเป็นต้องเสพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่ง ไม่สามารถเลิกได้ เนื่องจากจะเกิดการทุกข์ทรมานทั้ง ร่างกายและจิตใจจึงต้องตกเป็นทาสของยาเสพติด^๒

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด^๓ ได้ให้ความหมายของยาเสพติด โดยทั่วไปและความหมายตามกฎหมาย ดังนี้

๑. ความหมายโดยทั่วไป ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตามทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในอำนาจหรือเป็นทาส ของสิ่งนั้น ทางด้าน ร่างกายและจิตใจหรือจิตใจเพียงอย่างเดียว และต้องเพิ่มปริมาณการเสพติด ขึ้นเรื่อยๆ หรือทำให้สุขภาพ ของผู้เสพติดเสื่อมโทรมลงและเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพ จะมีการผิดปกติทางด้านร่างกายและ จิตใจ หรือเกิดอาการทางด้านจิตใจเพียงอย่างเดียว

๒. ความหมายตามกฎหมายยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๔ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๒.๑ ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุนิตใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วย ประการ ใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ มี อาการนอนยาเมื่อขาดยามีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง อยู่ตลอดเวลาและ สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

๒.๒ วัตถุออกฤทธิ์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ วัตถุออกฤทธิ์ หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เป็นสิ่งที่ได้จากธรรมชาติหรือ วัตถุที่ออก ฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง สาธารณสุขประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

๒.๓ สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. ๒๕๓๓ สารระเหย หมายความว่า สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรี ว่าการกระทรวง อุตสาหกรรม ประกาศว่าเป็นสารระเหย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖: ๑๐๐) ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง ยา หรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับสุรา^๔

^๒ สันติ จัยสิน และคณะ, เทคนิคการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันภัยยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

^๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕.

^๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๖, หน้า ๑๐๐.

เพลินตา กะลัมพากร ได้ให้ความหมายไว้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารที่เป็น ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ เมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้ว ไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันทำให้บุคคลที่เสพยาเสพติดมีอาการ ดังนี้ บุคคลนั้นจะตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทางด้านร่างกายจิตใจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง เมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพยาจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจหรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั่น^๕

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของสารเสพติดไว้ว่า หมายถึง สารใดก็ตาม เมื่อเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทาน ฉีด สูบ หรือดมก็ตามแล้ว ทำให้มีผลต่อจิตใจและร่างกาย ของผู้ใช้สารนี้จะมีลักษณะดังนี้ คือ ผู้ใช้นี้จะต้องเพิ่มขนาดตลอดเวลา เมื่อหยุดใช้ก็จะทำให้เกิดมี อาการขาดยา ผู้ใช้นี้เป็นเวลานานจะทำให้เกิดความต้องการยานี้มากขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจและยังส่งผลร้ายต่อสุขภาพของผู้เสพด้วย^๖

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารหรือวัตถุนิตใด ๆ ก็ตามอาจจะเป็น สารผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ซึ่งเมื่อเสพหรือรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือ ด้วยประการใด ๆ เป็นช่วงระยะเวลาติดต่อกันทำให้บุคคลนั้น ตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจหรือจิตใจเพียงอย่างเดียวต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพเสื่อมโทรมลงและมีอาการขาดยา เมื่อหยุดใช้จะทำให้เกิดผลร้ายต่อ สุขภาพของผู้เสพ

๒.๑.๒ ประเภทของยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน (Amphetamine) แอลเอสดี (LSD) เป็นต้น

ประเภทที่ ๒ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคเคน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) และฝิ่นยา (Medicinal Opium)

ประเภทที่ ๓ ยาเสพติดให้โทษ ที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษ ผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอผสมโคเดอีน (Codeine Cough Syrup)

^๕ เพลินตา กะลัมพากร, “การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ภาควิชาการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓.

^๖ ภาวณี อยู่ประเสริฐ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นของชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ – ๖, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพยาบาลสาธารณสุข), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐), หน้า ๓๕.

ประเภทที่ ๔ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒ ได้แก่ แอซีติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) และอะซีติลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภทที่ ๕ ยาเสพติดให้โทษที่ไม่ได้เข้ามาอยู่ในประเภทที่ ๑ ถึงประเภทที่ ๔ ได้แก่ กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น(ซึ่งหมายรวมถึงพันธุ์ฝิ่น เมล็ดฝิ่น กล้าฝิ่น พางฝิ่น) และเห็ดขี้ควาย

ต่อมามีประกาศกระทรวงสาธารณสุข ได้ลงในราชกิจจานุเบกษา ประกาศฉบับทั่วไป ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๙ สารสำคัญคือ เพิกถอนสารในกลุ่มแอมเฟตามีนอนุพันธ์ ของแอมเฟตามีน วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๑ และประเภท ๒ รวม ๑๖ ชนิด จากพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ และให้นำมาประกาศเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๑ ตามพ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และประกาศควบคุมสารและเคมีภัณฑ์จำเป็นที่ใช้ในการลักลอบผลิตวัตถุเสพติดจำนวน ๑๒ ชนิดเป็นยาเสพติดให้โทษ

สารหรือยาเสพติดทั่วไปมีมากมาย ประมาณ ๑๑๖ ชนิด นักการศึกษาได้กำหนดประเภทยาเสพติดแตกต่างกันออกไป โดยสรุปมี ๔ ลักษณะ คือ

๑. แบ่งตามแหล่งที่เกิดของสารและยาเสพติดให้โทษ

๑.๑ สารหรือยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) มาจากพืชบางชนิดซึ่งยังไม่ได้นำไปใช้กรรมวิธีทางเคมีหรือมีการเปลี่ยนแปลงแบบง่าย ๆ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม ต้นโคคา กาก (Khat)

๑.๒ สารหรือยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthesis Drugs) อาจนำยาเสพติดธรรมชาติมาผลิต ด้วยกรรมวิธีทางเคมี หรือผลิตผลสังเคราะห์ที่ใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ เพราะมีสารที่ทำให้เสพติดผสมอยู่ เช่น เฮโรอีน มอร์ฟิน หรือยาเสพติดสังเคราะห์อื่นๆ ที่เสียบ่อยๆ แล้วเกิดเสพติด เช่น ยานอนหลับพวกบาร์บิทูเรท ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีน หรือ “ยาม้า ยาขยัน”

๒. แบ่งตามลักษณะการติดสารหรือยาเสพติดให้โทษ

๒.๑ การติดสารหรือยาเสพติดให้โทษ (Narcotic Drug) เช่น ฝิ่นและอนุพันธ์ของฝิ่น กัญชา ซาโคบาร์บิทัลฯลฯ

๒.๒ การติดสารให้โทษซึ่งติดเป็นนิสัย (Habitual Drug) เป็นยานอนหลับ ยาระงับประสาท ยาแก้ปวดประสาทอย่างอ่อนบางอย่าง รวมทั้งสุรา บุหรี่ ยานัตถุ

๓. แบ่งตามฤทธิ์ของสารหรือยาเสพติดให้โทษที่มีต่อร่างกายผู้เสพ

๓.๑ ออกฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางและกดประสาทอื่นๆ (Depressants) ออกฤทธิ์กดประสาทส่วนกลาง เช่น ฝิ่นและอนุพันธ์ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน โคเคอีน เพธิดีน ฯลฯ ออกฤทธิ์กดประสาทอื่นๆ เช่น ยานอนหลับ พวกบาร์บิทูเรท เช่น เพนโทบาร์บิทัล ยาแก้ปวดประสาทอื่นๆ ที่ไม่ใช่บาร์บิทูเรท

๓.๒ ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทและสมอง (Stimulants) เช่น โคเคนและโคเคอีน แอมเฟตามีน กระท่อม

๓.๓ ออกฤทธิ์หลอนประสาท (Hallucinogens) เช่น แอล เอส ดี (Lysergic Acid Diethylamide), STP, DMT นักการศึกษาบางท่านได้รวมกัญชาไว้ในสารเสพติดประเภทนี้ด้วย ส่วนใหญ่ประเทศไทยจะพบมากที่สุด คือ กัญชา และ LSD (Lysergic Acid Diethylamide)

๓.๔ ออกฤทธิ์หลายอย่าง (Mixed) กัญชาเป็นสารเสพติดอีกประการหนึ่งคือออกฤทธิ์หลายอย่าง และกัญชาให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษพ.ศ. ๒๕๖๕ และอยู่ในความควบคุมตามพระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. ๒๕๖๗

๓.๕ สารเคมีที่ใช้สูดดม หรือสารระเหย (Volatile Solvents) เช่น กาวติดเครื่องบิน เบนซิน ทินเนอร์ สีฟ่น อีเทอร์ น้ำยาซักแห้ง

๔. แบ่งตามชนิดของสารหรือยาเสพติดให้โทษ

๔.๑ ฝิ่นหรืออนุพันธ์ที่เสพติด คือ ฝิ่นสุกได้จากการนำยางฝิ่นสุกที่เก็บเป็น(สีน้ำตาล) นิยมสูดด้วยกล้องหรืออาจกินในรูปของฝิ่นก้อนมีฤทธิ์ในการกดประสาทส่วนกลาง เช่น เฮโรอีน มอร์ฟีน โคเคอีน เพติดีน ผลที่ได้รับจากการเสพจะกดประสาทรับรู้ความรู้สึกส่วนสมองทำให้มีเมามึน และสมองเสื่อมความตั้งใจเสื่อม กดศูนย์ประสาทหายใจ ทำให้หายใจช้าลง คลื่นไส้อาเจียน ออกฤทธิ์ต่อประสาทไขสันหลังทำให้เกิดอาการกระตุก ออกฤทธิ์ต่อระบบทางเดินอาหาร ทำให้กล้ามเนื้อลำไส้หดตัว ท้องผูกออกฤทธิ์ต่อระบบขับถ่ายปัสสาวะทำให้กล้ามเนื้อกระเพาะ ปัสสาวะหดตัว ถ่ายปัสสาวะสาก ออกฤทธิ์ต่อระบบไหลเวียนของโลหิต ลดความสามารถ ในการไหลเวียนของโลหิต

๔.๒ มอร์ฟีน ลักษณะสีขาวนวล ไม่มีกลิ่น รสขมจัด ละลายน้ำได้ง่าย นิยมเสพ โดยการละลายน้ำฉีดเข้ากล้ามเนื้อที่สะโพกหรืออาจเสพโดยการกินในลักษณะผงยาบรรจุแคปซูล ฤทธิ์ของมอร์ฟีนแรงกว่าฝิ่น ๘ - ๑๐ เท่า ทางแพทย์ใช้เป็นยาระงับอาการปวดที่รุนแรง เช่น อาการปวดหลังผ่าตัด

คุณสมบัติที่เป็นพิษของพวกมอร์ฟีนที่ได้มาจากฝิ่นนี้เกิดขึ้นสองประการ คือ เกิดพิษเฉียบพลันเนื่องจากใช้ยาเกินขนาดซึ่งจะทำให้ถึงแก่ชีวิตทันที กับพิษจากการใช้ยาเป็นระยะ เวลานานสำหรับพิษจากการใช้ยาเป็นระยะเวลานานนั้นจะทำให้เกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจความต้องการทางร่างกายจะเริ่มเกิดขึ้นหลังจากที่ได้รับทุกๆ ๔ ชั่วโมง เมื่อใช้ไปเรื่อยๆ นานเข้าจะทำให้ร่างกายเกิดความต้านทานยา ทำให้ต้องเพิ่มปริมาณของยามากขึ้นเรื่อยๆ

๔.๓ เฮโรอีน มี ๒ ชนิด คือ เฮโรอีนบริสุทธิ์และเฮโรอีนผสม ในปัจจุบันเฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่ร้ายแรงที่สุดมีฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟีน ๔ - ๘ เท่าและแรงกว่าฝิ่น ๓๐ - ๘๐ เท่าการเสพ เฮโรอีนเพียง ๑ - ๒ ครั้ง ก็อาจติดได้และถ้าได้เสพ ๓ - ๔ ครั้ง จะติดเกือบทุกคน

๔.๔ ยานอนหลับที่มีผลโดยตรงต่อระบบส่วนกลางอื่นๆ สารเสพติดชนิดนี้ ได้แก่ ฟีนobarbital เพนโทบาร์บิทัล เซ โคบาร์บิทัล แอมโมบาร์บิทัลหรือเรียกว่า “เหล้าแห้ง” ไร่แดง ปีศาจแดง หรือเสือแจ็กเก็ตสีเหลือง เป็นต้น ผลที่ได้จากการเสพยาชนิดนี้จะทำให้มีเมามึน พุดไม่ชัด มีอาการมีนเมาตลอดเวลา อาการที่เกิดจากการเสพยาเสพติด ถ้าเสพจำนวนน้อยรู้สึกผ่อนคลาย ถ้าเสพมาก จะรู้สึกง่วงนอนมาก ไม่สนใจสิ่งใดๆ เดินไม่ตรง ทรงตัวไม่อยู่ พุดไม่ชัด พุดลิ้นพัน เหมือนเมาสุรา ลักษณะผู้ติดยา

จิตใจหดหู่ หงุดหงิด ชอบทะเลาะวิวาท ก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบชั่วดี เกิดความกล้าไม่กลัวตาย พืชของยานี้ก่อให้เกิดความโน้มเอียงที่จะทำร้ายตัวเอง

๔.๕ ยากระตุ้นประสาทส่วนกลาง ยากระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน “ยาบ้า ยาขยัน” กระตุ้น เมทแอมเฟตามีน หรือโคเคน ผลที่ได้รับออกฤทธิ์ต่อประสาทส่วนกลาง เช่น กระตุ้นให้ทำงานทำให้ตื่นเต้น อยากทำงาน เหนื่อยน้อยลง ทำให้สุข ทำให้ไม่อยากอาหาร แต่เมื่อสมอง ถูกกระตุ้นนานๆ ทำให้สมองออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนปลายหรือประสาทอัตโนมัติ ทำให้กระตุ้นการทำงานของหัวใจ หัวใจเต้นเร็ว ปริมาณเลือดสูบออกจากหัวใจมีมาก ความดัน โลหิตสูง ต่อมาระยะหนึ่งมีปฏิกิริยาให้หัวใจเต้นช้าลงได้ มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกครึกครื้น พร่าเพ้อ ประสาทหลอน เมื่อเลิกใช้แล้วจะซึมเศร้าอย่างหนัก กลับใน ถ้าใช้ติดต่อกันร่างกาย จะอ่อนเพลีย เมื่อหมดฤทธิ์ยาจะตัวสั่น ตึงเครียด อาจหมดสติและตายได้

๔.๖ ยาหลอนประสาท เช่น กัญชา แอล เอส ดี ผลที่ได้จากการเสพยาจะมีอาการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ ประสาทหลอน พุดเพ้อ วิงเวียนมีนเมา อาการที่เกิดจากการเสพ แอลเอสดี เมื่อเสพจะมีเมามา ความดันโลหิตสูง ม่านตาขยาย มือเท้าสั่น ประสาทหลอน เห็นภาพลวงตา ประสาทรับความรู้สึกแปรปรวนผิดปกติ

กัญชาเมื่อเสพแรกๆ จะกระตุ้นประสาท จะรู้สึกครึกครื้นแสร้งและสนุกหัวเราะง่าย ถ้าสูบบ่อยๆ เกิดอาการประสาทหลอน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ลักษณะผู้ติดยาไม่สามารถควบคุม ตัวเองได้ อารมณ์อ่อนไหวง่าย ความคิดเลื่อนลอย การรับรู้ภาพพื้นเพผิด ตัดสินใจผิดพลาด กล้ามเนื้อสั่น มือเท้าเย็น กระสับกระส่าย ตื่นเต้น คมสติไม่อยู่ เป็นโรคจิตได้ง่าย

๔.๗ สารระเหย เช่น กาวติดเครื่องเล่น ทินเนอร์ น้ำยาทำความสะอาด เบนซิน ทาโซลิน ผลที่ได้รับจะมีเมามา เอะอะ สายตาพร่ามัว พุดไม่ชัดตะกุกตะกัก ซึม อาการแทรกซ้อน ทางร่างกาย บางชนิดทำลายตับ เม็ดโลหิต ระบบประสาทส่วนกลางและไตโดยตรงต่อกล้ามเนื้อ หัวใจ บางรายมีผลกระทบต่อการหายใจ ถ้าเสพเสมอๆ ทำให้สมองเสื่อมได้และตายได้เช่นกัน ถ้าใช้ในปริมาณที่มาก

สรุปได้ว่า ยาเสพติดสามารถแบ่งได้ตามประเภทที่ประกอบด้วยสารหรือ ยาเสพติดทั่วไปที่แตกต่างกัน โดยแบ่งได้ตามแหล่งที่เกิดของสารและยาเสพติด แบ่งตามลักษณะ การติดสารหรือยาเสพติด แบ่งตามฤทธิ์ของสารหรือยาเสพติดให้โทษที่มีต่อร่างกายผู้เสพ หรือแบ่งตามชนิดของสารหรือยาเสพติดให้โทษ

๒.๑.๓ โทษและพิษภัยของยาเสพติด

โทษพิษภัยอันเกิดจากการใช้ยาเสพติด นอกจากจะมีผลกระทบต่อผู้เสพโดยตรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อครอบครัว ประเทศชาติ ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจได้ดังนี้

๑. โทษพิษภัยต่อผู้เสพที่เห็นได้ชัดคือ ผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากฤทธิ์ต่อระบบต่างๆ ของร่างกาย เมื่อร่างกายรับยาเหล่านั้นเป็นประจำ ทำให้การทำงานของ ระบบต่างๆ

ผิดปกติจากเดิม ทำให้สุขภาพของผู้เสพเสื่อมโทรมลง มีร่างกายซูบผอม ผิวลำ สมองเสื่อม ป่วยด้วยโรค ระบาดต่างๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากฤทธิ์ยา เช่น โรคทางเดินอาหาร โรคปอด โรคหัวใจ โรคตับ โรคไต ฯลฯ ภูมิคุ้มกันต้านในร่างกายลดลง ทำให้ติดเชื้อโรคได้ง่าย และถ้ายาเสพติดนั้นมีสารอื่นเจือปนอยู่ด้วย เช่น เฮโรอีนเบอร์ ๓ อาจมียานอนหลับหรือสารหนูผสม น้ำมันเบนซินบางชนิดมีสารตะกั่วผสมอยู่ด้วย ลักษณะเช่นนี้จะเพิ่มภัยจากสารเจือปนได้อีกด้วย นอกจากนี้ผู้เสพยาเสพติดโดยการฉีดยาหากมีการใช้เข็ม ฉีดยาร่วมกัน อาจถึงแก่ชีวิตได้เพราะเกิด สภาวะติดเชื้อ เช่น การติดเชื้อไวรัส โรคเอดส์ จากการใช้เข็ม และกระบอกฉีดยาร่วมกันของผู้เสพ เฮโรอีน โดยฉีดเข้าเส้น ในส่วนของจิตใจพบว่า ผู้ติดยาเสพติดมี อารมณ์ไม่ปกติ เช่น อ่อนไหวง่าย ซึม หรือเกรี้ยวกราด ในที่สุดก็จะเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่สนใจตนเอง ขาดความรับผิดชอบไม่อาจทำงานหรือเรียนหนังสือได้ และมักประสบอุบัติเหตุ หรือแม้แต่ การทำร้ายตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งอาจเป็นสาเหตุในการก่อ อาชญากรรม ปล้น จี้ หรือฆ่า เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติดและความร้ายแรงของพิษภัยก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตาม ปริมาณของยาเสพติดที่ผสมในร่างกายที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

๒. โทษพิษภัยต่อครอบครัว การติดยาเสพติดนอกจากจะทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเอง และครอบครัวแล้ว ผู้เสพยาติดยังขาดความรับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่ ไม่ห่วงใย ไม่ดูแลครอบครัว อย่างที่เคย ปฏิบัติมา ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นต้องสูญเสียเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัว เนื่องจากต้อง นำเงินไปซื้อยาเสพติด และบางรายต้องจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อใช้จ่าย ในการบำบัดรักษากลายเป็นภาระ ของครอบครัวในที่สุด หรือก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว เช่น ทำให้ครอบครัวไม่สงบสุข มีปัญหา ความแตกแยกเกิดการทะเลาะวิวาท

๓. โทษพิษต่อสังคมและเศรษฐกิจ ผู้เสพยาเสพติดสามารถก่อปัญหาให้เกิดขึ้นให้กับสังคม ได้ ในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น การก่ออาชญากรรม การปล้น การจี้ ซึ่งทรัพย์สิน ทำร้ายผู้อื่นและ ยังอาจเป็น ต้นเหตุของการสูญเสียทั้งชีวิตทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน การเกิดอัคคีภัย และผู้ ติดยาเสพติดยังเป็นที่รังเกียจของสังคมหรือเข้าสังคมไม่ได้ พฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดเป็นการถ่วงความ เจริญก้าวหน้า การพัฒนาของสังคม สภาวะการณ์ดังกล่าว ก็จะกลับกลายเป็นภาระของสังคมส่วนรวม ใน การจัดสรรบุคลากรแรงงานและงบประมาณ ในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในที่สุด

๔. โทษพิษภัยต่อประเทศชาติ ผู้ติดยาเสพติดจะตกเป็นทาสของยาเสพติด อาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้บ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคง ความสงบสุขของประเทศชาติ เนื่องจากผู้ติดยาเสพติด ทำให้ รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษา และทำให้ขาดทรัพยากรบุคคล ที่มีคุณภาพ ทำให้ประเทศชาติเสียกำลังส่วนหนึ่งของชาติไปอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ติดยาเสพติดที่เป็น เยาวชน ย่อมสูญเสียพลังกำลังที่เป็นอนาคตของชาติถ้าสภาพการณ์ เป็นเช่นนี้ ความมั่นคงของชาติย่อม ถูกกระทบกระเทือน^๗

^๗ พูนสุข นิติวัดนะ, “การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ภาควิชา การศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗.

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยาเสพติดทุกชนิดเมื่อผู้เสพได้เสพเข้าไปแล้ว จะส่งผลโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อครอบครัว ประเทศชาติ ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอีกด้วย

๒.๑.๔ สาเหตุการติดยาเสพติด

การที่นักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษามีการใช้สารเสพติดสูงกว่าระดับอื่นๆ นั้นถ้าหากพิจารณาจากปัจจัยทางชีวภาพและปัจจัยสิ่งแวดล้อม พบว่า มีปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการติดยาเสพติด ดังนี้^๘

๑. ธรรมชาติของวัยรุ่น

นักศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจะอยู่ในช่วงอายุ ๑๕ - ๒๐ ปี เป็นช่วงวัยรุ่นที่ผ่านพ้นจากความเป็นเด็กก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยธรรมชาติวัยรุ่นต้องการอิสระเป็นตัวของตัวเอง ต้องการการยอมรับ และยกย่อง ชอบทดลองประสบการณ์แปลกๆ ใหม่ ๆ มีอารมณ์อ่อนไหว เปลี่ยนแปลงง่าย หลงง่าย เบื่อง่าย คลั่งง่าย และมีกลุ่มเพื่อนร่วมวัยทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ กล่าวกันว่า วัยรุ่นเป็นช่วง หัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นเกี่ยวกับการค้นหาตน ได้แก่

๑.๑ ไม่รู้ว่าจะค้นหาตนเองเพื่อจะเข้าใจตนเองได้อย่างไร

๑.๒ ค้นหาตนเองไม่พบ

๑.๓ ตนเองที่พบไม่ใช่ตนเองที่แท้จริง เช่น เป็นตนเองในความคิดฝัน เป็นตนเองในรูปแบบเพื่อนหรือขวัญใจวัยรุ่นที่ตนนิยม

๑.๔ มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองที่สับสน

๑.๕ ภาพของตนที่ได้พบเป็นภาพที่ด้อยศักดิ์ศรีและเต็มไปด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ

๑.๖ ค้นหาภาพพจน์ของตนเองอย่างผิดวิธี

๑.๗ สิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว ไม่ช่วยให้วัยรุ่นค้นหาตนเองและพบตนของตนเอง ที่มั่นคงและมั่นใจในตนเองในชีวิตและอนาคต

วัยรุ่นที่สามารถค้นหาจนพบตนเอง คือ วัยรุ่นที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่ มั่นคง ส่วนวัยรุ่นที่ไม่อยากค้นหาตนเองหรือค้นหาตนเองไม่พบ เป็นวัยรุ่นผู้มีตนอันสับสน วัยรุ่นเหล่านี้เป็นปัญหาของบ้าน สถานศึกษาและสังคม ในรายที่ร้ายแรงก็กลายเป็นอาชญากร อันธพาล ก่อความวุ่นวายสุขของสังคมหรือเป็นวัยรุ่นที่ติดสารเสพติด

๒. ลักษณะบุคลิกภาพ

^๘ กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์แนะนําการศึกษาและอาชีพ, คู่มือปฏิบัติงานการใช้กระบวนการแนะแนว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔.

ลักษณะบุคลิกภาพบางอย่างของนักเรียนนักศึกษาอาจโน้มนำไปสู่การใช้สารเสพติดได้ง่าย ได้แก่ มีบุคลิกภาพอ่อนแอ จิตใจอ่อนไหว ขาดความภาคภูมิใจในตนเองหรือมีความภาคภูมิใจในตนเอง ขาดการวางแผนชีวิตหรือขาดเป้าหมายของชีวิตและมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ประกอบ กับเมื่อต้องมาพบกับ คำกล่าวขวัญต่างๆ จากบุคคลทั่วไปและสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านลบยังเป็นการตอกย้ำจุดอ่อน ทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองลดต่ำลงไปอีก มองตนเองไม่มี คุณค่าและมองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น

๓. สภาพแวดล้อม

การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา นักเรียนนักศึกษาต้องเรียนภาคปฏิบัติฝึกงานอาชีพ ซึ่งเป็นการใช้แรงงาน ใช้สมาธิและความพากเพียรอย่างสูง นักเรียนนักศึกษาจึงแสวงหาสิ่งผ่อนคลาย ความเคร่งเครียดหรือต้องการบางสิ่งบางอย่างกระตุ้นและเพิ่มพลังในการทำงานอย่างไม่เหน็ด เหนื่อย นักศึกษาบางกลุ่มมีความเชื่อและค่านิยมผิดๆ ว่า ลูกผู้ชายต้องลองทุกอย่างเป็นรสชาติของชีวิต สารเสพติดทุกชนิดลองได้แล้วไม่ติด

๔. สาเหตุจากถูกหลอกลวงให้เสพ

ยาเสพติดที่ผสมปนปลอมเข้ามากับอาหารของขบเคี้ยว เช่น ทอฟฟี่ ลูกกวาดหรือยัดไส้ บุหรี่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้าก็ทดลองให้นักเรียนหรือเยาวชนเสพ โดยใช้เหตุผลที่น่าเลื่อมใสต่างๆ นานาที่ทำให้เยาวชน เหล่านั้นสนใจ นักเรียนหรือเยาวชนที่จิตใจอ่อนไหวง่ายก็หลงเชื่อและติดยาในที่สุด

๕. สาเหตุจากการเชื่อผิดๆ

เยาวชนเหล่านี้มีความเชื่อกันว่า การใช้ยาเสพติดจะทำให้ช่วงระยะเวลาของการพักผ่อนมีความสุข เพราะยาเสพติดทำให้ลืมความทุกข์ ความเคร่งเครียด ความกังวลที่ต้องเผชิญใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งเยาวชนเหล่านี้จะเริ่มจากการสูบบุหรี่ ต่อไปก็เป็นสุบกัญชาและเปลี่ยนเป็น มอร์ฟินหรือเฮโรอีนในที่สุด นอกจากนั้น บางคนยังมีความเชื่อผิดๆ ว่า หากใช้ยาเสพติดแล้วจะทำให้สมรรถภาพทางเพศดีขึ้น ซึ่งความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เยาวชนที่เผลอล้าในเรื่องเพศแต่อยากลองในที่สุดก็ติดยา

๖. สาเหตุจากการขาดความอบอุ่นทางใจ

ขาดความอบอุ่นจากบิดามารดาหรือจากครอบครัวที่แตกแยกหรือสภาพครอบครัวที่พ่อแม่ ทะเลาะกันเป็นประจำจึงเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากกลับบ้านหรือหาทางออกไปนอกบ้าน อยู่ : บ้าน เพื่อนและอาจถูกเพื่อนที่ติดยาอยู่แล้วชักจูงง่ายทำให้ติดยาในที่สุด เด็กบางพวกมีนิสัยเกเร ซึ่งมักเป็นเด็ก ขาดพ่อแม่เลี้ยงดูและต้องช่วยตนเองตั้งแต่เล็ก ไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียนอย่างเด็กที่มีบิดา มารดา เด็กเหล่านี้ จะมีความรู้สึกในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม ทำทุกสิ่งทุกอย่างตรงข้ามกับที่สังคมยอมรับ แม้โรงเรียนหรือ หน่วยงานของราชการจะอบรมให้ทราบ ถึงโทษหรืออันตรายของการติดยาและห้ามใช้ยาเสพติด เด็ก เหล่านี้ ก็พยายามจะทดลองเสพให้ได้เป็นการประชดประชันสังคม นอกจากติดยาเสพติดแล้วยังเป็น เครื่องมือของผู้ค้าขายยาเสพติดเท่ากับเป็นทางหนึ่งของการระบาดของยาเสพติด

๗. สาเหตุจากความเจ็บปวดทางกาย

เยาวชนบางคนมีโรคทำให้เกิดความเจ็บปวด เช่น กระดูกหัก นิ้วในไตหรือปวดศรีษะ รุนแรงเป็นประจำแต่ไม่ยอมให้แพทย์รักษา เด็กเหล่านี้มักจะใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยการใช้ยาระงับ ความปวดต่างๆ จนทำให้เกิดการติดยา

เนื่องจากสาเหตุของการติดยาเสพติดเกิดจากสาเหตุที่ผสมผสานกันหลายประการ ดังนั้น การแพร่ระบาดของยาเสพติดจึงแตกต่างกับการแพร่ระบาดของโรค แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ การระบาดของทางอาชญากรรม กล่าวคือ การติดยาเสพติดเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งทางสังคมอันมี ผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ การเลียนแบบหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้สังคมของหมู่คณะนั้นยอมรับ^๙ อธิบายการติดยาเสพติดว่ามีสาเหตุทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และสิ่งที่สำคัญคือความอ่อนไหวทางอารมณ์และจิตใจของผู้ใช้ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. สังคมและเศรษฐกิจ ปัญหายาเสพติดจะมีในเมืองมากกว่าชนบท ถ้าพูดถึงด้านเศรษฐกิจแล้วคนยากจนติดยาเสพติดมากกว่าคนร่ำรวยหรือคนชั้นกลาง แต่ก็มีปรากฏเสมอว่าที่มี สภาพเศรษฐกิจสังคมไม่ดี อาจไม่มีผู้ติดยาเสพติดก็ได้

๒. ด้านวัฒนธรรม ในชุมชนบางแห่งโดยเฉพาะกลุ่มที่ยึดประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง บางแห่งก็นิยมใช้ยาเสพติดที่เสพไม่ใช้เพราะติดยาหรือเพราะมีความทุกข์ใจ แต่เสพเพราะกลุ่มเสพ หรือทำตามค่านิยมของกลุ่ม เช่น พวกฮิปปี้

๓. ด้านอารมณ์ ช่วยปลดปล่อยความทุกข์ใจ อึดอัดใจ ความเจ็บปวดต่างๆ หรือทดลองของใหม่ เช่น อยากสนุก อยากรู้ อยากทดลองในที่สุดเลยติดหรือการทำตัวเข้าพวกเดียวกันหรือ ให้กลุ่มยอมรับตน เช่น ในกลุ่มที่เสพยาเสพติดหากไม่เสพก็เข้ากลุ่มไม่ได้

ปรียพัชรา ชัยรัตน์^{๑๐} กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เยาวชน ตลอดจนผู้คนวัยอื่นๆ หันไปเสพยาเสพติดมีหลายประการสำคัญดังนี้

๑. สาเหตุจากการถูกชักชวน เยาวชนส่วนใหญ่มีสัญชาตญาณต้องการอยู่ร่วมกันต้องการ : ได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่คณะ ฉะนั้นเพื่อนฝูงชักชวนให้ลอง ย่อมขัดไม่ได้ ทำให้เยาวชนต้องยอมใช้ยาเสพติดตามการชักชวนของเพื่อน ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุน แน่ชัด โดยผลจากการศึกษาวิจัยของทางราชการ พบว่าเยาวชนติดยาเสพติดเพราะถูกเพื่อนชักจูง มีถึง ๗๗% ประกอบกับเยาวชนวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง จึงง่ายต่อการชักชวนมากขึ้น

๒. สาเหตุจากการอยากรู้อยากเห็น อยากลอง อยากรู้รสชาติ อยากสัมผัส เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่าคงไม่ติดง่าย ๆ แต่เมื่อลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด เพราะยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น เฮโรอีน ติดง่ายมาก เพียงเสพไม่กี่ครั้งก็ติดแล้ว

^๙ สุพัตรา สุภาพ, “ปัญหาสังคม”, วารสาร ศ.อ.ส. ๒๒ : สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยมประเพณีครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๙), หน้า ๓.

^{๑๐} ปรียพัชรา ชัยรัตน์, รายงานวิจัยเรื่องปฏิภานของครอบครัวและชุมชนที่มีผลต่อผู้ติดยาเสพติด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖ – ๑๙.

๓. บทบาทของชุมชน จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อปัญหายาเสพติด การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้หมดไปหรือหายได้ยากขึ้น ด้วยการสร้างกฎหมาย ที่เหมาะสม และการปฎิชากฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาทางสังคม เช่น ความยากจน แหล่งเสื่อมโทรม การว่างงาน และอื่นๆ ย่อมช่วยลดปัญหาการติดยา ในทางอ้อมด้วย การจำกัดแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขต่างๆ อันเป็นบันไดให้เยาวชนไปใช้ ยาเสพติดเป็นมาตรการที่จำเป็น

สุจิต ลั่นซ้าย^{๑๑} ได้กล่าวถึงการแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์ที่เกี่ยวกับสารเสพติดว่า เกิดจากหลายสาเหตุ (Multi Cause) กล่าวคือ

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล (Individual Factor) ได้แก่ ลักษณะอุปนิสัย (Habit) ลักษณะอุปนิสัยของคนไทยที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับสารเสพติด เช่น รักสนุก อุปนิสัยทำอะไรตามใจ คือไทยแท้ คนไทยชอบการเสี่ยง การแสวงโชค โชคลาภในระยะสั้น

๑.๑ ความคิด (Thinking) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดในแง่ลบ (Negative Thinking) เห็นตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย ไม่มีความภูมิใจในตัวเองความคิดที่จะประชดชีวิต ประชดสังคม

๑.๒ ความเชื่อ (Beliet) โดยปกติ คนไทย มักเชื่อฟังผู้ที่อาวุโสกว่า การเชื่อคนง่าย ก็มี โอกาสถูกหลอกลวงและชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่ายเช่นกัน นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงความเชื่อที่ผิดๆ ต่อการเสพติดด้วย

๑.๓ ทศนคติ (Attitude) เป็นต้นว่า ทศนคติ ที่ว่าสารเสพติดใช้แล้วไม่ติด สามารถเลิกได้ด้วยตัวเองเมื่อต้องการ

๑.๔ ความโน้มเอียงทางจิตใจที่จะกระทำความผิด (Tendency) อย่างกรณีบุคคลที่อยู่ ใกล้ชิดกับสารเสพติด มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้พฤติกรรม เกี่ยวกับสารเสพติดได้ง่าย การนำผู้กระทำความผิดในคดีต่างๆ มาขังร่วมกัน ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างอาชญากรขึ้นมาใหม่

๑.๕ อารมณ์ (Emotion) อาจจะเป็นเพราะอารมณ์ ไม่มั่นคง (Unstable) กังวล (Anxiety) กลัว (Phobia) เฉยเมย (Apathy) บ่อยครั้งที่มีการใช้สารเสพติดเพื่อแสวงหาความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ (Mood Altering) แสวงหาความเคลิบเคลิ้ม เป็นสุข (Euphoria) การสร้างความกระปรี้กระเปร่า (Energizer) การกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ

๑.๖ บุคลิกภาพ (Personality) ความบกพร่องของบุคลิกภาพ (Personality Weakness) เป็นสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเกี่ยวกับสารเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มีความรู้สึกว่าตนเอง มีปมด้อย (Interiority Complex) ต้องการชดเชยปมด้อยของตนเอง (Compensation)

^{๑๑} สุจิต ลั่นซ้าย, เอกสารประกอบการสัมมนาพุทธศาสตร์เชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๕๕ – ๖๓.

๑.๗ วุฒิภาวะ(Maturity) เริ่มตั้งแต่มีความสนใจสั้น (Attention Deficit Disorder) ไม่รู้จักโต การทำตัวไม่สมอายุ การทำตัวเป็นแบบหนุ่มสาวเสเพล เกล่เกล่ (Way- Ward Youth)

๑.๘ การเรียนรู้ (Learning) ทั้งนี้เชื่อว่าพฤติกรรมกระทำความผิดเกิดจากการเรียนรู้ เป็นไปได้ทั้งการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) การหาประสบการณ์ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก (Trial and Error)

๑.๙ แรงจูงใจเกี่ยวกับรายได้ (Incentive Inducement) ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) และแรงจูงใจที่อยากร่ำรวยแบบก้าวกระโดดได้ ทำให้เกิดการลักลอบผลิตและค้ากัน อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มีผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดรายใหม่ตลอดเวลา การค้าสารเสพติด กำลัง กลายเป็นอาชีพที่หาเงินได้ง่ายกว่าอาชีพอื่นๆ อย่างรวดเร็วในระยะเวลานี้

๑.๑๐ ความต้องการ(Needs) โดยปกติมนุษย์เราจะมีความต้องการอยู่ตลอดเวลา ไม่สิ้นสุด เช่น ความรู้สึกอยากทดลอง อยากทำในสิ่งที่ตนเองพอใจ การใช้สารเสพติดเพื่ออยากที่ จะเอาชนะ (Cap Control) ต้องการผู้ที่ไว้วางใจได้เพื่อระบายปัญหาคับข้องใจ

๑.๑๑ ความกดดัน (Stress) ซึ่งเป็นไปได้ในหลากหลายลักษณะ อย่างเช่น การหมกมุ่นอยู่กับการทำงาน (Workaholic) ไม่มีเวลาให้กับตัวเองและครอบครัว ปัญหาที่รุมเร้าในชีวิตประจำวัน (Daily Problem) การมีชีวิตอยู่อย่างท้อแท้

๑.๑๒ ความขัดแย้งในตัวเอง (Self Conflict) ขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self Control Capability) ปัญหาการขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ สาธารณะ (Conflict Of Interest)

๑.๑๓ ทางออกของตนเอง (Self Exit) การแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิตแบบเฉพาะ หน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลือกทางออกที่ผิด บางคนคิดว่าถ้าใช้ยาเสพติดแล้วจะรวย ผ่อนคลาย ความเครียดได้เวลาว่าง การมีเวลาว่างมากเกินไป ก็อาจทำให้บางคนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ได้เช่นกัน

๒. ปัจจัยทางสังคม (Social Factor) ได้แก่ ครอบครัว (Family) บางคนประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน แต่ประสบความล้มเหลวในชีวิตครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ ภายใน ครอบครัว ความรักความอบอุ่นในครอบครัวและปัญหาครอบครัวแตกแยก (Broken Home) เป็นสาเหตุ หนึ่งที่นำไปสู่ปัญหาสารเสพติด ยิ่งไปกว่านั้นหากบุคคลในครอบครัว หรือเครือญาติเป็น ผู้กระทำความผิด อาจจะมีส่วนทำให้เกิดการกระทำความผิดตามไปด้วย เข้าทำนองเชื่อไม่ทิ้งแถว (Like Father, Like Son)

๒.๑ การอบรมเลี้ยงดู (Socialization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงดูแบบปกป้อง หรือ ควบคุมมากเกินไปก็อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมค่านสารเสพติด

๒.๒ ประเพณี (Tradition) การใช้ยาเสพติดบางชนิดกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Drug) อย่างกรณีการเสพฝิ่นที่สืบทอดกันมาเป็นประเพณีของชาวเขาบางเผ่า รวมทั้งการ ใช้น้ำมัน ยาประจำบ้าน ยาระงับปวด

๒.๓ สมัยนิยม (Fashion) อย่างเช่น เมื่อหลายปีก่อนกลุ่มศิลปินคนตรีมั่วสุมกันเสฟ สารเสฟติด ปัจจุบันกลุ่มวัยรุ่นมีการใช้ยาเสฟติดเป็นสินค้าสมัยนิยม เมื่อใช้นานๆ เข้าจนติด ก็กลายเป็นสินค้าจำเป็นไปในที่สุด

๒.๔ ค่านิยม (Value) ค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การดำเนินชีวิตที่ยึดติดในวัตถุนิยม การยกย่องคนมีเงินไม่ว่าจะได้เงินนั้นมาด้วยวิธีใดก็ตาม

๒.๕ กลุ่ม (Group) ทั้งกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) และกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคบหา สมาคมกับกลุ่มเพื่อน (Peer Group) ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือติดสารเสฟติดมีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมด้านสารเสฟติดของเยาวชนในขณะนี้

๒.๖ วัฒนธรรมย่อย (Subculture) การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมวัยรุ่น เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกำหนดรูปแบบอุปสงค์สารเสฟติด สารเสฟติดชนิดใหม่มักจะก่อให้เกิดวัฒนธรรม ย่อยในการใช้สารเสฟติด (New Drug New Subculture)

๒.๗ สังคมแห่งความไร้ระเบียบ (Disorder Society) สังคมที่มีความเจริญทางด้านวัตถุ แต่ มาตรฐานความประพฤติดี ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม กลับลดลง

๒.๘ พฤติกรรมตามสังคม (Pro Social Behavior) โดยการรับเอาสิ่งภายนอกมาเป็นลักษณะ ของตัว (Introjections) การพึ่งพาผู้อื่น (Dependence) การใช้สารเสฟติดเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นพวกเดียวกัน (Fellowship)

๒.๙ พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti Social Behavior) ซึ่งอาจจะเริ่มตั้งแต่การต่อต้านตนเอง และบุคคลใกล้ชิด ชอบทำในสิ่งที่ตรงข้าม (Negativism) ปฏิเสธความจริง (Denial of reality) อดเจ็บแค้นตัว (Shut in) ชอบอยู่คนเดียว (Isolation) ความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) หวาดระแวง

๓. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม (Circumstantial Factor) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ได้กลายเป็นทั้งปัจจัยและเงื่อนไขให้เกิดผลต่อปัญหาสารเสฟติดทั้งในด้านการผลิตการค้า การนำเข้า การส่งออก และการแพร่ระบาดของสารเสฟติด

๓.๑ ความสามารถที่จะหาสารเสฟติดได้ (Availability) トラブใดที่สามารถหาซื้อ สารเสฟติดจากใคร ที่ไหน เมื่อไรก็ได้ การแพร่ระบาดของยาเสฟติด ก็จะแตกตัวออกไปอย่างรวดเร็ว ปริมาณสารเสฟติด เนื่องจากมีปริมาณสารเสฟติดอีกจำนวนมากที่รอดพ้นไป จากการสกัดกั้น ปราบปราม และจับกุมของเจ้าหน้าที่ และพร้อมที่จะกระจายไปสู่กลุ่มผู้เสฟสารเสฟติด

๓.๒ โอกาส (Opportunity) จะเห็นได้ว่ามีช่องโอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์จากการผลิต การค้าและการแพร่ระบาด สารเสฟติดก็มีค่อนข้างมากทีเดียว เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลบางคนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมาย สารเสฟติดเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ กับบิรวาร (Patron client relation) ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสารเสฟติดไร้ประสิทธิภาพ

๓.๓ สังคมการสื่อสารข้อมูลสมบูรณ์แบบ (Mobile Information Society) ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้โดยไร้ขีดจำกัดสื่อประเภทต่างๆ ได้มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อพฤติกรรมด้านสารเสพติด

๓.๔ การตราหน้าสังคม (Social Labeling) เท่าที่ผ่านมาสังคมไม่ค่อยยอมรับผู้ติดสารเสพติดอาจจะปิดกั้นมิให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ามารับการบำบัดรักษา การถูกสังคมตราหน้าว่า เป็นคนขี้ยาอาจจะเป็นดาบสองคมของการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) ทำให้ยากต่อการกลับตัวเป็นพลเมืองดี

๓.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับปริมณฑล (Center - Periphery Relation) ชุมชนที่เจริญมากก็มักจะแฝงไปด้วยปัญหาสารเสพติดที่มากเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้น มีแนวโน้มว่าจะเกิดการกระจายตัวของสารเสพติดจากสังคมเมืองไปสู่เขตปริมณฑลและสังคมชนบทมากขึ้น

จากแนวคิดของสุจิต ลั่นชัย สรุปได้ความว่า การแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดเกิดจากหลายสาเหตุ (Multi Cause) หลายปัจจัยซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นเหตุก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายและผลกระทบ ของปัญหาสารเสพติดนั้นเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมประเทศชาติ และผลกระทบเหล่านั้นอาจรุนแรงจนนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงของชาติได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

สรุปได้ว่า ผู้ที่ติดยาเสพติดนั้นมีสาเหตุมาจากหลายประการ โดยเริ่มจากตัวบุคคลที่ติดยาเสพติดอาจมีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบอิงและพึ่งพาผู้อื่น จึงตกเป็นเหยื่อของสภาพแวดล้อมที่สารเสพติดหาได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นหลายปัจจัย อาจเป็นเหตุนำไปสู่การติดสารเสพติดได้ ทั้งทางด้านครอบครัวหรือสภาพแวดล้อมที่ใช้ชีวิตอยู่ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เสพติดยาเสพติดได้ ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

แบนดูรา (Bandura ๑๙๗๗, อ้างถึงใน ปรีชา วิหคโตและคณะ)^{๑๒} ได้กล่าวถึงทฤษฎี ว่าด้วยความประพฤติที่ได้รับจากการเรียนรู้ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ผลจากการเรียนรู้เป็นผลให้พฤติกรรม เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกได้ และเชื่อว่าคนเรามีโอกาสได้เรียนรู้ การปลูกฝังแบบแผนความประพฤติ เจตคติ ค่านิยมหลายๆ แบบด้วยกัน และบางอย่างเป็นพื้นฐานของการกระทำผิด โดยมองว่าการที่จะกระทำผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับฝ่ายที่สังคมยอมรับ หรือไม่ยอมรับมาน้อยเพียงใด โดยไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดโดยตรง ในทำนองเดียวกันนักเรียนที่กระทำผิดเพราะยาเสพติด อาจได้รับรู้ถึงเรื่องของยาเสพติดจากสื่อต่างๆ หรือรับรู้จากกลุ่มเพื่อนในชุมชน ซึ่งเป็นการรับรู้โดยได้เรียนรู้อย่างหนึ่ง แม้มิได้เข้าไปสัมผัสกับผู้ขาย ผู้เสพยาเสพติดโดยตรง แต่เนื่องจากนักเรียนเป็นวัยอยากรู้ อยากรลอง จึงทำ

^{๑๒} ปรีชา วิหคโต และคณะ, การศึกษาพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของนักเรียนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖.

ให้หัน ไปใช้ยาเสพติดดังที่รับรู้จากการเรียนรู้ว่าเป็นอย่างไร ทำให้นักเรียนมีการติดยามากขึ้น และในทางกลับกัน หากพยายามปลูกฝังให้แนวทางในการเรียนรู้ถึงวิธีการต่อต้านการใช้ยาเสพติด ให้แก่นักเรียนในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ก็จะสามารถใช้การเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาได้เช่นกัน

ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ แม็กเคลแลนด์^{๓๓} อธิบายว่า แรงจูงใจเป็นแรงเสริมที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก จะมีประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้เพื่อการกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ แรงจูงใจดังกล่าวขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบหลายอย่าง ดังนี้

๑. แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจตรวจสอบ อยากจัดการ ซึ่งความอยากรู้อยากเห็นนี้เป็นความต้องการความสำเร็จในชีวิต ทำให้นักเรียนแสวงหาสิ่งที่ต้องการ และ พอใจที่ตนเองได้พบ ได้ทำให้นักเรียนเป็นวัยที่กำลังสนใจ อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง หากครู ได้ใช้ความอยากรู้ อยากทดลองของผู้เรียนให้ถูกทางโดยจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการป้องกัน ปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมแล้ว นักเรียนจะสามารถนำความรู้ที่ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ วิธีการในการสร้างแรงจูงใจมีหลายแนวทาง คือ การให้รางวัลและการลงโทษ จากการศึกษาของ แม็กเคลแลนด์ พบว่า การให้รางวัลและการลงโทษมีผลต่อกำลังใจในการเรียนรู้ กล่าวคือ การชมเชยเป็นการให้กำลังใจที่ทำให้ผลการเรียนดีขึ้นกว่าการตีเพียงอย่างเดียว ในสถานการณ์ทั่วไปนักเรียนต้องการกำลังใจจากครู ในขณะเดียวกันก็ต้องการคำแนะนำจากครู ให้แก้ไขในสิ่งที่ทำไม่ถูกต้อง ดังนั้น ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในนักเรียนนั้น ครูมีบทบาทสำคัญในการอบรม สั่งสอนนักเรียน เนื่องจากนักเรียนยอมรับมากกว่า

๒. แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและบรรยากาศของโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนมากขึ้น เช่น ระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ไม่เข้มงวดเกินไป การป้องกันปัญหายาเสพติด โดยแรงจูงใจภายนอก คือการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้นักเรียน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน สภาพแวดล้อมเหล่านี้ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ในทาง ทฤษฎีเรียกว่า วัฒนธรรมในโรงเรียน หากมีการจัดบรรยากาศให้ร่มรื่นทั้งในห้องเรียน บริเวณ โรงเรียน ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณีที่ถูกต้องแก่นักเรียนก็จะสามารถป้องกันปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษาได้

สรุปได้ว่า แนวทางในการป้องกันปัญหายาเสพติดนั้นจะต้องสร้างแรงจูงใจ ให้แก่นักเรียนก่อนเป็นอันดับแรก โดยทางโรงเรียนจะต้องให้ความรู้กับนักเรียนอย่างถูกต้อง เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ทางโรงเรียนมีระเบียบกฎเกณฑ์ไม่เข้มงวดเกินไป มีการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนให้น่าเรียน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนจะสามารถนำความรู้ที่ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

^{๓๓} นพมาศ อีระเวคิน, จิตวิทยาสังคมกับชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๗ - ๓๘.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

๒.๒.๑ ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ได้กล่าวถึง ความเข้มแข็งของชุมชนว่า เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา ทั้งนี้เพราะความเข้มแข็งของชุมชนจะแก้ไขปัญหาทั้งในระดับชุมชน และพัฒนาที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาประเทศไปพร้อมกันอย่างบูรณาการ ความเข้มแข็งของชุมชนนี้เป็นรากฐานที่สำคัญของประชาสังคม (Civil Society) ที่ทุกคนเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการทำงานเพื่อแก้ไข ปัญหาและพัฒนาชุมชนและสังคมร่วมกัน และยังเห็นว่าการพัฒนาชุมชนและสังคมไม่อาจสำเร็จได้ โดยการกระทำ เป็นเรื่องๆ แยกกันไป แต่ต้องทำเชื่อมโยงอย่างมีบูรณาการร่วมกัน โดยมีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นตัว ตั้งในการพัฒนาจนผู้บริหารและนักพัฒนาได้กล่าวว่าเป็น “ทางเลือก สังคมไทย : คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน/ ชุมชน” หรือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสร้างพลังให้ชุมชนในท้องถิ่น”^{๑๔}

ประเวศ วะสี ซึ่งได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง ไว้คือ การที่สมาชิกใน ชุมชนมีความสามารถบริหารจัดการในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถพัฒนาศักยภาพของคน ในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ และภาวะวิกฤตต่างๆ ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากคนที่มี วัตถุประสงค์ร่วมกัน เข้าร่วมคิด ร่วมทำมีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ความร่วมมือกันในชุมชนจะ ทำให้มีศักยภาพในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ลักษณะ “ความเป็นชุมชน” (Civility) โดยความเข้มแข็ง ไม่ได้หมายถึง เฉพาะชาวบ้าน เท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึง องค์กรต่างๆ ทุกชนิด ซึ่งดำเนินการ เป็นไปในทางเดียวกัน^{๑๕}

สัมพันธ์ เตชะอริก และคณะ ได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่ สมาชิกใน ชุมชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการรวมกลุ่มองค์กรในชุมชน ผู้นำมี คุณธรรม มีวิสัยทัศน์และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหา ความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน อยู่พร้อมหน้าและมีสุขภาพที่แข็งแรง สมาชิกในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหา ภายในชุมชนได้ด้วยการมีส่วนร่วม^{๑๖}

สุจิตา บัวสุขเกษม กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมและมีศักยภาพในการแก้ไข ปัญหา หรือร่วมกันพัฒนา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชน โดย

^{๑๔} ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, อ้างถึงใน ปรีชา วงศ์ทิพย์, การพัฒนาชุมชนประยุกต์ :แนวคิดและการบูรณาการ, (๒๕๕๙), หน้า ๘๑.

^{๑๕} ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑๗.

^{๑๖} สัมพันธ์ เตชะอริก, “การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”, (เอกสารประกอบการเสวนา วิชาการเรื่องการวิจัยเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ภาคเหนือ, ๒๕๕๕), ๑๐ -๑๑.

สามารถบริหารจัดการเพื่อแก้ไข ปัญหาต่างๆ หรือดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ได้ด้วยชุมชนเองรวมถึง ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในชุมชนได้^{๑๗}

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ กล่าวว่า “ชุมชนเข้มแข็ง คือ กลุ่มคนในชุมชนต้องมีความสามารถที่ จะเรียนรู้ สามารถปรับตัว แก้ไขปัญหา สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยรัฐเป็นผู้คอย สนับสนุน สร้างความสัมพันธ์แบบ Symmetrical มีความเป็นหุ้นส่วน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ด้วย ความเป็นธรรม ของประชาชน รัฐกับชุมชนจะต้องอยู่ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน”^{๑๘}

สนธยา พลศรี ให้ความหมายของชุมชนว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มทาง สังคมที่อยู่อาศัย ร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียก เป็นอย่างอื่นมีความ เกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้ บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกันร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ร่วมกัน^{๑๙}

กล่าวโดยสรุป ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน มีการเรียนรู้ ร่วมกันในการกระทำ มีการติดต่อสื่อสารการจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ การร่วมมือช่วยเหลือ กันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

๒.๒.๒ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมือง หรือชนบท รวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ในชุมชน มีการจัดการ และมีการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของ คนในชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทางทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่าย หรืออื่นๆ ที่มีความหมายแสดงถึง ความร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่นๆ ในสังคมความ เป็น “องค์กรชุมชน” หมายถึง กลุ่มหรือชมรมหรือสหกรณ์หรือในชื่ออื่นใด โดยจะมีการจดทะเบียนตาม กฎหมายหรือไม่ก็ตาม อันเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจ ของประชาชนจำนวนหนึ่งที่ มีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกัน มีมิตรภาพและความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องใน

^{๑๗} สุจิตา บัวสุขเกษม, “แนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความ เข้มแข็งของ ชุมชน: กรณีศึกษาตำบลหนองปรือ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๐.

^{๑๘} ชาติชาย ณ เชียงใหม่, การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการนโยบายพื้นฐานแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

^{๑๙} สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒.

การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันดังกล่าว โดยมีผู้นำหลายคนทั้งหญิงและชาย^{๒๐}

ความเข้มแข็งของชุมชนจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับชุมชนนั้นมียุทธศาสตร์ชุมชนที่ เข้มแข็งเพียงใด ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะต้องมีการเตรียมคนและชุมชนด้วยการเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกๆ ด้าน โดยมีหน่วยงานทั้งของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคีการพัฒนาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผนึกกำลังดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและมีการเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้มีกิจกรรมหลักๆ ที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สรุปได้ดังนี้ การเสริมสร้างกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษา ผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของ บุคลากรภาครัฐ จากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุนชุมชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อเผชิญ ปัญหาวิกฤตของชุมชน ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่มีกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนในชุมชนต่างๆ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและ สนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ และเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชน การฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการ ของชุมชนรวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการในลักษณะนี้ ดังเช่น กิจกรรมของโครงการความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ (Thai- UNCAP), โครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) เป็นต้น

๒.๒.๓ องค์ประกอบและลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้ทุนทางสังคมในการจัดการชุมชนเพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ เมื่อชุมชนมีปัญหาก็จะรวมกลุ่มเพื่อระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ร่วมกัน โดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่างๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติ ทางด้านวัฒนธรรมและมิติ

^{๒๐} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “รายงานการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘-๒๑.

ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไม่เท่ากัน หรืออาจจะพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติเท่านั้น นอกจากนี้เงื่อนไขและกระบวนการนำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละ มิติก็มีความแตกต่างกันไปจากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ ได้พยายามให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤต คณะอนุกรรมการภายใต้ คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบกรอบองค์ประกอบและลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ดังนี้

๑. มีบุคคลที่มีความหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนที่เป็นทางการหรือไม่ก็ตาม
 ๒. การมีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยผลประโยชน์สาธารณะร่วมกันของสมาชิกในชุมชน
 ๓. การมีจิตสำนึกของการพึ่งพาตนเองและรักษาเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมกันทำ และรับผิดชอบต่อกันในชุมชน
 ๔. การมีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมกันรับผิดชอบ
 ๕. มีการระดมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
 ๖. การมีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลากหลายรูปแบบ
 ๗. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
 ๘. มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
 ๙. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดต่อกัน จาก รุ่นสู่รุ่น
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงลักษณะของ ชุมชนเข้มแข็ง มีดังนี้
- ๑) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
 - ๒) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
 - ๓) มีกระบวนการชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมมีความ โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
 - ๔) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน
 - ๕) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
 - ๖) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
 - ๗) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

๘) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ท้องถิ่นภาค
ราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่นๆ ในลักษณะของการมีสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน ปัจจัยที่
ทำให้การดำเนินงานของชุมชนประสบความสำเร็จ^{๒๑}

๒.๒.๔ ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของชุมชนประสบความสำเร็จ

จากการสอบถามผู้นำชุมชนและกลุ่มเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของ
ชุมชนประสบความสำเร็จนั้น พอสรุปได้ดังนี้

๑. การที่ผู้นำมีความเข้มแข็งนั้น โดยเฉพาะผู้นำชุมชน จะต้องเป็นผู้ใช้เวลาและ ทำงานให้
ชุมชนอย่างเอาใจจริงเอาใจ เป็นผู้มีคุณธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในชุมชน ตลอดจนเป็นผู้
สามารถประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการต่างๆ เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนได้รับการ
ยอมรับ ได้รับความศรัทธา และได้รับความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี

๒. คณะกรรมการในชุมชนทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
ที่ชัดเจน และมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของตนเองที่ดี ทำให้สามารถดำเนินการ
กิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเป็นไปด้วยดี

๓. คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ และมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการ
พัฒนาต่างๆ ที่เข้ามาในชุมชน ซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีผลต่อการพัฒนาของ ชุมชนจนประสบ
ความสำเร็จได้ง่าย

๔. สภาพทางสังคมของชุมชนเอื้ออำนวย โดยการที่เป็นชุมชนเก่าแก่ จะมีคนดั้งเดิม (ท้องถิ่น)
ที่มีความผูกพันเป็นเครือญาติกันสูง มีความสามัคคีกัน ทำให้การช่วยเหลือสนับสนุน กิจกรรมต่างๆ ใน
ชุมชนกระทำได้ง่ายกว่าชุมชนอื่นในเขตพื้นที่เดียวกัน

๕. สภาพบ้านเรือนของชุมชนมีความเอื้ออำนวย เป็นชุมชนส่วนใหญ่มีบ้านเรือนที่อยู่กันอย่าง
เป็นระเบียบและมีความหนาแน่น ซึ่งจะแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ ทั่วไปที่ส่วนใหญ่แตกต่างไปจากชุมชน
อื่นๆ ที่ไม่กระจายตัวไปแบบชุมชนอื่นๆ ทำให้ชุมชนนี้สามารถรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ได้
ง่ายกว่าชุมชนอื่นๆ

๖. สภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยความสะดวก โดยพื้นที่ตั้งของชุมชนตั้งอยู่บนที่ดอน แต่มีน้ำ
ในลำคลองตลอดปี ที่เหมาะกับการทำสวน เลี้ยงสัตว์ ขณะที่พื้นที่ในชุมชนอื่นๆ เป็นดินพรุ ทำให้ไม่
เหมาะสมต่อสภาพการหากิน ทำให้พื้นที่ดอนเอื้อประโยชน์ต่อการทำมาหากินมากกว่าชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่
เดียวกัน

^{๒๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “รายงานการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยทาง
เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๔), ๑๘-๒๑

๗. การได้การสนับสนุน ส่งเสริมจากภายนอกชุมชน โดยเฉพาะหน่วยงานราชการต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๘. การมีสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ได้มีการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งมีส่วนต่อการสนับสนุนชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ยอมรับและเข้ามาส่วนร่วมกิจกรรมการในชุมชนมากๆ

นอกจากนั้น อรทัย อาจอ่ำ ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์ประกอบและความสำเร็จในการสร้างกลุ่มและองค์กร เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยถอดบทเรียนจากน่านและมหาสารคาม พบว่า ปัจจัย ที่ทำให้ชุมชนหรือหมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง^{๒๒} นั้นคือ

๑. สมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชน
๒. สมาชิกในชุมชนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนหรือของกลุ่มหรือขององค์กร
๓. มีการระดมความคิดเห็น เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม
๔. ชุมชนมีการลงมือทำการแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม
๕. สมาชิกในชุมชน และชุมชนมีระบบการบริหารจัดการที่ดี
๖. การจัดทำโครงการต่างๆ สามารถสนองตอบต่อปัญหาของชุมชนหรือความต้องการ ของสมาชิก
๗. การเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นไปอย่างกว้างขวาง
๘. มีการจัดสรรผลประโยชน์ต่างอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน
๙. การบริหารงานในชุมชนมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการชุมชนได้
๑๐. ผู้นำชุมชนมีศักยภาพสามารถเป็นที่พึ่งพาของชาวบ้านได้
๑๑. ผู้นำชุมชนทำงานด้วยความเสียสละ อดทน และไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน
๑๒. สมาชิกในชุมชนมีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกัน ไม่แบ่งพรรคพวก ไม่แบ่งแยก
๑๓. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในชุมชน
๑๔. มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้ทันต่อการเรียนรู้ และเป็นภาคีกับหน่วยงานอื่นๆ
๑๕. สมาชิกในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ
๑๖. สมาชิกในชุมชนมีความชัดเจนต่อเป้าหมายของชุมชน
๑๗. สมาชิกในชุมชนมีความเอาใจใส่และสนใจต่อการดำเนินงานของกลุ่ม
๑๘. ได้รับการสนับสนุนการบริหารจัดการและการดำเนินการต่างๆ จากภายนอกชุมชน อย่างเป็นกระบวนการที่ถูกต้อง
๑๙. ไม่ถูกรบกวนแทรกแซงจากอิทธิพลหรือนักการเมืองภายนอกชุมชน

^{๒๒} ประพันธ์ ภักดีกุล, รูปแบบและปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔.

กล่าวคือ การส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถขับเคลื่อนชุมชนของตนเอง เพื่อไปสู่การพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน นั้นจะต้องมี

๑. การมีหน่วยงานภายนอกหรือนักพัฒนาชุมชนคอยให้การสนับสนุน
 ๒. คณะกรรมการชุมชนมีความซื่อสัตย์และเสียสละเพื่อส่วนรวม
 ๓. สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
 ๔. การสร้างเครือข่ายของกลุ่มประชาชนในชุมชนมีความหลากหลาย
 ๕. สภาพทางสังคมมีความสงบไม่แตกแยก
 ๖. การได้ไปเรียนรู้ภายนอกชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงชุมชนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทย์พงศ์ ได้กำหนดตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน จาก ๖

เงื่อนไข^{๒๓} ได้แก่

๑. โครงสร้างทางสังคมแนวราบ
๒. ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง
๓. ค่านิยมทางศาสนาธรรม
๔. กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต
๕. ระบบความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น
๖. กลไกที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องตลอดเวลา

โดยผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนที่มีลักษณะใน เขตเมืองอีก ๗ ประการเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ได้แก่

๑. ผู้นำชุมชนอุทิศตนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
๒. สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน
๓. ชุมชนมีกระบวนการบริหารงานในชุมชนที่ชัดเจน
๔. ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองสูง
๕. ชุมชนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากเทศบาล
๖. ชุมชนมีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการรวมกลุ่ม
๗. ชุมชนกับเทศบาลมีความร่วมมือกัน

และกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน สามารถวัดได้จากปัจจัยพื้นฐานในชุมชน

ได้ดังนี้

๑. ชุมชนมีความรักความสามัคคี เกื้อหนุนกัน

^{๒๓} อมรรัตน์ มัททวิวงศ์, “แนวทางการจัดการชุมชนหมู่บ้านจัดสรรโครงการ “บ้านฉางเพลส” เพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง”, สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๗.

๒. ชุมชนมีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยส่วนรวม
๓. ชุมชนมีความมั่นคงและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
๔. สมาชิกในชุมชนมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ในครัวเรือน
๕. มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
๖. ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
๗. ชุมชนมีความทั่วถึงทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

๒.๒.๕ ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งทางสังคม มีดังนี้

คุณลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง นั้น ทวีศักดิ์ นพเกสร ได้กล่าวว่า ชุมชนจะเข้มแข็งได้ ต้องมีลักษณะของความเป็นประชาสังคม (Civil Society) สูงโดยประชาสังคมจะมีส่วนในการถักทอ ความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน และประชาสังคมที่เข้มแข็งจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่พอ สรุปได้ดังนี้^{๒๔}

๑. จิตสำนึกประชาสังคม (Civic Conciousness) คือ การสำนึกว่าตัวเองนั้นเป็นเจ้าของปัญหาของชุมชน มีเจตจำนงที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบและแก้ไขปัญหากับฝ่ายต่างๆ ยอมรับในการ รวมตัว และความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ยอมรับและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการแก้ไขปัญหามุมมองเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกความเป็นชุมชน

๒. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อให้ ผู้คนมี โอกาสสื่อสารพูดคุยถึงปัญหาร่วมกัน ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การให้มีเวทีประชาคม (Civic Forum) ในรูปแบบต่างๆ เป็นที่ชุมนุมของการสร้างพลเมือง โดยโครงสร้างพื้นฐาน (Civic Infrastructure) นี้แยกได้หลายระดับ พื้นฐานที่สุด คือ การพบปะพูดคุยของผู้คนเป็นบางครั้งบางคราว ระดับถัดมา คือ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มงานด้านใดด้านหนึ่งหรือเป็นองค์กร ส่วนระดับสูงสุด คือ องค์กรร่วมเป็นที่เชื่อมโยง สมาชิกเข้าหากัน เกิดเป็นเครือข่ายชุมชนในประชาสังคมที่เข้มแข็ง การพบปะกันในเวทีประชาคม ประชาชนมีโอกาสร่วมในการพูดคุยถึงปัญหาความเป็นชุมชนไม่เพียงในเวทีวงเล็ก หากแต่รวมไปถึง เวทีสาธารณะขนาดใหญ่ด้วย

๓. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และมีกระบวนการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจใน กิจกรรมสาธารณะจะต้องดำเนินการหลังกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ประชาชน เรียนรู้ ซึ่งกันและกันผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นกับคนในชุมชน ประชาชนจำต้องพูดคุย ถกเถียง และแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นซึ่งกันและกันไม่เพียงแต่รับฟังข้อมูลและข้อเสนอแนะเท่านั้น เพราะไม่มีใครที่มีประสบการณ์เหมือนกันในเรื่องเดียวกัน ชุมชนที่เป็นประชาสังคมที่เข้มแข็ง จึงเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

^{๒๔} ทวีศักดิ์ นพเกสร, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๐-๒๒๒.

๔. ภาพการณ์นำและผู้นำชุมชน ลักษณะเด่นของชุมชนที่เป็นประชาสังคม มีได้อยู่ที่จำนวน และแหล่งที่อยู่ของผู้นำ แต่อยู่ที่วิถีทางที่ผู้นำสัมพันธ์กับคนอื่น ผู้นำต้องสร้างโอกาสให้แก่ผู้คนที่เข้ามามีส่วนร่วม และริเริ่มสร้างสรรค์ไม่ผูกขาดความคิด หรือการเป็นเจ้าของปัญหาหรือ เจ้าของชุมชน เกิดผู้นำที่มีความหลากหลาย คือ ไม่มีชนชั้นผู้นำที่แยกจากผู้ตาม และคอยปกป้องฐานะของตนเอง รวมทั้งการควบคุมการกระทำของผู้อื่นอย่างเข้มงวด หากแต่เป็นผู้นำที่ฝึกตนเอง เข้ากับชุมชนอย่างเหนียวแน่น และร่วมทำประโยชน์ต่างๆ เพื่อชุมชน

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งเป็นประชาสังคมนั้น ความสัมพันธ์ของคนไม่ว่าจะเป็นรูปองค์กรหรือเครือข่ายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมักมีความสัมพันธ์แนบราบ คือ ไม่เป็นแนวดิ่ง ซึ่งต่างจากชุมชนที่ไม่เป็นประชาสังคมที่เป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่งหรือเป็นระบบอุปถัมภ์ ซึ่งก่อให้เกิดข้อมูลที่เชื่อถือได้น้อย รวมถึงการปกครองแบบมาเฟีย สร้างความหวาดกลัว หรือความเกรงใจให้กับสมาชิกในชุมชนส่งผลทำให้เศรษฐกิจการเมืองในชุมชน เกิดความล่าช้า

นภาพรณ หะวานนท ได้นำเสนอมิติความเข้มแข็งของชุมชนเป็น ๔ ด้าน คือ^{๒๕}

๑. มิติทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้สมาชิกในชุมชนสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับระบบการผลิตเพื่อการค้า คือ มีกลไกในการระดมเงิน ทุนของชุมชนเพื่อเป็นสินเชื่อให้กับสมาชิกในชุมชน มีการจัดระบบการผลิตสามารถลดต้นทุนการผลิต ทั้งในเรื่องการใช้เครื่องมือ หรือเครื่องทุนแรงในการผลิต ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าการเพิ่มแหล่งรายได้ให้มีความหลากหลาย

๒. มิติทางด้านสังคม ได้แก่ ความสามารถของชุมชนในการที่จะจัดระเบียบทางสังคมของชุมชน ให้สามารถรวมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมชุมชนไม่ว่าปัญหานั้นจักเกิดจากสมาชิก ภายในชุมชนหรือเกิดจากคนภายนอกชุมชนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแรงเกาะเกี่ยวที่คนในชุมชนมี ต่อกัน และสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพชุมชนในการสร้างให้สังคมชุมชนดำรงตนอยู่ได้ (self-contained) อย่างมั่นคง มีสันติสุข มีความสามัคคีอันเป็นรากฐานของความเข้มแข็งของชุมชน

๓. มิติทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความสามารถของชุมชนในการแก้ปัญหาด้วยสติ ปัญญา มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง มีการสืบสานภูมิปัญญาความรู้ชุมชน มีความเชื่อมั่นในศักยภาพ ภูมิปัญญาและความภาคภูมิใจในชุมชน ชุมชนมีความสามารถในการปรับตัวจนสามารถสร้างความเข้มแข็งขึ้นมาได้ในลักษณะต่างๆ กัน

^{๒๕} นภาพรณ หะวานนท, *วิธีวิทยาในการศึกษาปรากฏการณ์ความเข้มแข็งของชุมชน*, (ในองค์ความรู้ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน : จากปรากฏการณ์สู่ทฤษฎีรากหญ้า, ๒๕๔๓), หน้า ๓๕ (เอกสารอัดสำเนา).

๔. มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถของชุมชนในการจัดระบบดูแลและแบ่งสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์และเป็นธรรมแก่สมาชิกในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถสร้างระบบการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนได้

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง โดยสรุป ๔ ประการ คือ ๑) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) กล่าวคือ การที่ชุมชนมีการเรียนรู้ และรู้เท่าทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการที่ชุมชนมีการเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ๒) เป็นชุมชน ที่มีการจัดการตนเอง (Community Management) ด้วยระบบการบริหารจัดการในกิจกรรมที่สำคัญ ๔ ประการ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการขององค์กรภายในชุมชน การลงมือปฏิบัติตาม แผนงาน และมีการประเมินผล ๓) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) กล่าวคือ ชุมชนมี จิตสำนึก มีจิตวิญญาณ ซึ่งอาจหมายถึงความภักดี ความรัก ความห่วงใย ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน โดยมีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกันในชุมชน ๔) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) กล่าวคือ เป็นชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนมีจิตใจที่เยือกเย็น มีคุณภาพ และมีคุณธรรม

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการประมวลเนื้อหาของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เนื้อหาจากนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ นำมาเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับความหมาย ประเภท และความสำคัญอื่นๆ ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากประเด็นของความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เนื้อหาจากนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศนำมาเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าว ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสาร ในระบบเปิดกล่าวคือเป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับความหมายของการมีส่วนร่วม ๔ ประการ^{๒๖} ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปได้รับอำนาจ ที่จะคิดจะทำมากขึ้นไม่ว่าในเรื่องการเมืองหรืออำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใดๆ

^{๒๖} อนุรักษ์ นิยมเวช, บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

๒. การมีส่วนร่วมหมายถึง ต้องร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกันและ ควรมีส่วนร่วมด้วยอย่างแท้จริง / เข้มแข็ง (Active) มิใช่ร่วมอย่างผิวเผิน เฉื่อยชา (Passive)

๓. การมีส่วนร่วมหมายถึง ต้องร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการ จนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (Entire Development Process)

๔. การมีส่วนร่วมมักเป็นเรื่องที่ ผู้ด้อยโอกาส ขอแบ่งอำนาจ จากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตตนให้ดีขึ้น

สรุป การมีส่วนร่วมตามความหมายดังกล่าว คือการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมโดยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่ร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๒๗} และมีความคล้ายคลึงกับความหมายของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า คือ กิจกรรมหรือกิจการที่ประชาชนกระทำหรือดำเนินการทางการเมืองโดยความสมัครใจหรือได้รับการจูงใจโน้มน้าวจากภายนอกเช่น บุคคลอื่น พรรคการเมือง หรือสถานการณ์ เพื่อต้องการเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจในกิจการต่างๆ ของรัฐบาล โดยประชาชนได้กระทำการต่างๆ ทั้งที่เป็นทางตรงและทางอ้อม อาจเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและให้วิธีที่ถูกต้อง โดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตามการกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงานนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นโดยเน้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นการกระทำโดยสมัครใจ^{๒๘}

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนักวิชาการต่างประเทศที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง การกระทำต่างๆ ของพลเมืองที่ต้องการจะมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาล และระบบทางการเมืองจากการนิยามในลักษณะนี้ จะพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นการกระทำหรือบทบาทของประชาชนจะมีอิทธิพลต่อผลที่ปรากฏออกมาในทางการเมือง แต่ยังรวมไปถึงลักษณะของการกระทำหรือบทบาทนั้นๆ จะต้องเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนและกระทำอย่างเป็นพิธีการอีกด้วย ประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมโดยแสดงพฤติกรรมในทางการเมืองการปกครองของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตนให้มากที่สุด เป็นไปตามสิทธิที่มีระบอบการเมืองและกฎหมายรองรับ แต่ลักษณะของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมตามสิทธิของประชาชนอาจขยายผลเป็นความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งผิดกฎหมายได้^{๒๙}

^{๒๗} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิค, (เชียงใหม่ : คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

^{๒๘} อารีย์วรรณ พูลทรัพย์, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

^{๒๙} Milbrath, Lester and M.L.Goel., Political Participation : How and Why do People get Involved in Politics., (Chicago: Rand Macnally, ๑๙๖๕).

โดยประเด็นที่มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกับ การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๓ มิติ คือ มิติหนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ว่าอะไรควรทำ ทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจและมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน^{๓๐}

ดังนั้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายหรือความต้องการเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และในการทำกิจกรรมนั้นจะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม และผลการศึกษาของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิด
อนุรักษ์ นิยมเวช, (๒๕๕๔, หน้า ๑)	๑. ผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ๒. มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ๓. นำแนวคิดเห็นประกอบการกำหนดนโยบาย ๔. เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, (๒๕๕๖, หน้า ๓)	๑. การเข้าไปได้รับอำนาจ ๒. มีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกัน ๓. มีการร่วมแต่แรกจนสิ้นสุดโครงการ ๔. เพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตของตนให้ดีขึ้น
อารีย์วรรณ พูลทรัพย์, (๒๕๕๔, หน้า ๑๐)	๑. โดยความสมัครใจ ๒. ได้รับการจูงใจโน้มน้าว ๓. มีส่วนในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ

^{๓๐} white, Alastair T, why Community Participation? A Discussion of Arguments. Community Participation : Current Issue and Lesson Leaned, (Published by The United Nations Children' Fund, ๑๙๕๖).

	๔. เป็นการกระทำทางตรงและทางอ้อม ๕. เกิดขึ้นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง
มิลบราธและโกลด์ (Milbrath, Goel), (๑๙๕๖)	๑. การกระทำต่างๆ ของพลเมืองที่ต้องการจะมีอิทธิพลหรือสนับสนุนรัฐบาล ๒. มีการสนับสนุนและกระทำอย่างเป็นพิธีการ ๓. ปกป้องผลประโยชน์ของตนและกลุ่ม
อแลสแตร์ ที ไวท์ (Alastair T White), (๑๙๘๒)	๑. การร่วมในการตัดสินใจ ๒. การเสียสละในการพัฒนา ๓. ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ ๔. การรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

๒.๑.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากประเด็นของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาจากนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ นำมาเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

มีนักวิชาการกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมการมีจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนเองอยู่ โดยร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์^{๓๑)} ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการ ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าว ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดกล่าว คือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกัน ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติอีกทั้งช่วยลดความเสี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่น่าจะรุนแรง” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและ

^{๓๑)} อรรถัย กักผล, บทวิเคราะห์ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒.

ความชอบธรรมและช่วยให้ทราบ ความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็น การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน^{๓๒} ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิด เกี่ยวกับแบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน มีขั้นตอนอยู่ ๔ ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการ ลงทุนและปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนการปฏิบัติลงมือตามแผนที่วางไว้ การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลงานเป็นขั้นตอนที่ทำให้ทราบว่า กิจกรรมที่ทำลงไปได้ผลเพียงใด^{๓๓}

สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการชาวต่างประเทศ ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementaation), การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits), การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)^{๓๔} และมีความเหมือนกับ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่ามีลักษณะหรือขอบเขต ดังนี้การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา, การมีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินกิจกรรม, การมี ส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน, การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล^{๓๕} และสอดคล้องกับ นักวิชาการชาวต่างประเทศ กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งตามบทบาทและหน้าที่ ของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา คือ การเป็นสมาชิก, การเป็นผู้เข้าร่วมประชุม, การเป็นผู้บริจาคเงิน, การเป็นกรรมการ, และการเป็นประธาน^{๓๖}

จากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม และผลการศึกษาของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้ สังเคราะห์ประมวลแนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๒ ดังต่อไปนี้

^{๓๒} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ , คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัด , (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๑), หน้า ๖.

^{๓๓} เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง , การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท, (เศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕-๑๗.

^{๓๔} สุทิน ทาวงศ์มา, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านแม่ตำ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

^{๓๕} ทะเนงศักดิ์ คุ่นไชน่า, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท ขอนแก่น, (คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๔๗.

^{๓๖} สุริย์รัตน์ กองวิ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานในเขตพื้นที่เมือง เก้าและพื้นที่ต่อเนื่อง”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๙.

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
ถวิล บุรีกุล และคณะ, (๒๕๕๑, หน้า ๖)	๑. เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ ๒. เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆซึ่งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ๓. นำความคิดเห็นประกอบพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ๔. แบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๕. การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ๖. เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจในการลดค่าใช้จ่าย
เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, (๒๕๒๗, หน้า ๑๐)	๑. การค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา ๒. การวางแผนดำเนินกิจกรรม ๓. การลงทุนและการปฏิบัติงาน ๔. การติดตามและประเมินผล
ทะนงศักดิ์ คุ่มไชนะ, (๒๕๔๐, หน้า ๔๗)	๑. มีการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา ๒. การวางแผนดำเนินกิจกรรม ๓. การลงทุนและการปฏิบัติงาน ๔. การติดตามและประเมินผล
ลี .เจ.คารี (Lee. J . Cary), (อ้างในสุริย์รัตน์ กองวี), (๒๕๕๐, หน้า ๙)	๑. แบ่งตามบทบาทและหน้าที่ ๒. ต้องเป็นสมาชิก ๓. เป็นผู้เข้าร่วมประชุม ๔. เป็นผู้บริจาคเงิน ๕. เป็นกรรมการและมีประธานหรือผู้นำ
โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff), (อ้างใน สุทัน ทาวงศ์มา), (๒๕๔๔, หน้า ๗)	๑. ร่วมตัดสินใจ ๒. ร่วมปฏิบัติการ ๓. ร่วมรับผลประโยชน์ ๔. ร่วมประเมินผล

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

แนวคิดเรื่อง “Governance” ได้ปรากฏมาตั้งแต่อารยธรรมการปกครองของกรีกสมัยโบราณ มาจากศัพท์ของคำว่า “Kubernan” ที่บัญญัติโดยปราชญ์ที่ชื่อ Plato ซึ่งก็คือระบบการปกครอง (System of Governing) คำว่า Gubernare ซึ่งหมายถึง “Rule making or Steering” การกำหนดหรือ ถือหาเงื่อในการปกครอง แต่เดิมในภาษาอังกฤษคำนี้หมายถึงรัฐบาล (Government) ในเชิงนามธรรม (Act of Governing หรือ Manner of Governing) ซึ่งก็คือการจัดการปกครอง^{๓๗}

แนวความคิด “Governance” ได้มีการศึกษากว้างขวางขึ้น และคำนี้ก็ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการ และองค์การเครือข่ายของธนาคารโลก โดยในระยะแรกๆ ธนาคารโลกกำหนดความหมายตามกรอบความคิดของการดำเนินงานที่เกี่ยวกับขอบเขตของธนาคารโลก ว่าด้วย Governance and Development ดังนั้น คำว่า Governance จึงเป็นที่เข้าใจกันว่า หมายถึง “การกำหนดกลไก อำนาจของภาครัฐ ในการบริหารทรัพยากรทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนา” ในระยะเริ่มแรกนั้นธนาคารโลก ได้พยายามอธิบายความหมายของ Governance ว่า ครอบคลุมถึงความหมาย ๓ ลักษณะ คือ^{๓๘}

๑. โครงสร้างและรูปแบบของระบอบการเมือง (Political Regime)
๒. กระบวนการ และขั้นตอนที่ผู้มีอำนาจในการเมืองใช้ในการบริหารทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อพัฒนาประเทศ
๓. ชีตความสามารถของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๑ ความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

คำว่า Good Governance เริ่มนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย เมื่อช่วงต้น พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งในช่วงนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องกัน กับแนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา และมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ในเวลาดังกล่าว มีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน และพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดีเรียกกันทั่วไปว่า Good Governance หรือธรรมาภิบาล^{๓๙}

^{๓๗} Agere,Sam, “Promoting Good Governance: Principles”,In **Practices and Perspective**. (London : Commonwealth Secretariat, 2000), p. 34.

^{๓๘} Morren, Tatiana, “Conceptualizing Civil Society Within Good Governance and Social Capital Policies”, **Master’s Thesis**, (Dalhousie University, Canada, 2001), p. 56.

^{๓๙} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), **หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชัยมงคลพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๔.

ธรรมาภิบาล เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต คือ ธรรม กับ อภิบาล ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้คำนิยามไว้ดังนี้

ธรรม : คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา ความจริงความถูกต้อง ความยุติธรรม กฎเกณฑ์ กฎหมาย

อภิบาล : บำรุงรักษา ปกครอง ปกป้อง หรือคุ้มครอง

ดังนั้น ธรรมาภิบาล จึงมีความหมายตามนัยนี้ว่า “วิธีการปกครองที่ไปสู่ความดีงาม ที่ยั่งยืน อันได้แก่ความรุ่งเรืองและความผาสุกของปวงชนทั้งปวง”

ผู้วิจัยได้ประมวลผลจากเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไว้หลายท่าน ดังนี้

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้ความหมายของ Good Governance ว่าหมายถึง การกำหนดกลไกอำนาจของภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนา การดำเนินงาน การกำหนดนโยบาย ที่ประชาชนสามารถรับทราบเข้าใจได้ มีลักษณะที่เปิดเผย และเป็นนโยบายที่ประชาชนสามารถ รับทราบและเข้าใจมีลักษณะที่เปิดเผยและเป็นนโยบายที่มีประโยชน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แห่งสาธารณชนการปกครองการบริหารแบบบูรณาการ (Integration) ของ หัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO - Chief Executive Officer) ขององค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของ ทางราชการ ในส่วนกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดี องค์กรรัฐวิสาหกิจ และองค์กรธุรกิจ เอกชนก็ดี องค์กรทางศาสนา และองค์กรสาธารณะอื่นๆ ก็ดีจะทำให้บังเกิดผลสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง จะต้องมีหลักการบริหารที่เชื่อว่าการบริหารการปกครองที่ดี (Good Governance) นั้นประมวลรวมย่อลงในหลักธรรมาภิบาล^{๔๐}

ได้มีนักวิชาการ เขียนหนังสือเรื่องธรรมาภิบาล กับสังคมไทย ไทยมีใจความตอนหนึ่งว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากร ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยง องค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ^{๔๑}

การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีและได้ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่า ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นความ

^{๔๐} พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๔๑} ปัญญา ฉายะจินตาวงศ์ และรัชณี ภู่อะกุล, ธรรมาภิบาล (Good Governance) กับ สังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

จำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมทางการกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน^{๔๒}

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า เป็นระบบโครงสร้างกระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการบริหาร จัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี^{๔๓}

ดังนั้น ความยุติธรรม ความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ จึงเป็นประจักษ์พยานที่คล่องทั้งการคิด พูด และแสดงออกต่อกันของกลุ่มคนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคม หลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย ๖ หลัก ดังนี้^{๔๔}

๑. นิติธรรม เคารพและปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบแบบแผนและกฎหมายต่างๆ โดยไม่ละเมิดอย่างตั้งใจ หรือจงใจหลีกเลี่ยง หรือไม่ตั้งใจเพราะไม่รู้ ฉะนั้นถ้าไม่จำเป็นต้องศึกษา ก่อนที่จะผิดหลักนิติธรรมหรือไม่ก่อนที่จะทำลงไป

๒. คุณธรรมในหลายแง่มุม เช่น เมตตาธรรม คือความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข จริยธรรม ทำอะไรก็ให้ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน กตัญญูตบเทวา การรู้จักบุญคุณและคิดจะตอบแทน หิริโอปปาติกะ การรู้จักละอาย และเกรงกลัวบาปกรรมไม่ดี โดยการมีคุณธรรมจะช่วย ยกคุณค่าความ เป็นมนุษย์ให้สูงขึ้นเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ไม่มีอคติ^{๔๕} “ความเที่ยงธรรมจนกลายเป็นความเที่ยงเทียม” คือ “อคติ”^{๔๖} เพราะอคติจะทำให้สภาพจิตของมนุษย์ไม่เที่ยงแท้เพราะคลาดเคลื่อนไปจากธรรมจนนำไปสู่ความเอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ในพระพุทธศาสนาในแบ่งประเภทของอคติไว้เป็น ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทาคติ^{๔๗} (Prejudice caused by love or desire; partiality) ความละเอียงเพราะความชอบ และรักใคร่ หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะอ้าใจความรักใคร่ หรือ

^{๔๒} สถาบันพระปกเกล้า, ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๒๒.

^{๔๓} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิทยุชน, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

^{๔๔} ราชนาประชาสมาสัย สถาบัน, ธรรมาภิบาลบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๙), หน้า ๖.

^{๔๕} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๒๔/๔๖๐.

^{๔๖} อ.จตุกก (ไทย) ๒๑/๑๗-๑๘/๒๙.

^{๔๗} ข.ม. (ไทย) ๒๙/๘๐/๒๓๘.

ความชอบพอกัน ซึ่งมักเกิดกับตนเองญาติพี่น้อง และคนสนิทสนม ความเอนเอียงเพราะชอบ จะทำให้สูญเสียความเป็นกลาง และไม่สามารถที่จะวางตน และปฏิบัติต่อทุกคนให้เหมาะสมเหมือนกัน

๒. โทสะคติ^{๔๘} (Prejudice caused by hatred or enmity) ความเอนเอียงเพราะความไม่ชอบเกลียดชัง หรือโกรธแค้น หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะความโกรธหรือลู่อ่านาจโทสะ เพราะมีจิตใจที่ไม่หนักแน่น ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และไม่สามารถแยกเรื่องส่วนตัว กับเรื่องงานออกจากกันได้

๓. โมหาคติ^{๔๙} (Prejudice caused by delusion or stupidity) ความเอนเอียงเพราะความหลงเพราะไม่รู้ หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หมายถึง การทำให้เสียความรู้สิทธิธรรมเพราะความสะเพร่า ความไม่ละเอียดถี่ถ้วน รีบตัดสินใจก่อนพิจารณาให้ดี การไม่เปิดใจให้กว้าง จึงทำให้มองโลกในแง่ร้าย และไม่สามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

๔. ภัยาคติ^{๕๐} (Prejudice caused by fear) ความเอนเอียงเพราะความกลัว หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะมีความหวาดกลัว หรือเกรงกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และครอบครัว จึงทำให้ขาดความความกล้าหาญ โดยเฉพาะความกล้าหาญทางจริยธรรม คือ กล้าคิด กล้าพูดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

ความลำเอียงทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นตัวแปรสำคัญที่ จะปิดกั้นจิตของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ในฐานะเป็นสัตว์สังคมคลาดเคลื่อน หรือเบี่ยงเบนไปจากความยุติธรรมหรือเที่ยงธรรม จนทำให้การกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งขาดความชอบธรรม เพราะองค์ธรรมที่ว่าด้วยความยุติธรรม (Justice) จะนำไปสู่ความไว้วางใจซึ่งกันและกันของกลุ่มคนในสังคม (Trust) เมื่อมนุษย์ไว้วางใจเพราะได้รับความยุติธรรมที่พอรับได้ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันเป็นไปในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น (Relationship)

๓. ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกเรื่องราว ในการทำงานตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ ตอบข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถาม

๔. การมีส่วนร่วม พึงระลึกไว้ว่าตัวเองเป็นสมาชิกถาวรของสถาบันฯ นอกเหนือจากงานในหน้าที่แล้วกิจกรรมอื่นที่มีผลดีต่อสถาบันฯ จะต้องร่วมมือ อะไรที่ไม่ดีต้องหักท้วง

๕. ร่วมรับผิดชอบต่อผลงานที่ทำเอง ทำโดยกลุ่ม ทำในนามสถาบันฯ ถ้าดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ถ้าผิดพลาดบกพร่องต้องช่วยกันแก้ไขไม่วางเฉย

^{๔๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๘๘.

^{๔๙} อ.เอกก. (ไทย) ๒๐/๔๖/๙๐.

^{๕๐} ข.ม. (ไทย) ๒๙/๓๕/๑๓๐.

๖. ความคุ้มค่า ทั้งในแง่ของรูปธรรมและนามธรรม ที่สัมผัสจับต้องมองเห็นได้หรือรู้สึกได้ ว่า คุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่าถ้าทำตามหลักข้างต้นทั้ง ๕ มาครบถ้วนแล้วแต่เมื่อพิจารณาถึงหลักความคุ้มค่าแล้วไม่ผ่านก็ควรทบทวนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อผลงานให้มากที่สุด

ส่วนคำว่า Good Governance หมายถึง “การกำกับดูแลที่ดี” หรือหมายถึง “การใช้สิทธิของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร” โดยหัวใจสำคัญของธรรมาภิบาล คือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และความรับผิดชอบในผลของการตัดสินใจ (Accountability) การกำกับดูแลที่ดีมีความจำเป็นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ในกรณีภาครัฐจะเรียกว่า Good Political Governance ผู้เป็นเจ้าของ คือ “ประชาชน” ซึ่งใช้สิทธิของตนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา เพื่อกำกับดูแลผู้บริหาร คือ รัฐบาลให้บริหารประเทศ ในทางที่ถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ส่วนในภาคเอกชน เรียกว่า Good Corporate Governance ผู้เป็นเจ้าของคือ “ผู้ถือหุ้น” ใช้สิทธิในการเลือกคณะกรรมการบริษัท เข้าไปทำหน้าที่กำหนดนโยบาย คัดเลือก และกำกับดูแลผู้บริหารให้บริหารงาน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของบริษัทสมตามเจตนารมณ์ของผู้ถือหุ้น และยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรว่าต้องเริ่มจาก^{๕๑}

๑) คณะกรรมการบริหาร และผู้บริหารระดับสูงต้องทำ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเป็นธรรมาภิบาล

๒) คณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง ควรทบทวน กระบวนการกำกับดูแลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของตนว่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีความโปร่งใสเพียงใด

๓) ปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการกำกับดูแลให้ดีขึ้น และสั่งให้มีการดำเนินการ

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึงเป็นกลไกควบคุมติดตามตรวจสอบ และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามอย่างสำนึกที่ดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งการบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยบูรณาการทั้ง ๓ ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมและมีการสนับสนุน ซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างสมดุล ซึ่งจะ ส่งผลให้สังคมส่วนรวมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนสันติ

จากความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่นักวิชาการต่างๆ ได้แสดงทัศนะเอาไว้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ประมวลความหมายหลัก เพื่อประกอบการศึกษาความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๓

^{๕๑} วรภัทร โตธนะเกษม, “การสร้าง Good Governance ในองค์กร”, วารสาร กสท ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

ตารางที่ ๒.๓ ความหมายหลักที่นักวิชาการทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

นักวิชาการหรือนักวิจัย/หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
บุษบง ชัยเจริญและบุญมีลี,(๒๕๔๔, หน้า ๗)	๑. การกำหนดกลไกอำนาจของภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพยากร ๒. เป็นนโยบายที่มีประโยชน์ ๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แห่งสาธารณชน
พระราชญานวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), (๒๕๔๘, หน้า ๑๑๔)	๑. การปกครองการบริหารแบบบูรณาการทุกภาคส่วน ๒. งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงด้วยธรรมาภิบาล
ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชนี้ ภูตระกูล,(๒๕๔๙, หน้า ๓)	๑. การบริหารจัดการทรัพยากร ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ ๒. เชื่อมโยงทั้งภาครัฐ, เอกชน และภาคประชาสังคม ๓. สร้างความสมดุล ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ๔. ประเทศจะพัฒนาให้เป็นอย่างมั่นคงมีเสถียรภาพ
สถาบันพระปกเกล้า,(๒๕๔๙, หน้า ๒๒)	๑. เป็นกลไกเครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ๒. สร้างความร่วมมือจากรัฐ, เอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ๓. มีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย ๔. โครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ๕. นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
บรรศักดิ์ อวรรณโณ,(๒๕๔๔, หน้า ๑๐)	๑. เป็นระบบโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการบริหาร ๒. จัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ ๓. เป็นการบริหารจัดการที่ดี
ราชประชาสมาสัย สถาบัน,(๒๕๔๙, หน้า ๖)	ธรรมาภิบาล ๖ หลัก หลักนิติธรรม, คุณธรรม, ความโปร่งใส, การมีส่วนร่วม, ความรับผิดชอบ, ความคุ้มค่า

วรภัทร โตธนะเกษม, (๒๕๔๒, หน้า ๑๑)	๑. วิธีการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรว่าต้องเริ่มจาก ๑) ทำความเข้าใจและให้ความสำคัญ ๒) ควรทบทวนกระบวนการกำกับดูแลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของตน ๓) ปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการกำกับดูแลให้ดีขึ้น และสั่งให้มีการดำเนินการ
-----------------------------------	--

๒.๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ผู้วิจัย ได้ประมวลผลจากเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไว้หลายท่าน ดังนี้

การนำแนวคิดธรรมาภิบาล มาใช้ในประเทศไทยเมื่อครั้งแรกที่มีการอ้างถึง คำว่า “Governance” ตามความหมายที่ใช้กันในวงวิชาการนั้น คำว่า Governance ถูกใช้ในหนังสือ แสดงเจตจำนงกู้เงินของประเทศไทยจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในปี ๒๕๔๐ เมื่อคราวประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ^{๕๒}

วาระแห่งชาติสำหรับการสร้าง ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ ขึ้น มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติ ต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา โดยระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล ๖ หลัก คือ ๑. หลักนิติธรรม ๒. หลักคุณธรรม ๓. หลักความ โปร่งใส ๔. หลักการมีส่วนร่วม ๕. หลักความรับผิดชอบ ๖. หลักความคุ้มค่า^{๕๓}

ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ รัฐบาลไทยได้บัญญัติความหมายที่เป็นทางการของคำว่า “Good Governance” ว่าหมายถึง “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” และให้นิยามว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน” ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติสำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้น มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและ

^{๕๒} อธิรุธ บัญมี, “ธรรมรัฐกับการปฏิรูปสังคมไทยในขั้น ๒”, วารสารกรมประชาสัมพันธ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๑, (เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๑๑.

^{๕๓} ชนศักดิ์ ยุวบูรณ์, “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี”, ในการปกครองที่ดี (Good Governance), (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๓๒.

รายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรี และรัฐสภา ตามระเบียบนี้ ได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล ๖ หลัก คือ^{๕๔}

๑. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่า เป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่อำนาจอใจหรืออำนาจของบุคคล

๒. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน พัฒนาดตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันของคนในชาติโดย ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กร ทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน

๔. หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอ ความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การโต้ สอนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ

๕. หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความ รับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพ ในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

และได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาล ในหัวข้อเรื่องพระพุทธศาสนากับหลักธรรมาภิบาล สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลต้องมียึดประกอบ ๓ ด้าน คือ

๑. ธรรมาภิบาลด้านธุรกิจ คือ (Economic good governance) ประเทศไทยเศรษฐกิจตกต่ำ ปี พ.ศ.๒๕๔๐ เพราะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจเรียกว่า ธรรมาภิบาลด้านธุรกิจบกพร่อง

๒. ธรรมาภิบาลด้านการเมือง คือ (Political good governance) การเมืองลุ่มๆ ดอนๆ ปัญหากฎหมายรัฐธรรมนูญ ใช้ไม่ต่อเนื่องเรียกว่า ธรรมาภิบาลด้านการเมืองบกพร่อง

^{๕๔} ชีระพล อรุณะภิสกร (บรรณาธิการ), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๘ - ๑๐.

๓. ธรรมาภิบาลด้านราชการ คือ (Bureaucracy good governance) พัฒนาประเทศที่ไร้อำนาจ ปัญหา การทุจริตคอร์รัปชันเราไม่ต้องพูดมากู้กันดีด้านราชการเรียกว่า ธรรมาภิบาลด้านราชการบกร่อง ทั้ง ๓ ด้านนี้ หมายถึง (Processes) ของการตัดสินใจที่ดีเป็นกระบวนการของการตัดสินใจหรืออำนาจสั่งการที่ดีจะเป็น (Good governance) คือ ต้องมีธรรมาภิบาลประกอบ

องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี ๑๑ องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรมความโปร่งใส ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดกลั้นอดทน หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นไปทางด้านบริหาร การปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ โดยมีความหมายดังนี้^{๕๕}

๑. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชน

๒. ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

๓. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตนไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

๔. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการ และสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนดไว้

๕. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

๖. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และมีวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ที่ดีเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

๗. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promotion of gender balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม ในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

^{๕๕} สุดจิต นิमितกุล, “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี” ในการปกครองที่ดี (Good Governance), (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓ - ๑๔.

๘. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

๙. การดำเนินการตามหลักธรรม (Operating by rule of law) พัฒนา ปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

๑๐. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญ ในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

๑๑. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล เป็นขั้นตอนในการบริหารงานที่จัดขึ้นในองค์กรหรือ หน่วยงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มี ๖ หลักการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ซึ่งนับว่า เป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดี ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยนำหลักการเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่นักวิชาการต่างๆ ได้แสดงทัศนะเอาไว้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ประมวลความหมายหลัก เพื่อประกอบการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๔

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดหลักที่นักวิชาการหรือนักวิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

นักวิชาการหรือนักวิจัย/หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์, (๒๕๔๓, หน้า ๓๒)	๑. คำว่า “Good Governance” หมายถึง “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี”
ธีระพล อรุณะกสิกร (บรรณาธิการ), (๒๕๔๒, หน้า ๘-๑๐)	๑. ให้นิยามว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ๒. เป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๕๐, หน้า ๖)	๑. หน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ๒. เมืองค์ประกอบ ๓ ด้านคือ ธรรมาภิบาลด้านธุรกิจ, ด้านการเมือง, ด้านราชการ

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, (๒๕๔๒, หน้า ๖๗)	<p>๑. การวางแผน (Planning) คือ การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต</p> <p>๒. การแสวงหากำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหากำหนดตัวบุคคลและวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน</p> <p>๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>๔. การประสานงาน (Co – Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน</p> <p>๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะ</p>
สุจิตต์ นิमितกุล, (๒๕๔๓, หน้า ๑๓ – ๑๔)	องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี ๑๑ องค์ประกอบ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ภัทระ เหล่ามีผล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน และหาแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี การเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งผลการศึกษา โดยสรุป ดังนี้ ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่มีผู้อยากมาปฏิบัติงาน เป็นงานที่เสี่ยงอันตราย และยังขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ในการ ปราบปรามยาเสพติด การนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ มีการสั่งงานที่ล่าช้าลงมา ตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และหน่วยงานแต่ละหน่วยมีสาย การบังคับบัญชาของแต่ ละหน่วยงาน ทำให้การแก้ปัญหาขาดประสิทธิภาพ มีปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การประสานงานมักใช้การประสานงานแบบไม่เป็นทางการนั้น และจัดสรรงบประมาณในการปราบปรามยาเสพติด กระจุกกระจายอยู่หลายหน่วยงาน เกิดการแย่งชิงงบประมาณ การดำเนินงานยังไม่เกิด

การบูรณาการโดยแท้จริง รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร มีจำนวนจำกัด และจัดสรรล่าช้า ส่งผลต่อการปราบปรามยาเสพติด

ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง โทษในการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศ ยังไม่รุนแรงทำให้มีผู้กระทำความผิดซ้ำ อำนาจทางกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถตรวจค้นได้ไม่เต็มที่กำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอ เครื่องมือและอุปกรณ์และเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน^{๕๖}

เจริญ แฉกพิมาย และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติด ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ” ผลการวิจัย พบว่า

๑) ผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โดยได้รับความรู้จากสื่อ ๓ ลำดับที่มากที่สุด คือ สื่อวิทยุ/โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และหนังสือพิมพ์ และรู้จักยาเสพติดมากที่สุด ๓ ลำดับ คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่แน่ใจว่าชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีการระบาดของยาเสพติด แต่มีความเห็นว่ายาเสพติดที่ระบาดในชุมชนที่พักอาศัยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่เคยถูกชักชวน ให้ลองยาเสพติด และไม่ทราบว่าเพื่อนบางคนติดยาเสพติด โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่รู้ว่า เพื่อนบางคนเสพยาเสพติดและทราบว่า การสูดดมเป็นวิธีการเสพยาที่เพื่อนใช้กันมากที่สุด และมีสาเหตุของการเสพยาเสพติดมากที่สุด คือ อยากลอง และมีความเห็นว่ายาเสพติดจะช่วยในเรื่อง ประสิทธิภาพในการเรียนหนังสือเป็นเรื่องที่ไม่จริง โดยมีความเห็นว่ายาเสพติดมีผลกระทบต่อนตนเองมากที่สุด และในชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีหน่วยงานราชการเข้าไปให้ความรู้และเข้าไปตรวจจับ เรื่องยาเสพติด

๒. ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ นักศึกษาสามารถดำรงตนเอง ด้วยการไม่เสพยาเสพติดถึงแม้สถานที่พัก อาศัยจะมีการระบาดของยาเสพติดก็ตาม ที่เหลือมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติดอยู่ในระดับมาก ในทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มากที่สุด ๕ ลำดับ คือ ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักศึกษาจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักศึกษาเสพยาเสพติด รองลงมา คือ นักศึกษาจะปฏิเสธทันทีเมื่อเพื่อน นำยาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด นักศึกษากลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ จับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา นักศึกษามีการ

^{๕๖} ภัทระ เหล่ามีผล, “ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดของ สถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘).

ป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลอง เสพยาเสพติดทุกชนิด และนักศึกษามีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดีจึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติด^{๕๗}

จุลจรัส ลิ้มถาวร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้า ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดลำพูน” ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานปราบปรามยาบ้า คือ ปัจจัยด้านกฎหมาย และปัจจัยด้านแนวทางการดำเนินงาน ตามแผนแม่บทกรมตำรวจ ปัจจัยด้านบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการตำรวจ กลุ่มนักการเมืองและนักธุรกิจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานปราบปรามยาบ้า ปัญหาอุปสรรคเกิดจากการขาดงบประมาณกลางคน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะที่ใช้ปราบปราม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานงานกัน โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นต่อแนวทางการแก้ไขว่า ไม่ควรให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยและศาลไม่ ควรใช้ดุลยพินิจลดหย่อนผ่อนโทษ ควรให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง เด็ดขาดโดยรัฐบาลและผู้ ที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาดูแลและให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิดและจริงจัง^{๕๘}

สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล ได้ทำการศึกษา เรื่อง “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษพบว่า ตัวแปรเพศ อายุ การมีปัญหากับผู้ปกครองด้านการคบเพื่อนการมี ปัญหากับผู้ปกครองด้านการเสพยาเสพติด การมีเพื่อนที่เสพยาเสพติด การมีแหล่งมั่วสุม การมีแหล่งเสพยาเสพติด และการมีแหล่งค้ายาเสพติดรอบโรงเรียน มีผลต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียน และพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญ คือ การมีแหล่งมั่วสุม แหล่งเสพยาเสพติด และแหล่งค้ายา เสพติครอบโรงเรียนในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว และยังพบปัญหาที่น่าเป็นห่วงในกลุ่มนักเรียน เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การค้าประเวณีการหนีเรียนไปเล่นเกมสคอมพิวเตอร์หรือสนุกเก้อ การตั้งแก๊งกวนเมือง สู้บบุหรี่และดื่มสุรา เทียวสถานบริการในยามกลางคืน แข่งมอเตอร์ไซด์ ครอบครัวแตกแยก ออกจากโรงเรียนกลางคืน การตั้งครุฑระหว่างเรียน การทำแท้ง เป็นต้น ส่วนผลของการดำเนินกิจกรรมป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่จัดเป็นปกติและที่จัดเป็นกิจกรรมพิเศษ มีประสิทธิภาพในการดำเนินการอยู่ในระดับสูงในทุกกลุ่มโรงเรียน และพบว่า มีนักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้อยละ ๙.๓๐ โดยเกี่ยวข้องเป็นผู้เสพร้อยละ ๘.๓๐ และเป็นผู้ค้าร้อยละ ๑.๐๐

^{๕๗} เจริญ แฉกพิมาย และคณะ, “พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕).

^{๕๘} จุลจรัส ลิ้มถาวร, “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: กรณีศึกษาจังหวัดลำพูน”, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต (สาขาการเมืองการปกครอง), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑).

โดยนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมีอัตรา เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่า นักเรียนสังกัดอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ โดยยาเสพติดที่นักเรียนใช้นักเรียนใช้กันมากที่สุดคือยาบ้า^{๕๙}

สมิต วัฒนธัญญกรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพสารเสพติดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี” กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในงานวิจัย โดยศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๑,๕๓๐ คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาชนะเก็บปัสสาวะเพื่อส่งตรวจหาสารแอมเฟตามีน แบบสอบถามนักเรียน และแบบสอบถามครูการแพร่ระบาดของสารเสพติดวิเคราะห์โดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพสารเสพติด ผลการศึกษาพบ ๑) พฤติกรรมการสูบบุหรี่: นักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ถึงร้อยละ ๗๐.๓๐ ๒) พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์: นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการดื่ม ร้อยละ ๕๖.๔๑ ๓) พฤติกรรมการเสพยาบ้า: นักเรียนมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการ เสพยาบ้า ร้อยละ ๖.๙๓ ระดับเคยทดลองใช้ร้อยละ ๓.๕๓ นักเรียนที่เสพยาบ้าอยู่ในปัจจุบันมีจำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๖ หรือมีความชุก (Prevalence Rate) เท่ากับ ๒๑.๕๗ ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน^{๖๐}

รพีภัทร์ สุขสมเกษม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี คือ (๑) ปัจจัยผู้นำชุมชนอุทิศตนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (๒) ปัจจัยสมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาทของกรรมการชุมชน (๓) ปัจจัยชุมชนมีกระบวนการบริหารงานในชุมชนที่ชัดเจน (๔) ปัจจัยชุมชนมีศักยภาพ ในการพึ่งพาตนเองสูง (๕) ปัจจัยชุมชนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากเทศบาล (๖) ปัจจัยชุมชนมีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการรวมกลุ่ม (๗) ปัจจัยชุมชนกับเทศบาลมีความร่วมมือกัน และปัญหาอุปสรรคที่มีต่อผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน คือ (๑) ยังขาดการสนับสนุนจาก หน่วยงานรัฐอื่นๆ ในพื้นที่ และ (๒) การกำหนดกรอบในการใช้งบประมาณสำหรับเงินอุดหนุนชุมชน ยังมีจำกัด

ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย (๑) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้กับชุมชนของเทศบาลจะทำให้ชุมชนได้เรียนรู้การทำงานโดยการพึ่งพาตนเองของชุมชน (๒) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในบทบาท ของตำแหน่งคณะกรรมการชุมชน และอำนาจหน้าที่ของเทศบาล จะทำให้การทำงานของคณะกรรมการ

^{๕๙} สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล, “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารองค์การ), (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๗).

^{๖๐} สมิต วัฒนธัญญกรรม และคณะ, การแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพสารเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖).

ชุมชนมีบทบาทที่ชัดเจนมากขึ้น และทำให้กรรมการชุมชน สามารถทำหน้าที่ได้ตามที่ได้รับมอบหมายได้ดี ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน เกิดความมั่นใจในการทำงานของคณะกรรมการชุมชนมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขแก่สมาชิกในชุมชนและคณะกรรมการชุมชน^{๖๑}

ปรียาภา เมืองนก ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการบริหารจัดการชุมชนเมืองที่นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านจัดสรรเขตปริมณฑล” พบว่า กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งมีดังต่อไปนี้ ได้แก่ ๑) กระบวนการเรียนรู้ ๒) กระบวนการกลุ่ม และ ๓) กระบวนการมีส่วนร่วม ใน การศึกษานี้ ได้เสนอแนะถึงความจำเป็นของการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เนื่องจากการทำงานในชุมชนเมืองนั้น กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่างๆ จะดำเนินไปได้ด้วยความล่าช้า เนื่องจากชุมชนเมืองมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ความสัมพันธ์ร่วมกันในชุมชนมีน้อย ทำให้ต้องมีภาคีเครือข่ายเข้ามาเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนก่อน นอกจากนี้ ความโปร่งใสเป็นเรื่องสำคัญมาในการบริหารจัดการชุมชนเมืองนั้น ต้องมีการเก็บเอกสารสำคัญทุกอย่างไว้ เพื่อความถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งต้องมีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ที่ดี เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันของสมาชิกในชุมชน และเพื่อเป็นการจัดข้อขัดแย้งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้^{๖๒}

สรุวุฒิ จันทะลิ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นว่า ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้ทั่วถึง และหาช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ดีและมากขึ้น อีกทั้งควรสร้างประเด็นสาธารณะที่น่าสนใจ เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาท้องถิ่น และเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยน้อย จึงทำให้ไม่มีการติดตามและเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลนคร^{๖๓}

พรหมธีระ พรหมสถิต ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของธนาคารต้นไม้ต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษา ธนาคารต้นไม้สาขาวากแดง ตำบลวังตะกอก อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร” กล่าวไว้ว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้น กระบวนการมีส่วนร่วม นั้น มีความสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาไปจนถึง

^{๖๑} รพีภัทร์ สุขสมเกษม, ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี, **ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙).

^{๖๒} ปรียาภา เมืองนก, “กระบวนการบริหารจัดการชุมชนเมืองที่นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านจัดสรรเขตปริมณฑล”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, (สาขาการพัฒนาชุมชน)**, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๕.

^{๖๓} กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด”, **รายงานการวิจัย**, (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), หน้า ๕.

ชั้นร่วมรับผลประโยชน์ และจะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของคน หรือสมาชิกที่เข้าร่วม ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ ตลอดจนการฟื้นฟูทาง สังคมโดยอาศัยสื่อกิจกรรม ชุมชนท้องถิ่น เวทีประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่เป็นประจำ^{๖๔}

พลสุข เพียรพิทักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชน ในเขตกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จำนวน ๒ ตำบล รวม ๒๗ หมู่บ้าน โดยแบ่งประชาชนออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) ประชาชนในหมู่บ้าน/ ชุมชนในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ๒) ข้าราชการ อาสาสมัคร และผู้นำหมู่บ้าน/ ชุมชนในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จและเป็นโครงการที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดให้และประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าไป แก้ไขปัญหายาเสพติด ร่วมกับ ภาครัฐ โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังคงเกิดปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานที่ ประชาชนบางส่วน ยังขาดความเข้าใจในกระบวนการประชาคมหมู่บ้านขาดผู้นำ^{๖๕}

ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของและประชาชน และพระสงฆ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่” จากผลการศึกษาพบว่า การมี ส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่ ที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ต่างกันการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีสถานภาพการเป็นผู้นำและอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของของพระนิสิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๖}

พรมณี แสงโยธา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการบริหารจัดการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงสามสิบจังหวัด อุบลราชธานี” จากการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการบริหารจัดการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๓ เมื่อพิจารณา รายด้านของระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำดับแรกคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ รองลงมาคือมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ ของปัญหา

^{๖๔} พรหมธีระ พรหมสถิต, “บทบาทของธนาการต้นไม้ต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา ธนาการต้นไม้สาขาปากแดง ตำบลวังตะกอก อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การพัฒนาชุมชน**, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๖.

^{๖๕} พลสุข เพียรพิทักษ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษา กรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรี”, **ปริญญาโทบริหาร การพัฒนาชุมชน**, (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ), (วิทยาลัยการบริหารรัฐ กิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗).

^{๖๖} ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ, “การมีส่วนร่วมของและประชาชนและพระสงฆ์ในการส่งเสริม การเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับสุดท้าย ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกประชาคมหมู่บ้านอยู่ในระดับมากจำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕ อยู่ในระดับปานกลางจำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๘ และระดับน้อยจำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกประชาคมที่มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกประชาคมหมู่บ้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และตำแหน่งบทบาทหน้าที่ ที่แตกต่างกันกับ ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการค้นหาปัญหา, การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามประเมินผล พบว่า ไม่แตกต่างกัน^{๖๗}

พระมหาสารกร กุลวฑฒโน (ท่ายัง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารงานดำเนินงาน แตกต่างกัน^{๖๘}

พระมหาปิยะบุตร ปญญาวฑฒโน (วงศ์กันทรภักย์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล หนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($X = ๓.๙๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินการมี

^{๖๗} พรหมณี แสงโยธา, “การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงสามสิบจังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๓๑).

^{๖๘} พระมหาสารกร กุลวฑฒโน (ท่ายัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง($X=2.56$) ด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๓.๔๖) ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($X= 3.55$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($X=3.51$) เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้^{๖๙}

พระศรีพรณ โชติปัญญา (สุวรรณแสง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลวิจัยพบว่า ๑) การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ๒) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน อายุประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผู้บริหารที่มีโรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่า ผู้บริหาร ที่มีโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ๓) ผลการศึกษาพบว่า ควรมีแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ (๑) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาด้วยความยุติธรรมต่อเนื่อง (๒) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นในการแสดงความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคลากร และ (๓) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้เจริญก้าวหน้า ตำแหน่งตามความรู้ความสามารถแต่ละบุคคล^{๗๐}

พิศสมัย หมกทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” ผลวิจัยพบว่า ๑) สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗ มีอายุ ๓๐-๓๙ ปี จำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗ มีตำแหน่ง

^{๖๙} พระมหาปิยะบุตร ปณฺณวฑฺฒโน (วงศ์กันทรภักย์), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล หนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๐} พระศรีพรณ โชติปัญญา (สุวรรณแสง), “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

เป็นข้าราชการ จำนวน ๑๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งระหว่าง ๖-๑๐ ปี จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖ มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ ๒) ความคิดเห็นของบุคลากร ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๓) การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ด้านเพศไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านอายุ การศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งรายได้ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๔) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร นั้นพบว่า มีน้อย และมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารบริหารงาน โดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลให้ครบทั้ง ๖ ด้าน เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารการปกครอง ที่ดีที่ทุกๆ ภาคส่วนเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๗๑)}

สุพจน์ เจริญขำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร” ผลวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.76$) ๒) ผลเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกันและระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แต่ในส่วน of ประชาชนที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ($Sig = 0.00$) แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลประยุกต์ไปใช้ในการบริหารงาน เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า คือ บุคลากรในองค์การโดยเฉพาะผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ข้อกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเคารพในความคิดเห็น

^{๗๑)} พิศสมัย หมกทอง, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๗๒}สุพจน์ เจริญชา, ร้อยตำรวจโท, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีโจทย์การวิจัยว่า ชุมชนต้นแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร มาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร และแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร ดังนั้น เพื่อค้นหาคำตอบตามโจทย์การวิจัยดังกล่าว ทีมวิจัยจึงใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชน เรียนรู้ปัญหา วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แล้วการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ซึ่งได้กำหนดไว้ ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและระบบงานวิจัย โดยการรวบรวมเอกสารงานวิจัย เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงเอกสาร (Document research) และการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Documentary Analysis)

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๓. แนวทางการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/ คน

๔. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนวคิด และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน ให้เกิดกระบวนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๒.๑ พื้นที่การวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ทำการวิจัย ในขอบเขตพื้นที่ชุมชนที่มีพื้นที่ชายแดนในจังหวัดเลย ที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน ๓ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ ชุมชนตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน และชุมชนตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ๓ อำเภอ ตามเขตปกครองของจังหวัดเลย ตามการแบ่งเขตการปกครองท้องที่ของกระทรวงมหาดไทย

๓.๒.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ และตัวแทนภาคประชาชน ดังนี้

ตัวแทนผู้นำชุมชน	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันยาเสพติด	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนภาคประชาชน	จำนวน ๓๐ รูป/คน

โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๐ รูป/คน

และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่

๑. นายฤทธิชญา บุญล้อมรัตน์ ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
๒. นายอนันต์ สุวรรณโค ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
๓. นายบุญมี มณีศรี ปลัดป้องกันอำเภอปากชม จังหวัดเลย
๔. พระครูปริยัติธรรมโกศล เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน
๕. พระครูปริยัติเจตยคุณ รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่
๖. พระครูศรีภักทวิมล รองเจ้าคณะอำเภอปากชม
๗. นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ นายกเทศมนตรีท่าลี่
๘. นายหลง แก้วนิรันดร์ นายกเทศมนตรีเชียงคาน
๙. นายกบวน มีที นายกเทศมนตรีปากชม

๑๐. พ.ต.อ. ชนะพล สุวรรณศรีนนท์ ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเลย

๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการวิจัย ๔ รูปแบบ ผู้วิจัยจึงขอจำแนกตามประเภทของกระบวนการวิจัย เป็น ๔ หัวข้อ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ และการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เน้นการมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัยและชุมชน จึงมีวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การจัดเวทีสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสำรวจ (Participatory Observation) และการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลได้แก่ การจดบันทึก ถ่ายภาพ การบันทึกวิดีโอ การทำ mind Mapping และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ตลอดจนการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิจัย แบ่งเป็น ๕ ช่วงคือ ๑) การพัฒนาโจทย์วิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ๒) เตรียมทีม คน และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ๓) เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและสภาพปัญหาชุมชน ๔) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ ๕) สรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๓.๓.๒ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากับการ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย

๑. การศึกษาเชิงเอกสาร ในการกำหนดกรอบที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาเสพติด โดยศึกษาวิเคราะห์ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเบื้องต้น เพื่อสามารถต่อยอดแนวความคิด ในการกำหนดกรอบ เพื่อทำการวิจัยในขั้นต่อไป มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการจัดเตรียมโครงสร้างคำสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็น โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และเพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการสร้างชุมชนต้นแบบต่อไป

๓. การสนทนากลุ่ม โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย หรือ stakeholders เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหา

ข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และข้อสรุปร่วม

๔. การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน ๒ ลักษณะ เป็นเครื่องมือซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น ประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกปลายเปิด เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ความเป็นมา ลักษณะความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งข้อคำถามที่นำมาใช้จะได้จากกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยเป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกึ่งทางการ เพื่อให้ประเด็นในการสนทนากว้างขวาง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ก่อนจะมีการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการสนทนาและทดสอบคำถาม เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้การสนทนาที่เกิดขึ้นเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมีขั้นตอนตามขั้นตอนดังนี้

- ๑) กำหนดวัตถุประสงค์
- ๒) กำหนดกลุ่มผู้ร่วมสนทนาและบุคคลกลุ่มเป้าหมาย
- ๓) ออกแบบเครื่องมือการศึกษา
- ๔) ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
- ๕) ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้ทำหน้าที่จดบันทึก (Note taker)
- ๖) คัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาและทำหนังสือเชิญส่งให้ผู้ร่วมสนทนา
- ๗) การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เช่น จัดตำแหน่งที่นั่ง จัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น
- ๘) จัดกลุ่มสนทนาและหลังจากการประชุมมีการส่งจดหมายขอบคุณผู้ร่วมงาน
- ๙) สรุปผลการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลและส่งให้ผู้ร่วมประชุมทุกคน
- ๑๐) การเขียนรายงาน

๓.๓.๔ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด จากเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
- ๒) ศึกษารูปแบบการสร้างเครื่องมือจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๓) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงภาษาที่ใช้ความครอบคลุมของเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ
- ๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน แบ่งออกเป็น ๗ ขั้นตอน ตามระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยจำนวน ๗ เดือน ทั้งนี้เพื่อให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนานักวิจัย ตลอดจนได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพปัญหา ร่วมกับชุมชน เพื่อให้เห็นภาพรวมของกิจกรรมการวิจัย คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอการจัดกิจกรรมวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ : พัฒนาโจทย์วิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ

โครงการวิจัยเรื่อง การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโครงการเพื่อเสนอสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบัน ได้กรั่นกรองโครงการวิจัย และนำเสนอวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และออฟฟิศข้อเสนอวิจัยผ่านระบบการจัดการวิจัย

ขั้นที่ ๒ : เตรียมทีม คน และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทีมวิจัยมีการเตรียมความพร้อมในช่วงแรกโดยการประชุมสร้างความเข้าใจโครงการร่วมกันพร้อมจัดสรรบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีการจัดประชุมเปิดโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนและประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อในชุมชน เวทีประชาคมชาวบ้าน ตลอดจนทีมวิจัยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในการศึกษารวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย กิจกรรมในช่วงที่ ๒ ได้แก่

๑) กิจกรรมประชุมทีมวิจัย

วัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงลักษณะโครงการวิจัยให้แก่ทีมวิจัย ที่ปรึกษาได้รับทราบ ชี้แจงลักษณะความร่วมมือของชุมชน และมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ตลอดจนหาหรือเรื่องการจัดการด้านการเงิน การจัดการภายใน การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ การคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยชุมชน และคัดเลือกตัวแทนทีมวิจัยไปอบรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการวิจัยที่วิทยาลัยสงฆ์เลย ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๑๕ รูป/ คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย โดยจัดประชุมในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมคลินิกวิจัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

๒) กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมนักวิจัยในการศึกษาข้อมูล

วัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยมีความเข้าใจ สามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญและขั้นตอนการวิจัย สามารถแตกกรอบประเด็นในการศึกษาข้อมูล สามารถเลือกวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูลได้

ทีมวิจัย เข้าร่วมประชุมจำนวน ๑๐ รูป/ คน โดยจัดประชุมในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมคลินิกวิจัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

สาระการการประชุม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ ประโยชน์และขั้นตอนงานวิจัย การออกแบบการศึกษาข้อมูล และการแสดงตัวอย่าง เทคนิคการแตกกรอบประเด็นศึกษา และฝึกปฏิบัติการแตกกรอบประเด็นศึกษาเฉพาะกลุ่ม

๓) กิจกรรมเปิดโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์กิจกรรม

๑. เพื่อให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ได้ทราบถึงเป้าหมายและผลที่คาดว่าจะชุมชนจะได้รับจากโครงการวิจัย

๒. คณะทีมวิจัยได้แนวทางและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษา ชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มาร่วมพิธีเปิด

๓. ได้ชี้แจงทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากชุมชน องค์กรท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมทำให้โครงการวิจัยประสบความสำเร็จ เช่น ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล การสนับสนุนวิทยากร เป็นต้น

๔. ทีมวิจัย ได้เรียนรู้การปรับกิจกรรมเวทีโดยเฉพาะทักษะ เทคนิค การตั้งคำถาม การดำเนินกิจกรรม การระดมความคิดจากผู้มาร่วมงานซึ่งเป็นเพียงเป้าหมายรอง เป้าหมายหลักคือ ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ ความคาดหวังและความร่วมมือจากชุมชน

ขั้นที่ ๓ : เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ทีมวิจัยได้ประชุมเพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัย และหาหรือเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานและจัดทำรายงาน โดยจัดประชุมในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ และปฏิบัติการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ข้อมูลสภาพปัญหาของชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเวทีระดมความคิด การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจ และการสังเกตแบบมี

ส่วนร่วม แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเอกสารรายงานมาวิเคราะห์แบบส่วนร่วมของทีมวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ขององค์ความรู้ เพื่อนำเสนอรายงานการวิจัยฉบับที่ ๑ กิจกรรมในช่วงนี้ ได้แก่

๑) กิจกรรมศึกษาบริบทชุมชน/คัดเลือกชุมชนต้นแบบ

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. เพื่อให้ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ได้ร่วมศึกษาบริบทของชุมชนในด้านประวัติชุมชน การเมือง การปกครอง บริบทด้านเศรษฐกิจ บริบทด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบทด้านวัฒนธรรม ประเพณี

๒. ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ราษฎรท้องถิ่น ได้ร่วมถ่ายทอดความรู้บริบทของชุมชนในด้านประวัติชุมชน การเมือง การปกครอง บริบทด้านเศรษฐกิจ บริบทด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบทด้านวัฒนธรรมประเพณี

ขั้นที่ ๔ : การสัมภาษณ์เชิงลึก

การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกึ่งทางการ ดำเนินการสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ถึงผู้เกี่ยวข้องทั้ง ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

๒. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และนัดหมาย วัน เวลา เพื่อสัมภาษณ์

๒. ก่อนการเดินทางลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะประสานกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ และนำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จัดเตรียมและศึกษาการใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง พร้อมอุปกรณ์สำรองในกรณีฉุกเฉิน จัดเตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมและเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกครั้ง

๓. ขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผล และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ขออนุญาตบันทึกภาพเพื่อใช้ในการอ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียงในช่วงนั้นทันที

๔. หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ทุกครั้ง หากการถอดบทสัมภาษณ์ นำไปลงรหัสบทสัมภาษณ์ จัดทำดัชนีหัวเรื่องย่อในบทสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์หน่วยข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ โดยลงข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบตาราง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นที่ ๕ : การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยจะเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่โดยตรง ผู้ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการศึกษาการวิจัย ที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัยในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัย เข้าร่วมสนทนา และแสดงความคิดเห็น ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสามารถสังเคราะห์ หาลักษณะร่วม และข้อสรุปประเด็นดังนี้

๑) ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุดิตตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๒) มาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุดิตตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๓) แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุดิตตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๔) ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปสรุปผลการวิจัยให้สมบูรณ์ต่อไป

ขั้นที่ ๖ : การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

หลังจากนั้น ทีมวิจัยจะจัดประชุมทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการทดลองปฏิบัติการตามโครงการในระยะที่ ๒ เช่น โครงการทำวิทัศน์ชุมชนต้นแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุดิตตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เมื่อดำเนินแต่ละโครงการเสร็จสิ้น มีการประชุมเพื่อติดตามการทดลองปฏิบัติการ สรุปบทเรียนในการทำงานและประเมินผลการวิจัยตามลำดับ

ขั้นที่ ๗ : การสรุปและจัดทำรายงาน

ทีมวิจัยจะจัดประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการศึกษาและสรุปบทเรียนโครงการวิจัย นำเสนอผลการศึกษายกผลสู่ชุมชนและสาธารณะ และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุดิตตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ได้แก่

๓.๕.๑ การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จากการศึกษาเชิงเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ บทความ และงานวิจัย ในหน่วยงาน

ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยนามาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้นัยสำคัญของคำในข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏขึ้นตามประเด็นที่กำหนด และสรุปตามประเด็นของกรอบการวิจัย

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ แล้วนามาวิเคราะห์ ดีความ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของการวิเคราะห์การจัดการเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดเลย เพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปกำหนดแนวทางการจัดการเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดเลย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ด้วยวิธีการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ลักษณะแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

๓.๕.๔ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัย

การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัยทั้งจากผลการทำวิจัย ผลจากแบบสอบถาม ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงการวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง และเชื่อถือได้

โดยผู้วิจัย จะนำข้อมูลจากผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มาวิเคราะห์จัดรวบรวมข้อมูลพร้อมอธิบายความหมาย แล้วทำการสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย ดีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากผลการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โดยการจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูล เปรียบเทียบและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้การสรุปข้อมูลผลการวิจัยเกิดความสมบูรณ์ สามารถนำมาตีความ สร้างข้อสรุปจากผลการวิจัย และนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะชนต่อไป

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” สามารถสรุปกระบวนการวิจัยได้ ดังตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นที่มุ่งศึกษา	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ/แนว ทางการเก็บรวบรวม ข้อมูล	แนวทางการ วิเคราะห์ข้อมูล
๑. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย	๑. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย	๑. เอกสารชั้นต้นชั้นรอง และหนังสือที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด	๑. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากเอกสารข้อมูลต่างๆ ๒. การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบ ๓. สืบหาข้อมูลภาคสนามในชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยโดยใช้แบบสำรวจข้อมูล ๔. ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อตรวจสอบข้อมูล การพัฒนาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย	๑. วิเคราะห์โดยการพรรณนาและบรรยาย

ตารางที่ ๑.๑ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นที่มุ่งศึกษา	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ/แนว ทางการเก็บรวบรวม ข้อมูล	แนวทางการ วิเคราะห์ข้อมูล
๒. ศึกษาการพัฒนา มาตรการการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหา เสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัดเลย	๑. การป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหา เสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. แนวคิด ทฤษฎี และ ตัวอย่าง เกี่ยวกับยาเสพติด ๒. ข้อมูลจาก บุคคล หน่วยงาน และหน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเกี่ยวกับยาเสพติด	๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่ เกี่ยวข้องจาก เอกสารข้อมูลต่างๆ ๒. การสัมภาษณ์ เชิงลึกบุคคลที่ เกี่ยวข้อง ๓. สืบหาข้อมูล ภาคสนามของ ชุมชนตามแนว ชายแดน ๔. การประชุมเชิง ปฏิบัติการเพื่อหา แนวทางการการ ป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหาเสพติดตาม แนวชายแดนใน จังหวัดเลย	๑. วิเคราะห์ โดยการ พรรณนาและ บรรยาย

ตารางที่ ๑.๑ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นที่มุ่ง ศึกษา	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ/แนว ทางการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แนวทางการ วิเคราะห์ ข้อมูล
๓. เพื่อเสนอแนว ทางการป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหายา เสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. แนวทางการ ป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติด ตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. แนวคิด ทฤษฎี และตัวอย่างการ ป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติด ตามแนวชายแดน ในจังหวัดเลย ๒. ข้อมูลจาก บุคคล ชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการ การป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่ เกี่ยวข้องจาก เอกสารข้อมูลต่างๆ ๒. การสัมภาษณ์ เชิงลึก เพื่อศึกษา แนวทางการการ ป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติด ตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย ๓. การจัดสนทนา กลุ่ม (Focus Group) สรุปผลการ สนทนากลุ่ม เสนอ แนวทางการการ ป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติด ตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. วิเคราะห์ โดยการ พรรณนาและ บรรยาย

ตารางที่ ๓.๑ แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีโจทย์การวิจัยว่า ชุมชนต้นแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร มาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร และแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร ดังนั้นเพื่อค้นหาคำตอบตามโจทย์การวิจัยดังกล่าว ทีมวิจัยจึงใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชน เรียนรู้ปัญหาวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๔.๑ ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๓ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๑.๑ การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพชุมชน

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาศักยภาพผู้นำชุมชนดังต่อไปนี้

๑) ข้อมูลประวัติชุมชน

บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย เมื่อประมาณ ๓๐๐ กว่าปีมาแล้ว มีชนกลุ่มหนึ่งตั้งบ้านเรือน อยู่บริเวณปากแม่น้ำเหือง (ปัจจุบันอยู่ในเขต สปป.ลาว เรียกว่าบ้านใหม่เวินคำ) ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองมากมีวัดทั้งหมด ๗ วัด เรียกว่า “เมืองเปงจาน” หรือ “เมืองปัญจนคร” ต่อมาเกิดโรคระบาดผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากสันนิษฐานว่าคือโรคอหิวาตกโรคและได้รับพุงกันกับจีนฮ่อที่เข้ามาปล้นสดมภ์ เรียกว่า “กบฏจีนฮ่อ” ทำให้เมืองแตกเจ้าเมืองถูกจับเป็นเชลยและถูกปลงพระชนม์ ปัจจุบัน คือ “เจ้าพ่อปากเหือง” ซึ่งมีศาลอยู่บริเวณท้ายหมู่บ้าน ผู้คนที่แตกกระเจายอพยพไปไกลบ้างใกล้บ้าง ส่วนหนึ่งจับกลุ่มมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณบริเวณปากห้วยตม เรียกว่า “บ้านปากตม” (ปัจจุบันอยู่ระหว่างบ้านนาจานและบ้านท่าดีหมี) ต่อมาเกิดโรคระบาดอีกจึงได้ถอยร่นลงมาตามลำน้ำเหืองมาทางใต้ประมาณ ๑ กิโลเมตร ตั้งบ้านเรือนขึ้นริมน้ำเหืองและบริเวณทำน้ำทางขึ้นหมู่บ้านนั้นได้มี “ต้นไม้ดีหมี” เต็มไปหมด เพื่อเป็นสัญลักษณ์และความเป็นสิริมงคลจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “บ้านท่าดีหมี” มาจนถึงปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายไตร พรหมสาส์น คนปัจจุบันคือ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง

ประวัติบ้านท่าดีหมี(คำกลอน)

สุดเขตแดนสยามทางสามแพร่ง	ติดสองแขวงเหืองกับโขงเชื่อมโยงให้
แขวงเวียงจันทน์/แขวงไชยะ/ประเทศไทย	เหืองโขงไหลชานเคียงลงเขียงคาน
ลูกเจ้าพ่อปากเหืองเมืองพระใหญ่	อาบน้ำโขงก่อนใครในอีสาน
น้ำสองสีทะเลหมอกดอกฝ้ายบาน	คือตำนานแต่ปางหลังมีดังนี้
เมืองปากเหืองเรืองรุ่งกรุงเก่าก่อน	ชื่อ “ปัญจนคร” บุรีศรี
เจ้าปกครองชื่อ “พระยาจุลฉนิ”	ประชาชีสุขสมอยู่ร่มเย็น
เกิดมีภัย “โรคทำ” มารระบาด	ดารดาษทุกหย่อมหญ้าพายุากเข็ญ
โจรจีนฮ่อปล้นซ้ำเติมเพิ่มลำเค็ญ	กระชานเข็นผู้คนแยกแตกกระเจาย
ได้ทรัพย์สินเงินทองของมีค่า	แต่พระยาจุลฉนิคือเป้าหมาย
สวนทวารปลงพระชนม์จนวางวาย	ชนหญิงชายรุ่นหลังยังศรัทธา
ตั้งเป็นศาลเพียงตาสวนป่าไผ่	อยู่ไม่ไกลปากน้ำตรงข้ามท่า
เป็น “เจ้าพ่อปากเหือง” เรื่องฤทธิ์	อยู่อาณาชายเขตประเทศไทย
จึงรวมตัวรวมพลคนแตกชาน	ร่วมสร้างบ้านแปงเมืองขึ้นมาใหม่
บ้านหาดค่าง,บ้านปากตม สุขสมใจ	อหิวา กลับคือภัยติดตามมา
คนล้มตายบ้านต้องแตกแยกสองส่วน	ส่วนหนึ่งทวนเหนือน้ำไปข้างหน้า
ส่วนหนึ่งถอยร่นลงตามคองคา	ด้วยเพราะยาไม่มีหนีชมชาน
ส่วนที่ทวนสายน้ำไปไม่ไกล	พบไม้ใหญ่จึงหยุดพักปักหลักฐาน
ตั้งบ้านเรือนขึ้นใหม่ริมสายธาร	ก็คือ “บ้านนาจาน” ทุกวันนี้
ส่วนถอยร่นลงไปตามสายน้ำ	เกือบตรงข้ามเมืองเปงจานบุรีศรี
พบทำเลรื่นรมย์เหมาะสมดี	กลายเป็น “ท่าดีหมี” จนปัจจุบัน
เหตุที่ได้ชื่อว่า “ท่าดีหมี”	มิใช่มีหมีใหญ่ที่ไพร่สันต์
แต่คือไม้ใหญ่น้อยนับร้อยพัน	เรียงรายกันริมทำน้ำแสนงามตา
นำเปลือก-ใบมาต้มรสขมปี	รสชาติเหมือนดีหมีที่ในป่า
โบราณกล่าว”หวานเป็นลมขมเป็นยา”	จึงชื่อ “ท่าดีหมี” เช่นนี้เอย

ผู้ใหญ่ลี แต่งตามอารมณปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ภาพที่ ๑ การแต่งชุดพื้นบ้านบ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

๒) อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับแม่น้ำโขง

ทิศใต้ ติดต่อกับแม่น้ำเหือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านกลาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำเหืองและบ้านนาจาน

๓) การคมนาคม

บ้านท่าดีหมีอยู่ห่างจากตัวอำเภอยางชุมน้อย ประมาณ ๑๙ กิโลเมตร โดยใช้เส้นทาง ๒๑๙๕ ท่าลี่-เชียงคาน

๔) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาสลับกับที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา

๕) การปกครอง

บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมี ผู้ใหญ่บ้านปกครองมาแล้วทั้งหมด ๑๑ คน ปัจจุบันคือ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ – ปัจจุบัน สองสมัย โดยมีผู้ช่วย ทั้งหมด ๓ คน ได้แก่ ๑. นายชำนาญ แก้วเกษร ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ๒. นายไพศาล สอนเสียง ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ๓. นายจำนงค์ สุมา ผู้ช่วยฝ่ายรักษาความสงบ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปากตม ๒ คน ได้แก่ ๑. นายฉลองชัย สีดาพิมพ์ ๒. นายสุรพร แก้วเกษร

ภาพที่ ๒ อปพร. บ้านท่าดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๖) บัญชีคุม รายชื่อหัวหน้าคุ้ม การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน

ลำดับ	หัวหน้าคุ้ม	รองหัวหน้าคุ้ม	รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑.	นายпенเจือ สีดาพิมพ์	นายพรชัย งามดี	๑๕ คร.	
๒.	นายเสริม อุทาพร	นายสมเภา อุทาพร	๑๕ คร.	
๓.	นายหมุย โพชัย	นายไสว พรหมสาส์น	๑๖ คร.	
๔.	นายอำพร พรหมสาส์น	นายอำนวย สุพรมอินทร์	๑๕ คร.	
๕.	นายเสวียน พรหมสาส์น	นางสมทรง เกษมสุข	๑๖ คร.	
๖.	นายเตียง พรหมสาส์น	นายณรงค์ วันแก้ว	๑๖ คร.	
๗.	นายชำนาญ แดงสนาม	นายธนเสกข์ ใจมั่นชัยนพ	๑๖ คร.	
๘.	นายสงการ แก้วเกษร	นายแหลมทอง แสนใจวุฒิ	๑๕ คร.	
๙.	นายวิไลศักดิ์ บาเรือน	นายเจติยา พรหมสาส์น	๑๐ คร.	
๑๐.	นายสะเดียง พรหมทุ่ง	นายเงิน อุทาพร	๙ คร.	
๑๑.	นายทองคุณ ทนุราช	นายสงกรานต์ แสนชัย	๑๔ คร.	
๑๒.	นายทรงศักดิ์ พรหมสาส์น	นายสาริกาสุนันทานนท์	๑๒ คร.	
๑๓.	นายศรารักษ์ บรรพชาติ	นายประจักษ์ พรหมดี	๑๖ คร.	
๑๔.	นายณรศักดิ์ พรหมดี	นายสระระ รสโอชา	๑๒ คร.	
๑๕.	นายสมจิตร ชัยสร	นายเผือก บัวผาย	๑๕ คร.	
๑๖.	นายไพศาล สอนเสียง	นายแสงทอง อิ่มเขจร	๑๓ คร.	
๑๗.	นายไพฑูย์ ศรีสุวรรณ	นายสุนัน สีทัน	๙ คร.	
๑๘.	นายล้อมชัย สีดาพิมพ์	นายกรภัทร์ ปรีดาอุทหนา	๑๙ คร.	

ตารางที่ ๔. ๑ บัญชีบริบทชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน

๗) สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

แม่น้ำสองสี แม่น้ำเหือง และ แม่น้ำโขง ทั้งสองแม่น้ำคือเส้นกั้นเขตแดนระหว่าง ไทย – ลาว โดยไหลบรรจบกันที่บริเวณท้ายหมู่บ้านท่าดีหมี่ ด้วยความที่แม่น้ำเหืองเป็นแม่น้ำขนาดเล็ก ต้นน้ำไหลเชี่ยวแรงทำให้กัดเซาะ พัดพาเอา ดิน โคลน ตม ไหลหลากเป็นตะกอนมาด้วย กลายเป็นสีแดง แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ ไหลลึกลับมองดูบางครั้งเหมือนไม้ไหล จึงทำให้เป็นคล้ายสีเขียวสวยงาม ทั้งสองไหลบรรจบกัน จึงกลายเป็น “**แม่น้ำสองสี**” เห็นได้ชัดเจนช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ดังมีผู้บรรยายเป็นคำกลอนว่า

แม่น้ำเหือง ไหลเชี่ยวแรง แดงขุ่นข้น

แม่น้ำโขง เขียวใส ไร้ราศี

หนึ่งขุ่นข้น หนึ่งเขียวใส ไหลบรรจบ

สองผสม สวยหรู ดูตระการ

เหืองขุ่นแดง โขงเขียวใส ไหลเคียงคู่

สรรพสิ่ง ไฉไล ในโลกา

ดินทรายปน โคลนตม ผสมสี

สองนที กั้นไทย – ลาว มายาวนาน

จุดนัดพบ ท่าดีหมี่ ที่ท้ายบ้าน

คือตำนาน “**น้ำสองสี**” มีนานมา

สัจธรรม ช่อนอยู่ เป็นปริศนา..?

อนิจจา... มีสุข- เศร้า คลุกเคล้ากัน

พระพุทธรูปมณฑลสถิตาภินคราภิรักษ์ (พระใหญ่)

หรือพระใหญ่ภูคกั้ว เป็นพระพุทธรูปปางลีลาประทานพร สูง ๑๙ เมตร ประดิษฐานอยู่ที่ภูคกั้ว ซึ่งเป็นบริเวณที่แม่น้ำเหืองไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง บริเวณบ้านท่าดีหมี่

ภาพที่ ๔.๓ พระพุทธรูปมณฑลสถิตาภินคราภิรักษ์ (พระใหญ่)

ด้านการเรียนรู้

ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชีวิตของชาวบ้านท่าดีหมี มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สืบทอดกันมาแต่โบราณ

๘) พิธีกรรมต่างๆในรอบหนึ่งปี มีดังนี้

๑. พิธีบายศรีสู่ขวัญ (สังกาศ สังขารลวง) ข้างขึ้น เดือน ๖ ของทุกปี
๒. พิธีเลี้ยงปี ข้างขึ้น เดือน ๗ ของทุก ๆ ปี เลี้ยงไก่ หมู และควาย หมุนเวียนกันไป ข้าวต้มมัด ๑ กีบ บ้าง ๑ บ้าง ต่อ ๑ ครั้วเรือนไก่ ๖ ตัว ปลอยไป ๒ ตัว เหล้าขาว ๔ ขวด ฟังธรรม ๑ กัณฑ์ บุหรี่ ๑ ซอง ข้าวต้ม ๑๒ กีบ ข้าวหวาน ๑๒ ก้อน (ถ้าเลี้ยงไก่ ค่ะล่ำ ๑ วัน หมู ๒ วัน ควาย ๓ วัน)
๓. พิธีออกพรรษา มี่งานแข่งเรือกาบ (ลงส่วงเฮือ) แรม ๑ ค่ำเดือน ๑๑ ของทุกปี ที่บริเวณ ท่าศาลา
๔. พิธีตั้งฮ้าง ค่ะล่ำ (ให้นับ ๔ มื้อ มื้อ ๕ ค่ำ) ระยะเวลา ๓ เดือน(ค่ำ หรือ ค่ะล่ำ หมายถึง งด เว้น หยุด ไม่เหมาะสม)
๕. พิธีเลี้ยงออก (เลี้ยงเล็ก เลี้ยงลา) ก็มี อัน ๒ ตัว เหล้า ๒ ขวด ไก่ ๔ ตัว ปลอยไป ๒ ตัว ข้าวต้ม ๑๒ ข้าวหวาน ๑๒ ฟังธรรม ๑ กัณฑ์ บุหรี่ ๑ ซองการทำพิธีนั้นก็จะไปทำที่ศาลเจ้าพ่อปากเหือง แสนคำจะนำบ้างเชิญ(เหมือนขอขมาและอันเชิญ) เจ้าพ่อ เจ้าแม่ ทุกหมวดทุกองค์ให้มาลงเล่น ลงกิน จะมีหมอกลอง หมอซ้อง หมอแฉ่ง (ฉาบ) มาเสดมางัน ให้ได้ลงเล่น ชาวบ้านที่นับถือทั้ง สามหมู่บ้านคือ บ้านคกจั่ว บ้านท่าดีหมี บ้านนาจานจะนำขันดอกไม้พร้อมบุหรี เหล้า น้ำหวาน เส้นฝ้าย มาถวายและให้ผูกข้อต่อแขนเพื่อเป็นสิริมงคลให้ใครมีปัญหอะไรก็ถามได้ นายจัดศรีสงคราม จำใหญ่ หน้าที่ “แสนซ้าย”นายคง พรหมสาสน์ จำใหญ่ หน้าที่ “แสนคำ

๙) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

- ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่าอยู่จากการที่บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา และภูเขา ซึ่งปัจจุบันป่าไม้ได้ถูกทำลายไป ชาวบ้านจึงได้มีการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าทดแทนเป็นประจำทุกปี เช่น บริเวณ ภูเขาใหญ่ และรอบหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความร่มรื่นสวยงาม

ภาพที่ ๔.๔ กิจกรรมบ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๑. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจนคนด้อยโอกาสและคนประสบปัญหาบ้านทำดีหมี่ หมู่ที่ ๔ มีการช่วยเหลือคนในหมู่บ้านที่ประสบปัญหาหรือยากจนผ่านโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) โดยให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ นอกจากนี้ก็ยังมีกองทุนหมู่บ้านช่วยเหลือสมาชิกกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก และสงเคราะห์คนในหมู่บ้านที่ประสบปัญหา โดยการจัดสรรจากหมวดสาธารณประโยชน์ช่วยเหลือ

๒. คนในชุมชนรู้จักสามัคคี

เนื่องจากบ้านทำดีหมี่ หมู่ที่ ๔ เป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีประวัติการอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งแต่อดีต ทำให้เกิดความรักความสามัคคี มีความน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เห็นได้จากการพัฒนาหมู่บ้าน หรืองานประเพณีต่างๆ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่จัดขึ้น

๓. จำนวนกลุ่มอาชีพการเกษตรที่พึ่งตนเองได้แก่

- กลุ่มไม้ผล (พุทรา นมสด)
- กลุ่มยางพารา
- กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด

๔. จำนวนครัวเรือนที่มีอาชีพหลักอย่างน้อย ๑ อาชีพ (เป็นรายได้หลัก)

ชาวบ้านทำดีหมี่ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทุกครัวเรือน แต่อาชีพหลักของครัวเรือนอาจจะแตกต่างกันไป บางครัวเรือนมีอาชีพหลักได้แก่ การทำสวนยางพารา อาชีพรองได้แก่การทำนา บางครัวเรือนมีอาชีพหลักได้แก่การทำนา ทำสวน อาชีพรองได้แก่การทำสวนพุทรา เป็นต้น กว่าจะมาเป็นวันนี้บ้านทำดีหมี่ตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำเหืองไหลลงสู่ลำโขงพอดี จึงกลายเป็นว่าเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดกับ สปป.ลาวถึงสองแขวง แม้ว่าจะมีแม่น้ำสองแม่น้ำแต่คนในชุมชนกลับใช้ประโยชน์จากแม่น้ำทั้งสองน้อยมาก และกับการที่มีอาณาเขตติดต่อกับสองแขวงกลับเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อชุมชนทำดีหมี่ชุมชนถูกตราหน้าว่าเป็นทางผ่านของยาเสพติดและด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคง กองทัพภาคที่ ๒ จึงได้สร้างพระใหญ่ปางประทานพรขึ้นที่ภูคกั๊วเพื่อเป็นจุดตรวจการณ์ และเฝ้าระวังคนในชุมชนบ้านทำดีหมี่ ก็ยังคงดำรงชีวิตแบบเดิม คือปลูกพืชล้มลุก และด้วยสภาพพื้นที่ที่เป็นเชิงเขาทำให้พื้นที่ทำกินมีน้อยแต่ชาวบ้านก็ยังขยันหยัดและรักษา วัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิมเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่นต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ มีโครงการอีสานเขียวเกิดขึ้นมา ภาครัฐส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป

ภาพที่ ๔.๕ กลุ่มเกษตรกร บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย

๔.๑.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑) Strengths = (จุดแข็ง)

พบว่า จากผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนตลอดถึง ปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น กระทั่งต่อเศรษฐกิจในชุมชนขาดความสงบสุข และ

ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนจากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดของของชุมชน^๑ สังคม รวมทั้งสื่อมวลชนตระหนักในความรุนแรงของปัญหายาเสพติดและผลกระทบ จึงให้มีการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดประจำภูมิภาคมีการพัฒนาศักยภาพ^๒ ให้มีความพร้อมครอบคลุมและเพียงพอต่อการ แก้ปัญหา และประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ท้องถิ่นและชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๓

๒) Weaknesses = (จุดอ่อน)

พบว่า ของปัญหาเสพติดเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากตัวปัญหาเองมีความสลับซับซ้อน นับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา^๔ ยากแก่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก สาเหตุที่ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน คน อ่อนแอ ขาดจิตสำนึก และความตระหนัก เด็กและเยาวชนมีความคึกคะนอง อยากรู้อยากลอง ต้องการให้เพื่อนฝูงยอมรับจากปัญหาคอรัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว^๕ ขนาดเดียวกันผู้ใหญ่ มีปัญหาชีวิต เช่น ว่างาน ยากจน มีหนี้สิน ขาดจิตใจไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ หมดหวัง ขาดสิ่งยึดเหนี่ยว ตลอดถึงปัญหา ผิดหวังในครอบครัว/สังคมจากความเห็นแก่ตัว หารายได้ในทางที่ผิด^๖

๓) Opportunities = (โอกาส)

พบว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมจัดการปัญหาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด ฟื้นฟู รั่ว พัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายแก้ไขปัญหายา ไม่มีใครสามารถแก้ไขได้ โดยลำพังคนในหมู่บ้าน/ชุมชนเองรู้จักและเข้าใจปัญหาดีที่สุด^๗ จึงเป็นผู้แก้ไขปัญหาดีที่สุด มากกว่าคนภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชนจัดการปัญหาดังกล่าวด้วยหมู่บ้าน/ชุมชนเองเป็นหลัก มากกว่ารอคอยพึ่งพาคน

^๑ สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์, นายอภินันท์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

^๓ สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๔ สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจติยคุณ, รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดภูทรงธรรม(วัดพระธาตุสี่จจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๕ สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๖ สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๗ สัมภาษณ์, นายหลง แก้วนิรันดร์, นายกเทศมนตรีเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

อื่น/หน่วยงานภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน เชื่อมมั่นในพลังของชุมชนแนวทางหมู่บ้าน/ชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ๒ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายา โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ฯลฯ ๒) ระดับแกนนำสรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษา ดูงาน ฯลฯ^{๘๘}

๔) Threats=(อุปสรรค)

พบว่า ตัวยา ฤทธิ์ในการมอมเมาของยาเสพติด ทำให้ผู้เสพหลงใหลในความสุข ความเคลิบเคลิ้ม จนไม่สามารถกลับมามีความสุขในชีวิตปกติได้ ต้องพึ่งพาใช้ยาเสพติดไปตลอดปัญหาสังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้น^{๘๙} ทำให้ประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดรวมทั้งปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ^{๙๐} ข้อมูลที่เกี่ยวข้องขาดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือทำให้ไม่สามารถวางแผนและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้อย่างทันเหตุการณ์หมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมีลักษณะดังต่อไปนี้ ตั้งแต่ ๓ ข้อขึ้นไป แสดงว่าปัญหายาเสพติดอาจแทรกซึมเข้าไปแพร่ระบาดในหมู่บ้าน/ชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และคนในหมู่บ้านแตกแยกขาดความสามัคคีมีแหล่งอบายมุขในหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้พื้นที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้านอาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่รกร้างพร้อมทั้งมีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้านมีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ^{๙๑} มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกลุ่มมั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนหน้าตาหมองคล้ำ ซุปผอม หรือมีอาการฉุนเฉียว เมาอาละวาด ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง^{๙๒}

สรุปประเด็นคำถามข้อที่ ๑ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถสรุปบทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันในชุมชนและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) สรุปได้ดังนี้

Strengths	- การแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง
-----------	--

^{๘๘}สัมภาษณ์, นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ , นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๘๙}สัมภาษณ์,ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓. .

^{๙๐}สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๙๑}สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์ , ศรีบุตร ,รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๙๒}สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล ,เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

(จุดแข็ง)	ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จ - ความพร้อมครอบคลุมและเพียงพอต่อการ แก้ปัญหา และประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น
Weaknesses (จุดอ่อน)	- ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของช่องทางทางวัฒนธรรมชาติแม่น้ำเหืองว้ายข้ามรับส่งยาเสพติด - ปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว
Opportunities (โอกาส)	- ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการปัญหาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด ฝั่ระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต
Threats (อุปสรรค)	- สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้น - ประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปค้ายาเสพติดและค้ายาเสพติด - ปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ

ตารางที่ ๔.๒ สรุปการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันชุมชนและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค)

๔.๑.๓ การกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑) Strengths = (จุดแข็ง)

พบว่า มีการค้นหาสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ฯลฯ และแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม ได้แก่ กลุ่มทั่วไป กลุ่มเสี่ยง กลุ่มใช้ยาเสพติด ด้านการรักษาให้โอกาสเมื่อเด็กพลัดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือมีแนวโน้มเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการปรับความคิด/พฤติกรรม สร้างค่านิยมใหม่ ดูแลช่วยเหลือ ติดตามอย่างใกล้ชิด ระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องเปิดให้โอกาสให้เด็กได้เรียนต่อตามปกติ^{๑๓}

- **กลุ่มเสี่ยง** : ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยง การให้คำปรึกษา ติดตาม เยี่ยมบ้าน ฯลฯ

- **กลุ่มใช้ยาเสพติด** : กรณีค้นพบในสถานศึกษา โดยการทำจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษา ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่าง ครู ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข^{๑๔}

๑) ด้านการเฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา ฯลฯ^{๑๕}

๒) ด้านการบริหารจัดการ

การพัฒนาบุคลากร /การขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง /การจัดทำ แผนงาน งบประมาณ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา^{๑๖}

๒) Weaknesses = (จุดอ่อน)

พบว่า พ.อ.สมหมาย บุชบา รองผบ.มทบ. ๒๘ และ ผอ.กอ.รมน. จังหวัดเลย เปิดเผยว่า หลังจาก ข้ามรับตำแหน่งระยะแรก ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมตามตะเข็บรอยต่อมีลำน้ำเหืองกัน ตั้งแต่ บ้านเหล่ากอหก อ.นาแห้ว เรือลงมาถึงรอยต่อแม่น้ำโขง ที่ อ.เชียงคาน สุดทางที่ ต.หาดคัมภีร์ อ.ปากชม พบว่าหลังจากกองร้อยทหารพราน ๒๑ ต้องลงไปสลับกับกองร้อยทหารพราน ๒๒ ซึ่งชำนาญด้านยาเสพติด วางสายปราบปรามยาเสพติดไว้จนสามารถสกัดยาเสพติดที่ข้ามฝั่งลาวมายังฝั่งไทย ซึ่งทหารพราน ๒๒ ที่ชำนาญเรื่องก่อการร้ายในภาคใต้ ขึ้นมาปฏิบัติงานแทน ซึ่งต้องมาเริ่มสร้างสายลับกันใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลามากพอสมควร จึงได้ให้นโยบายสร้างสายลับให้เข้มแข็งเหมือนเดิม โดยปัจจุบันก็เริ่มเข้าที่เข้าทางมีการจับรายวัน จนสามารถขยายผล ได้รายใหญ่มากขึ้น^{๑๗}

^{๑๓} สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์, นายอนันต์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล, เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ยาเสพติดร้ายร้ายใกล้ตัวหากมีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่คนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้ ยาเสพติดจึงเป็นภัยร้ายที่อาจใกล้ตัวมากกว่าที่คิด และไม่ใช่แค่ยาเสพติดผิดกฎหมาย ที่รู้จักกันดี เช่น ยาบ้า ไอซ์ กัญชา และสารระเหย เป็นต้น ยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดเช่นกัน ทั้งในกลุ่มยาแก้ไอ แก้แพ้ และแก้ปวด โทษและพิษภัยยาเสพติดต่อตนเอง ยาเสพติดส่งผลร้าย ทำลายร่างกายระบบต่าง ๆ ทำให้ประสาทหลอน ความจำเสื่อม หลอดลมอักเสบ หัวใจวาย โลหิตจาง มะเร็งในเม็ดเลือด ปอดอักเสบหรือมะเร็งปอด ไตอักเสบ มีเลือดออก ในกระเพาะอาหาร ปวดท้องรุนแรง ความต้องการทางเพศลดลง หรืออาจเสื่อมสมรรถภาพทางเพศได้ ฯลฯ^{๑๘} และนอกจากจะส่งผลกระทบต่อร่างกายแล้ว ยังส่งผลต่อจิตใจและอารมณ์อีกด้วย ทำให้อารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็ว หงุดหงิดง่าย ขาดการใช้เหตุผล ฯลฯ การนิยมนุกทดลองใช้ยาเสพติดจะส่งผลต่อสมองโดยไม่รู้ตัว และหากมีปัญหาในชีวิต ก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาใช้ยาเสพติด เพราะปัญหาจะยิ่งถดถอยและมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ ต่อครอบครัว นอกจากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากตัวผู้เสพเอง ยาเสพติดยังส่งผลต่อครอบครัวผู้เสพ ทำให้ต้องเสียเงินทองทรัพย์สินไปกับยาเสพติดโดยไม่จำเป็น เสียค่าใช้จ่ายเพื่อมาดูแลอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจาก ยาเสพติด ทำให้ครอบครัวเสียชื่อเสียง เกิดความไม่เข้าใจกัน ทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ต่อชุมชน ด้วยภาวะการติดยาเสพติดทำให้ต้องใช้อย่างต่อเนื่อง หากผู้เสพยาเสพติดไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อ ยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง ก็อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินในชุมชน และเมื่อฤทธิ์ยาส่งผลทำให้เกิดอาการทางจิตและประสาท ก็อาจส่งผลต่อความไม่ปลอดภัยในร่างกายและชีวิตของคนในชุมชนได้^{๑๙}

๓) Opportunities = (โอกาส)

พบว่า ทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรอง คัดกรองเพื่อบ่งชี้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไข ปัญหาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม^{๒๐} การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย - อุดมศึกษา ภายใต้กรอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ๕ ด้านประกอบด้วย ๑)ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ๒)ด้านการค้นหา ๓)ด้านการรักษา ๔)ด้านการเฝ้าระวัง และ๕)ด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียน และบริบทสถานศึกษา^{๒๑}

สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจติยคุณ , รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดบุทรวงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล , เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวาราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจติยคุณ , รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดบุทรวงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๔) Threats=(อุปสรรค)

พบว่า รองผบ.มทบ. ๒๘ และ ผอ.กอ.รมน. จังหวัดเลย ยังกล่าวอีกว่า มีความกังวลเกี่ยวกับชาวบ้าน ที่ยังลักลอบส่งยา หรือ จำหน่ายเอง ซึ่งเกิดจากการไม่ไว้วางใจกัน และไม่สามัคคีกันในหมู่บ้าน บางคนเห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดปกติ ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำ จนเกิดการเรียนแบบอยากได้อะไรก็มี^{๒๒} ซึ่งทางราชการ ก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ จัดการอบรม ชี้แจงถึงผลเสีย นานเข้าเมื่อทางการสืบทราบจนเห็นพฤติกรรม ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาบ้า จะถูกยึด หรือ เงินทอง ที่กระจายไปตามลูกน้อง ญาติ จะถูกโกง จนไม่มีแผ่นดินอยู่ เหมือนพ่อค้ายาบ้ารายใหญ่ที่อำเภอวังสะพุง หนีไปกบดานอยู่ที่พม่า ไม่นานก็ต้องกลับมาเมื่อเงินทองชักวันหนึ่งก็หมด^{๒๓}

สรุปประเด็นคำถามข้อที่ ๑ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถสรุปบทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) สรุปได้ดังนี้

Strengths (จุดแข็ง)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการค้นหาสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ชักถาม - แบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม - เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา
Weaknesses (จุดอ่อน)	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชน - ยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติด
Opportunities (โอกาส)	<ul style="list-style-type: none"> - ทำความเข้าใจกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ - การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่

^{๒๒} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักดิ์วิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓} สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ , นายกเทศมนตรีตำบล อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

	เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย - อุดมศึกษา
Threats (อุปสรรค)	- ไม่สามัคคีกันในหมู่บ้าน / เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดปกติ ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำ

ตารางที่ ๔.๓ สรุปการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค)

๔.๑.๔ การรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑) Strengths = (จุดแข็ง)

พบว่า มีการวางแผนวางแผนงานของหมู่บ้าน/ชุมชนพร้อมกับการ วางแผนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดและแก้ไขปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็นเหตุของปัญหาเสพติด โดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และประยุกต์ใช้ต้นทุน ศักยภาพ และภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเอง โดยมีการประสานแนวร่วม หาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อ ลงมือแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมจากคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนโดย กำหนดกติกาชุมชน/มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมนูญของชุมชน ตามแนวทางสันติวิธีดำเนินการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ใน

กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ^{๒๔} ทั้งเด็ก เยาวชน ครอบครัว คนทำงาน และประชาชนทั่วไปให้สอดคล้อง ตรวจสอบ เฝ้าระวัง เช่น สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ่ง เบาะแสผู้ค้าแก๊งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหามัธยมศึกษา/ผู้ติด ค้นหาทำความเข้าใจ เชิญชวน คัดกรอง ช่วยเหลือ ส่งต่อติดตาม ดูแล ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ ในด้านต่าง ๆ ทั้งสุขภาพ อาชีพ การศึกษา และการเปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

๒) Weaknesses = (จุดอ่อน)

พบว่า ปัญหาการติดยาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งทางสาธารณสุข และผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นกลายเป็นวงจรอันเลวร้ายที่ไม่อาจตัดส่วนใดออกไปได้ผู้ตกเป็นทาสสารเสพติดเกือบทุกประเภทร่างกายจะซูบซีด ผอมเหลือง เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ความคิดอ่านช้า ความจำเสื่อม ขาดสติ อาเจียน นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร และจะเสียชีวิตในที่สุดเนื่องจากสารเสพติดทุกประเภทผู้เสพจะต้องเพิ่มยาให้มากขึ้นตลอดเวลาและหยุดเสพยาไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องสูญเสียเงินทองสำหรับซื้อยามาเสพยาไม่มีที่สิ้นสุด ร่างกายไม่แข็งแรง ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ดังเช่นคนปกติทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรม เพราะผู้ติดยาจำเป็นต้องใช้เข็มสำหรับฉีดยาเสพติดเป็นประจำทุกวัน และจำเป็นต้องเพิ่มปริมาณขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในสภาพความเป็นจริงผู้ติดยาจะไม่มีใครคบค้าหรือร่วมสมาคมด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน นอกจากนั้นยังเป็นสาเหตุของปัญหาสังคมอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาการพนัน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์^{๒๕} ไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วน สำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาไม่มีการแบ่งการแนวทางการดำเนินงานออกเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนักเรียนมีการอยากรู้อยากลองเกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่มีการให้ความรู้หรือผนวกเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าไว้ในวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการจัดนิทรรศการ ไม่มีการจัดเสียงตามสายในโรงเรียนไม่มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนขาดการฝึกทักษะชีวิตเพื่อให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติดในกลุ่มเพื่อน^{๒๖} หรือกลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ หรือเริ่มทดลองใช้ยาเสพติดบางชนิด แต่ยังไม่ถึงขั้นเสพติดการดำเนินงานในกลุ่มนี้ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก้ไขไม่มีมุมบริการปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหาตลอดถึงการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมอีกทั้งไม่มีการจัดค่ายกิจกรรมในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งมีการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาในการกำหนดการรวมกลุ่มในการ

^{๒๔} สัมภาษณ์, พระครูศรีภททวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ , นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอลำทะลุ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์, นายหลง แก้วนิรันดร์ , นายกเทศมนตรีเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบำบัดรักษา และดำเนินการไปตามกฎหมาย^{๒๗}

๓) Opportunities = (โอกาส)

พบว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม เพื่อลดอุปทานของยาเสพติดเป็น มาตรการที่ได้ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกรณีที่กระบวนการผลิต การลำเลียง และการกระจายสินค้ามี เครือข่ายซับซ้อนข้ามชุมชน ข้ามจังหวัด และข้ามประเทศ^{๒๘} แต่จะเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงเครือข่ายอิทธิพลที่มีความเชื่อมโยงกับอำนาจหลายระดับ เนื่องจากผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินมีมากมหาศาล อำนาจเงินสามารถแทรกแซงอำนาจรัฐ ทำให้อำนาจรัฐบางส่วนถูกใช้ไปเกื้อกูลกระบวนการ อำนาจรัฐที่ต้องจัดการกับปัญหาเสพติดไม่มากนัก น้อย ต้องเผชิญกับอำนาจเงินดังกล่าว จึงทำให้การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับ เจตนาธรรมทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน คล่องตัวในขณะเดียวกันต้องระมัดระวัง ในแง่ของสิทธิมนุษยชนด้วย การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านมาได้ผลสำเร็จอย่างมาก ในการบด แต่การฟื้นฟูและจัดการไม่ให้กลับมาเสพติดใหม่ มักจะได้ผล เนื่องจากปัญหาด้านจิตใจส่วน หนึ่งแต่อีกส่วนหนึ่งเป็นผลจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขทางอุปทานและอุปสงค์อื่น ๆ ไม่ เปลี่ยนแปลง การใช้ “ชุมชนเข้มแข็ง”^{๒๙} ที่มีความพยายามมาโดยตลอด โดยหลายหน่วยงานภายใต้ ชื่อที่ต่างกันก็พบว่า เกิดความสำเร็จในบางพื้นที่ที่มีองค์กรชุมชนเข้มแข็งและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ หน่วยงานภายนอกที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยาเสพติด แต่พื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับชุมชน ทั้งหมด สำหรับโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดที่ได้ใช้แนวทาง “ชุมชนเข้มแข็ง” เป็นยุทธศาสตร์นำ ก็พบว่าหมู่บ้านภายใต้โครงการจำนวนไม่น้อย ได้ถูกประกาศให้เป็นหมู่บ้าน “สีขาว” แต่เมื่อ งบประมาณที่จัดสรรลงไปชุมชนมีไม่พอ การปฏิบัติงานของหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง ชุมชนเหล่านั้นก็ ไม่ได้เข้มแข็งจริง เงื่อนไขที่เอื้อต่ออุปสงค์ของยาเสพติดยังมีอยู่ ปัญหาเสพติดก็ดำเนินต่อทั้งที่เป็น หมู่บ้าน “สีขาว”^{๓๐}

๔) Threats=(อุปสรรค)

พบว่า ปัญหาเสพติดในชุมชนปัจจุบันปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่กำลังทำลายเศรษฐกิจ และสังคมแม้ว่าทุกฝ่ายจะพยายามป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอดจากการสำรวจผู้ติดยา เสพติดโดยแพร่กระจายไปถึงระดับหมู่บ้านชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมและแพร่กระจายเข้า

^{๒๗} สัมภาษณ์, นายกบวณ มีทิ ,นายกเทศมนตรีปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์, พ.ต.อ. ชนะพล สุวรรณศรีนันท์ , ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์, พ.อ.สมหมาย บุษบา , รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ , นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ไปในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนซึ่งเป็นพลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต^{๓๑} สถานการณ์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาจากการศึกษาผลการดำเนินการที่ผ่านมา สถานการณ์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาพิจารณาปัจจัยภายในชุมชนวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน พิจารณาปัจจัยภายนอกชุมชนวิเคราะห์ภัยคุกคาม^{๓๒} ไม่มีโครงสร้างของปัญหาเสถียรเปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสถียร เนื่องจากตัวปัญหาเองมีความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ยากแก่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก ปัญหาสังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหาเสถียรเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสถียรและค้ายาเสถียรรวมทั้งปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยมและอิทธิพลในระดับต่างๆ^{๓๓}

สรุปประเด็นคำถามข้อที่ ๑ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสถียรตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถสรุปบทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสถียรตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสถียรโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) สรุปได้ดังนี้

<p>Strengths (จุดแข็ง)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดกติกาชุมชน/มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียร ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมนูญของชุมชน - สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจ้งเบาะแสผู้ค้า/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหผู้เสพ/ผู้ติด - การเปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยงพัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์
<p>Weaknesses (จุดอ่อน)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน สำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสถียร - ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีมุมบริการปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสถียร

^{๓๑} สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์ , ศรีบุตร ,รอง สว.(ป.) สก. เชียงคาน อำเภเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์,ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู(ป.)สก. อำเภเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๓} สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสถียรตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓ .

	- ไม่มีการจัดค่ายกิจกรรมในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิด ปัญหาเสพติด
Opportunities (โอกาส)	- การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ทางการเมือง ไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน - การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพใหม่
Threats (อุปสรรค)	- ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ยากแก่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและ ความไร้จิตสำนึก

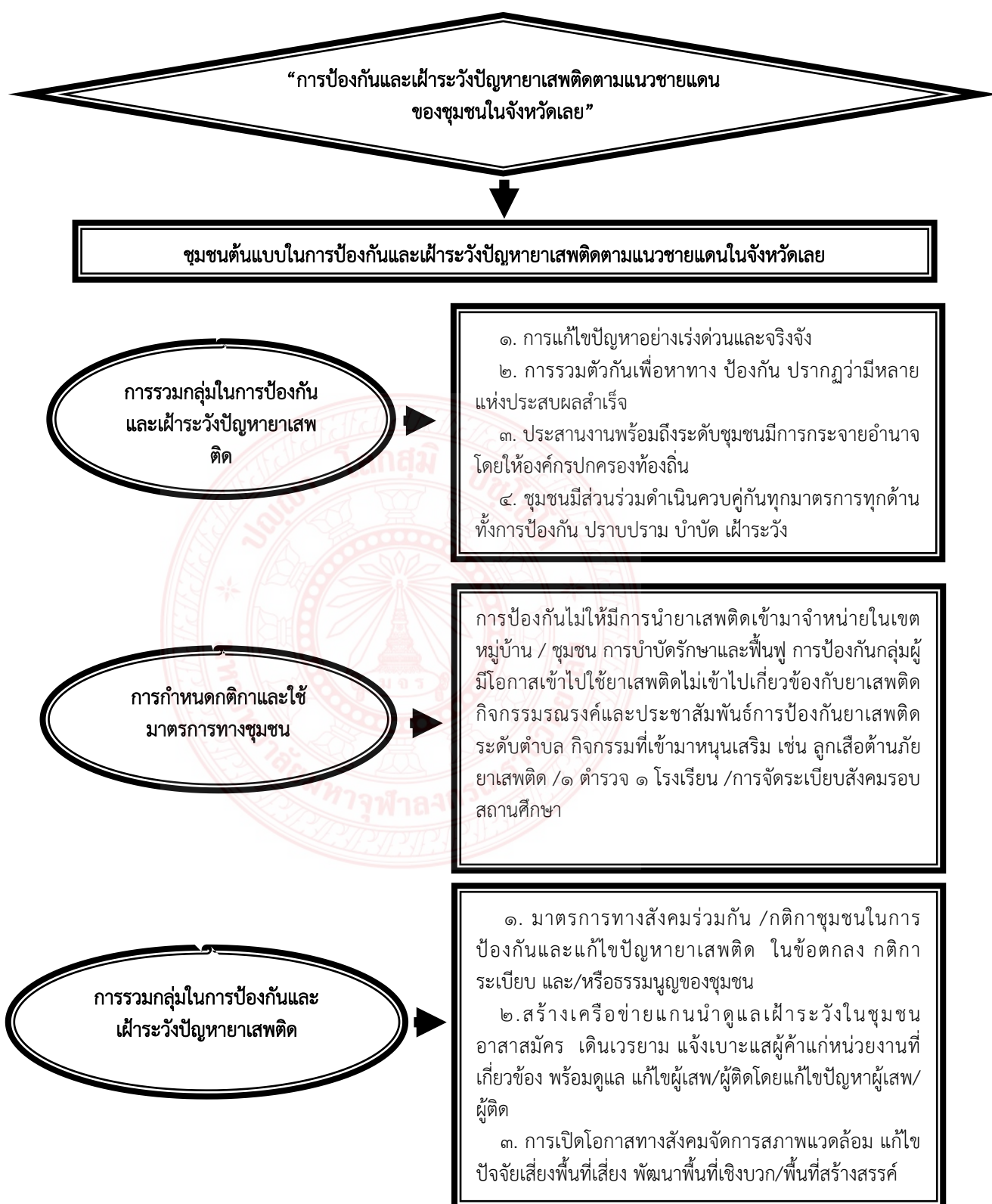
ตารางที่ ๔.๔ สรุปการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน
จังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดโดยการนำหลักทฤษฎี
SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
อุปสรรค)

สรุปได้ว่า จากชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน
ใน จังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนและจริงจังซึ่งได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน
ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจ
โดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต
ซักถาม ตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวัง
สอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การ
จัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้า
ระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจกเบาะแสผู้ค้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไข
ผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยง
พื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของ
ช่องทางทางธรรมชาติแม่น้ำเหืองว่ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน
ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น
ว่าเหว ขาดที่ยึดเหนี่ยว มีการยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับ
ยาเสพติดสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด
ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือ
ให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่าง
ใกล้ชิดปัญหายาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุก
มาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน ปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับ
ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุม
ประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนใน

สถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย – อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติ ที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพติดใหม่จากปัญหาด้าน จิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชนประสบ ปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาค่านิยมเรื่อง วัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆขาดสามัคคีกันในหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มา จากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำรากเหง้าของ ปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

แผนภาพที่ ๑ สรุปองค์ความรู้ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ มาตราการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ)

ประเด็นคำถามข้อที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ” ในชุมชนของมีการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย สามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ) ดังนี้

พบว่า ผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหาอาชญากรรมต่างๆ การลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น กระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชน ขาดความสงบสุข และปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนจึงต้องมีมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ออกประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้ใช้แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๓ เพื่อให้เป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมของชุมชนโดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติแผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา ดังนี้^{๓๔}

^{๓๔} สัมภาษณ์, พ.ต.อ. ชนะพล สุวรรณศรีนันท์ , ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๑. มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด

พบว่า การบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน การปราบปรามเชิงรุกในพื้นที่ตลอดถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชนพัฒนาศักยภาพการปรับปรุงระบบงาน ดังนี้

ภาพที่ ๔.๕ กิจกรรมการมีส่วนร่วม บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอยะรัง จังหวัดเลย

๑.๑ แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน

ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน จำเป็นจะต้องใช้ความร่วมมือจากอย่างแท้จริง การขับเคลื่อนนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน/ชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างการรับรู้และดำเนินการให้มีความเชื่อมโยงด้านการป้องกันปราบปรามและการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม^{๓๕}

- ขั้นตอนที่ ๑ สืบสภาพชุมชน
- ขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ
- ขั้นตอนที่ ๓ ประภาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก)
- ขั้นตอนที่ ๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์
- ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ ๒)
- ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด
- ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓)
- ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม
- ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

^{๓๕} สัมภาษณ์,พ.อ.สมหมาย บุชบา , รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

โดยให้ความสำคัญไปที่ด้านการบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่ายมาตฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กำหนดสถานที่ ซึ่งนับได้ว่าที่ได้มาตรฐาน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในหลายๆ ด้าน จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบลเนื่องจากการบริหารจัดการจัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบลโดย "ชรบ." หรือ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ราชวรอาสาสมัครในพื้นที่) ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอ มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่มีสายการบังคับบัญชาเริ่มจากระดับอำเภอเรียกกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านมีนายอำเภอเป็นผู้บังคับกองพัน ระดับตำบลเรียกกองร้อย ชรบ. มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภทรุนแรง ปานกลาง เบาบาง นอกจากนี้ยังมีปฏิบัติการด้านการข่าวตรวจตรา ตรวจค้น จับกุมดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติด จัดตั้งอาสาสมัครหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเสริมกำลังฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านเฝ้าระวังป้องกันไม่ให้เกิดการค้าการเสพยาเสพติดในพื้นที่ เสนอข้อมูลข้อเท็จจริงของบุคคลที่เชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติด^{๓๖}

๔.๒.๒ การใช้มาตรการทางสังคม

ประเด็นคำถามข้อที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ” ในชุมชนของมีการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย สามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์การใช้มาตรการทางสังคม ดังนี้

๑. นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐

ถึงแม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ จะไม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์เป้าหมายหรือกลยุทธ์ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้โดยตรง แต่ก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่เป็นพื้นฐาน ของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา

^{๓๖} สัมภาษณ์, นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ , นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุขและได้กำหนดแนวทางการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ๓ มิติ^{๓๗}

๑) การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การ พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ การสร้าง และพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม พัฒนาสมรรถนะ และทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) การเสริมสร้างสุขภาพภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่โดยมี กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่ม เสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้อย่างสันติสุขโดยมีกลยุทธ์ที่ เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่และสงบสุข

นอกจากนี้ การศึกษาทำความเข้าใจยุทธศาสตร์อื่นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฯ จะมีส่วนช่วย ในการกำหนดแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย^{๓๘}

๒) Roadmap การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด

แนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่สามารถนำมาปรับใช้ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

๒.๑) หลักการ “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม”

๒.๒) เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน คือ

- จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่
- เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ให้ปัญหายาเสพติดหวนกลับมารุนแรง
- สร้างความเข้มแข็งในการเอาชนะยาเสพติด
- ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหายาเสพติดอันเป็นปัญหา สังคม และเป็นปัญหาของชาติ

นอกจากนี้ยังมีการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์และทิศทางการดำเนินงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยยึดแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๕ ร้วป้องกัน ระยะที่ ๒ เป็นหลัก ประกอบด้วย ๕ ร้ว ๙ โครงการ ได้แก่^{๓๙}

^{๓๗} สัมภาษณ์,ร.ต.ท. ยรรยงค์ , ศรีบุตร ,รอง สว.(ป.) สก. เชียงคาน อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๘} สัมภาษณ์,ร.ต.ต. สุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.)สก. อำเภอยางคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๑) รั้วชายแดน

- การกำหนดพื้นที่เป้าหมายหลัก – รอง ตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด
- การจัดทำแผนยุทธการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนแบบบูรณาการ
- การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน
- การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติด ณ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน

ช่องทางธรรมชาติ และ เส้นทางตอนใน

- จัดกลไกบริหารจัดการสกัดกั้นตามแนวชายแดนเฉพาะพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) รั้วชุมชน

- จัดประชุม ประชาคมหมู่บ้าน เพื่อสำรวจ ตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมด้านยาเสพติด ทั้งค้าทั้ง เสพ ด้วยกระบวนการประชาคมในชุมชน เป็นการคัดกรองปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนขั้นต้น

- นำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาที่เหมาะสม
- ส่งเสริมบทบาทของหน่วยงาน ภาคี กลไกภาครัฐในระดับ
- การบูรณาการพลังภาคประชาชนทุกส่วน โดยส่งเสริมให้ภาคประชาชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- จัดระบบการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน
- เสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้าน กองทุนแม่ของแผ่นดิน ตลอดจนขยายผลองค์ความรู้ ประสบการณ์ไปสู่พื้นที่อื่น

๓) รั้วสังคม

- สำรวจข้อมูลเพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยง
- จัดตั้งจิตอาสาที่เฝ้าระวังต่อภาวะเสี่ยง
- พัฒนา/ปรับปรุง การใช้มาตรการทางกฎหมาย/มาตรการทางสังคม
- เสริมสร้างปัจจัยบวกที่เป็นทางเลือกให้กับกลุ่มเยาวชน
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและการสร้างมีส่วนร่วมร่วมของสังคม และชุมชน

๔) รั้วโรงเรียน

- จัดทำระบบข้อมูลในสถานศึกษา
- สร้างความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในการเฝ้าระวังดูแลปัญหาเสพติด

^{๓๙} สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

- นำนักเรียน/นักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสพ/ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบที่เหมาะสม

- สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ในการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ

ที่เป็นประโยชน์

- พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน
- ส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีการรวมกลุ่ม พัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

๕) รั้วครอบครัว

- การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้ครอบคลุมพื้นที่
- การอบรมให้ความรู้แก่ครอบครัว ให้มีภูมิคุ้มกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด
- การรวมกลุ่มของครอบครัว ให้เป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- ส่งเสริม/สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของสถาบันครอบครัวในแต่ละพื้นที่
- รณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อปลูกฝังค่านิยมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความ เข้มแข็งในครอบครัว

โครงการปราบปรามยาเสพติดและลดความเดือดร้อนของประชาชน เป็นการปราบปรามเครือข่าย การค้ายาเสพติดระดับต่าง ๆ ในพื้นที่ โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้วยการนำผู้เสพเข้าระบบบำบัดตามระบบที่เหมาะสม และพัฒนาระบบติดตาม ช่วยเหลือ ฟื้นฟูอย่างครบวงจร โครงการสถานประกอบการป้องกันยาเสพติด เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานประกอบการ/ โรงงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ภาพที่ ๔.๖ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง บ้านท่าดีหมี

๔.๒.๓ การใช้มาตรการทางกฎหมาย

ประเด็นคำถามข้อที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ“การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ” ในชุมชนของมีการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย สามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์การใช้มาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

๑. การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชน

พบว่า ผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนเกิดปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น กระทั่งต่อเศรษฐกิจในชุมชนขาดความสงบสุข และปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านโดยมีแนวทางหมู่บ้าน/ชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน^{๔๐}ระดับชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติชาวบ้านในชุมชนระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาชาวบ้านในชุมชน

จากประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม ยังมีช่องว่างที่ทำให้กลุ่มผู้กระทำผิดยาเสพติดใช้เป็นช่องทางกลับไปมีพฤติกรรมด้านยาเสพติดต่อไปอีก ที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ช่องว่างในขั้นตอนของพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ๒) ช่องว่างในการประกันตัวในชั้นศาลทำให้ผู้ได้รับการประกันตัวกลับไปมีพฤติกรรมซ้ำอีก ๓) ช่องว่างในการควบคุมตัวของเรือนจำทำให้ผู้ถูกจำบางส่วนมีพฤติกรรมค้าและส่งยาเสพติดในเรือนจำ๔) ช่องว่างจากการบูรณาการกฎหมาย^{๔๑}การวางจุดหนักในการแก้ไขจุดอ่อนของแต่ละมาตรการที่ส่งผลต่อการลดระดับปัญหา ให้ได้มากที่สุดเท่าที่กระทำได้ มาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยมาตรการ แนวทางและการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาเสพติดในปี ๒๕๕๒^{๔๒}

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค และระดับพื้นที่ จากงานการข่าวยาเสพติดที่นำไปสู่การพัฒนางานด้านปราบปรามและการพิสูจน์ทราบเครือข่ายการค้า และการสืบสวนทางการเงินต่อผู้ค้าควบคู่กับการสืบสวนพฤติกรรมในการกระทำผิดก่อนมีการจับกุมสู่กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกันตัวชั่วคราว^{๔๓}

^{๔๐}สัมภาษณ์, นายฤทธิชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๑}สัมภาษณ์, นายอภิรักษ์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

^{๔๒}สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓}สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล ,เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด และเจตคติของคนในชุมชนที่มีต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษา

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพป้องกันยาเสพติดในประชากรกลุ่มเสี่ยง

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหการพัฒนามาตรการสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพและทันเวลากับการปฏิบัติการ เช่น งานวิชาการ งานประเมินผล งานพัฒนาบุคลากร การเสริมประสิทธิภาพและพัฒนากลไกเฝ้าระวังระดับพื้นที่

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒ โดยพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ให้มีการจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และดำเนินมาตรการต่างๆแบบครบวงจรในพื้นที่เป้าหมายให้ลดระดับปัญหาลงให้มากที่สุด

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนในพื้นที่ภาคเหนือ กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน /งบประมาณ /ทรัพยากรของทุกหน่วยที่ปฏิบัติงานด้าน ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนให้เป็นเอกภาพ สอดคล้องกัน ที่สำคัญ ได้แก่ งบประมาณของกองทัพไทย กอ.รมน. สำนักงาน ป.ป.ส. อปท. ฯลฯ โดยให้ทุกหน่วยงานยึดเป้าหมายเดียวกัน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาค ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส. ในการจัดทำตำบลสกัดกั้นยาเสพติด โดยให้มีแผนงาน กิจกรรมร่วมกัน และลงนามร่วมกัน (MOU) ระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ เพื่อจัดทำให้เป็น แนวตำบลสกัดกั้นยาเสพติดการเฝ้าระวังและเกาะติดปัญหาที่ดำรงอยู่ตามแนวชายแดนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสกัดกั้นในแต่ละพื้นที่ เช่น ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างชาติดังกล่าว ปัญหาสัญชาติและชนกลุ่มน้อย ปัญหาของเถื่อน/หนีภาษี ฯลฯ พร้อมกับเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๒. การแก้ไขปัญหาด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย

พบว่า จัดระบบการปราบปรามกลุ่มการค้า/ขายงานยาเสพติดรายมีการจัดทำบัญชีและกำหนดเป้าหมายเครือข่าย/กลุ่มที่จะต้องดำเนินการ จัดชุดปฏิบัติการรับผิดชอบอย่างชัดเจนของหน่วยต่างๆ เกาะติดในแต่ละเครือข่าย/กลุ่ม จัดเครื่องมือ/อุปกรณ์การปฏิบัติงานที่สามารถเข้าถึง

^{๔๔} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจติยคุณ , รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดปูทรงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

กลุ่มเป้าหมาย จัดงบประมาณเป็นการเฉพาะ รวมทั้งจัดระบบอำนวยการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามระดับสำคัญในรูปแบบของ ศปร.ปส. จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อมตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุม^{๔๕} ให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่องนี้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนวยการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม^{๔๖}

สรุปได้ว่าการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

จากการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่ายมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้

^{๔๕} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖} สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ , นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไข ภายยาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง

การใช้มาตรการทางสังคมนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไข ภายยาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิง คุณภาพไว้ว่า ด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มี ทักษะในการประกอบอาชีพ

๑) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึก สาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่า อยู่และสงบสุข

การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการ บำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม” จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่ เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ให้อาการยาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการ เอาชนะยาเสพติด

ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหาเสพติดอันเป็นปัญหาสังคม และเป็นปัญหา ของชาติ

การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชน มาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดย ยมมาตรการ แนวทางและการดำเนินงาน ดังนี้

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลาย โครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกัน

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณา การงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไก อำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตาม สภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน ออ.รณ. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน /งบประมาณ /ทรัพยากรของทุกหน่วยงาน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ ออ.รณ. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาควิ ได้แก่ ออ.รณ. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส.

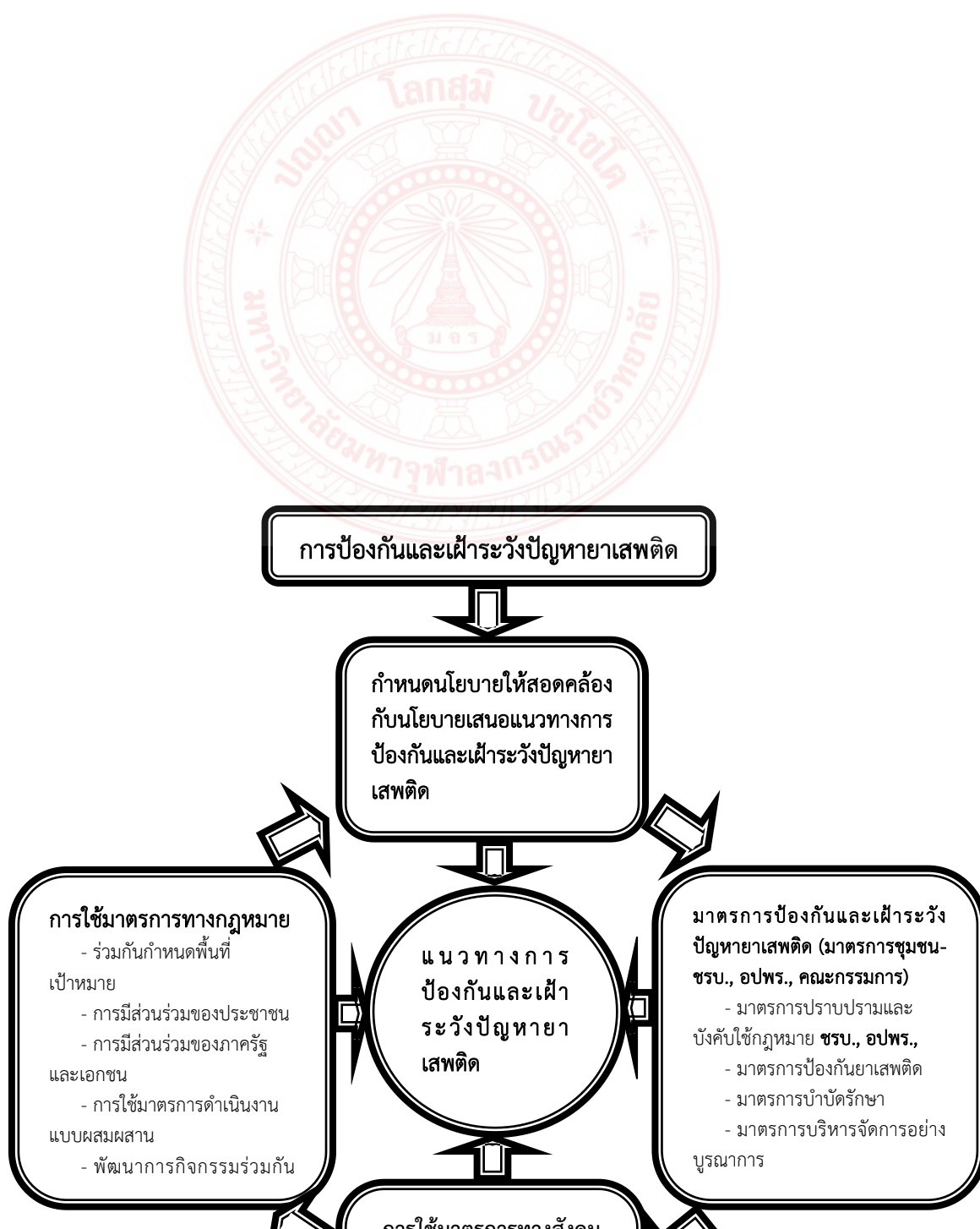

ภาพที่ ๔.๗ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง อปพร. บ้านท่าดีหมี่

ด้วยการแก้ไขปัญหาในด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งจัดระบบอำนาจการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจนเป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามฯ ระดับสำคัญในรูปแบบของศูนย์ป้องกัน จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุม^{๔๗} ให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่องนี้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนาจการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียา

^{๔๗} สัมภาษณ์, นายอภินันท์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

เสพติดให้ครบถ้วนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม

แผนภาพที่ ๒ สรุปองค์ความรู้เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๓ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ แนวทางทางสังคม/ภูมิปัญญา/ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

พบว่า จากการสัมภาษณ์การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน และ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน โดยชาวบ้านในชุมชนกล่าวว่า การเข้าใจเรื่องการเสพติด ให้แนวทางการแก้ไขปัญหาการเสพติดได้จริงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมที่ก้าวหน้ากว่าแนวคิดกระแสหลักที่เน้นการปราบปรามและลงโทษ ได้รับการบำบัดจนเลิกเสพติดได้ และใช้ประสบการณ์จริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บกพร่องคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชน แต่เป็นการเรียนรู้ที่บกพร่อง เพราะการเสพติดให้ความสนใจแค่ชั่วคราวแต่มีผลเสียมากกว่าในระยะยาว ปัญหาการเสพติดมาจากสาเหตุทั้งทางสังคม วัฒนธรรม ความ

ยากจน ได้รับการศึกษาน้อย มาจากครอบครัวที่ยากลำบาก การเลี้ยงดูเด็กมีปัญหา ใช้ความรุนแรง ขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และการทำให้เด็กมีปัญหาพัฒนาการทางสุขภาพจิตที่บกพร่อง หรือผิดปกติในบางเรื่อง ครอบครัวคนรวย คนชั้นกลาง บางครอบครัวและหรือสภาพแวดล้อมใน ชุมชน สังคม บางแห่งก็อาจสร้างปัญหาแรงกดดัน สร้างปัญหาด้านความคิดจิตใจให้แก่บางคนไปเสีย ติดได้ด้วยเช่นกัน^{๔๘}

หลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยการใช้รูปแบบทางด้านสังคม การที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวัง เด็ก เยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหา ปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ ไม่เก็บปัญหานั้นไว้หรือหาทางลี้ภัยโดยใช้สิ่งเสพติด ช่วยหรือ ใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลี้ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติด ทางชุมชนก็มีการ ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืม เงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพสิ่งเสพติดทุกชนิดโดยไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์ในชุมชน และใช้ยาที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้ เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละ เว้นความชั่ว^{๔๙}

๑. แนวทางสังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชน

การดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดต้องให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพ และ คุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้แวดล้อมทาง สังคม ควรเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อ คุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

^{๔๘} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี ,ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัด เลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๙} สัมภาษณ์, พระครูปริยัตติธรรมโกศล ,เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ภาพที่ ๔.๘ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง บ้านท่าดีหมี่

๒. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีทรัพยากรที่จะดำเนินการค่อนข้างจำกัดกำหนดประชาชนในพื้นที่ ทั้งงบประมาณ และบุคลากร และประชากรเป้าหมายที่จะเข้าดำเนินการให้ชัดเจนทำให้ผสมผสานมาตรการในการดำเนินงาน คือ การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเป็นผลจากการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ และกลุ่มประชากรเป้าหมาย สามารถค้นหาสาเหตุและผลกระทบต่าง เพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ในการรับผิดชอบการดำเนินงาน คือ ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต้องกำหนดให้แต่ละหน่วยงานมีบทบาทที่ชัดเจนตามความถนัดและให้สอดคล้องกับภารกิจนั้นๆ ดำรงในพื้นที่ควรมีภารกิจหลักในการปราบปราม และภารกิจรองในด้านการป้องกัน สถานศึกษา นั้นๆ ดังนั้นทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสามารถบูรณาการเนื้องานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ไปพร้อมๆ จากการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง^{๕๐} ประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงาน ในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกกระบวนการวางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน ปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน^{๕๑}

^{๕๐} สัมภาษณ์, พระครูปรีดีเจติยคุณ , รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดบุทองธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๑} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล , รองเจ้าคณะอำเภopakหม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภopakหม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ , นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓

การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน คือ ในปัจจุบันมีมาตรการหลายรูปแบบ มาตรการหลัก ได้แก่ การให้การศึกษา การให้บริการสนเทศ การจัดกิจกรรมทางเลือก การใช้มาตรการแทรกแซง การใช้กลุ่มเพื่อน และยังมีอื่นๆ อีก เช่น การพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนา การจัดระบบสารสนเทศ การติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และต้องระดมกำลังคนและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของงานและโครงการต่างๆ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ประสบการณ์ในด้านการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บ่งชี้ให้เห็นว่ามีรูปแบบและวิธีการในการดำเนินงานที่หลากหลายในการจะเอาชนะยาเสพติด การออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านและของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้รับการคิดค้น ทดลองใช้ ปรับปรุง พัฒนาแล้วซ้ำอีกจากรากเหง้าของปัญหานั้นๆ ให้เหมาะสมกับการป้องกัน ดังนั้นภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการศึกษา เผยแพร่ และประยุกต์ใช้ต่อไป^{๕๒}

๓. ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

พบว่า การแจ้งเบาะแสยาเสพติด เป็นการดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติด เช่น มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดพบเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเอื้อให้นักค้ามีการซื้อขายยาเสพติดไม่กวาดล้างแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติด เจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง (ผู้ค้า/ผู้เสพ)^{๕๓} รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนแล้ว (ป.ป.ส.) จะดำเนินการตามขั้นตอน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียนต่อไปการดำเนินการตามขั้นตอน หมายถึง การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ^{๕๔} การแจ้งเบาะแสยาเสพติด สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาคการแจ้งเบาะแสด้วยตนเองได้ที่สำนักงาน (ป.ป.ส.) ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค ผู้เดินทางมาร้องเรียน ณ สถานที่ทำการของแต่ละพื้นที่สามารถติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ ณ ห้องประชาสัมพันธ์ เพื่อรับเรื่องร้องเรียนต่อไปการแจ้งผ่านเว็บไซต์ (ป.ป.ส.)

^{๕๒} สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอทาลี ตำบลทาลี อำเภอทาลี จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์, นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์, นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์, ศรีบุตร, รอง สว.(ป.) สก. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ภาพที่ ๔.๙ กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็ง บ้านท่าดีหมี

การเตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ๒ ระดับชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน แก้ไขปัญหาพื้นฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพการจัดการองค์ความรู้และเชื่อมโยงเครือข่าย ประเมินผล สรุปบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน เพื่อเพิ่มพลังความเข้มแข็งในการทำงานพัฒนาแกนนำรุ่นต่อไป สร้างจิตอาสา พัฒนาศักยภาพให้กับผู้นำรุ่นสอง เพื่อให้มีแกนนำ สืบต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ยาเสพติดในวัยรุ่น สัญญาณเตือนที่พ่อแม่ควรรู้การใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ไม่ว่าใครก็ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากยาเสพติดอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ได้มากมาย ทั้งการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิต ปัญหาด้านสุขภาพ หรือแม้แต่การก่ออาชญากรรม จากผลลัพธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงแค่ตัวผู้เสพหรือครอบครัวเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด แต่รวมถึงคนในสังคมและประเทศชาติด้วย ดังนั้น เพื่อการป้องกันการเกิดปัญหาเหล่านี้ การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ^{๕๕}

ปัญหาเสพติดในวัยรุ่นนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว การเรียน ความรัก สิ่งแวดล้อม แบบอย่างในสังคม หรือแม้แต่ความอยากรู้อยากลองและความคึกคะนองในวัยรุ่น จากปัจจัยเหล่านี้ครอบครัวหรือผู้ปกครองจึงมีส่วนอย่างยิ่งที่จะคอยดูแลลูกหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด นอกจากนี้ การรับทราบปัญหาการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นให้เร็วที่สุดก็เป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อการดูแลรักษาและป้องกันการกลับมาใช้ยาเสพติดซ้ำเป็นอย่างมาก สัญญาณการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะสังเกตเห็น

^{๕๕} สัมภาษณ์, ร.ต.ต. สุรศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ปัญหาหาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ยาเสพติดนั้นสามารถส่งผลต่อร่างกายและอารมณ์ได้โดยตรง ผู้ปกครองจึงอาจเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้^{๕๖}

- รูปร่างตาขาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว
- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป
- ทำยีนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่มั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

การทำความเข้าใจกับปัญหาหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนสำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา ฯลฯ วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เหมาะกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม^{๕๗}

จากบทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาหาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย พ่อแม่ คือ บุคคลสำคัญในการอบรม เลี้ยงดู สั่งสอนลูก นอกจากนี้ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้องให้กับบุตรหลาน การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ทำให้รู้กฎเกณฑ์ทางสังคม โดยผ่านทางผู้ให้การอบรม (พ่อแม่) ทำให้คนคนนั้นเกิดการเรียนรู้และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดูจะอบรมกล่อมเกล่าเด็กตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นต้น ทำให้เด็กได้รู้สึก ได้เข้าใจ ได้รู้สิ่งดีไม่ดี สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ จนทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น เรียบร้อย เกเร มีมารยาท ไม่มีมารยาท ไปจนถึงลักษณะซื่อสัตย์ คดโกง มีเมตตา หรือโหดร้าย^{๕๘}

สถาบันครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้สั่งสอนดีไม่ดี สิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ จะปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับลูก รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับลูก เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ถูกต้อง สร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัวไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว “ทำครอบครัวให้ร่มเย็นเด็กจึงอยากอยู่บ้าน

^{๕๖} สทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๕๗} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๘} สัมภาษณ์, พ.อ.สมหมาย บุชบา , รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ถ้าหากครอบครัวมีแต่ความอบอุ่นเด็กก็ไม่อยากจะอยู่บ้าน”^{๕๙} บทบาทของสถาบันชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กถัดจากสถาบันครอบครัว ชุมชนมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะชุมชนที่มีขนาดเล็ก คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลุกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ จากชุมชน

ภาพที่ ๔.๑๐ โครงการการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็งป้องกันภัยยาเสพติด บ้านท่าดีหมี่

๔.๓.๒ แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

พบว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ.๒๕๑๙ ฉบับที่ ๓ (แก้ไข) พ.ศ. ๒๕๔๓ กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลาง รับผิดชอบงานการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดของชุมชน และให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีหน้าที่ค้นหาผู้เสพยาเสพติดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งปฏิบัติการกับผู้ต้องหาค้ายาเสพติดที่ยังหลอกลวงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยการลงพื้นที่ครั้งนี้เป็นปฏิบัติการต่อเนื่องจากยุทธการ "หมู่บ้านชุมชนปลอดภัยไร้ยาเสพติด" ที่เปิดปฏิบัติการโดยระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งสำนักงาน ป.ป.ส. บช.ปส. ทหาร ตำรวจ และนำผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาในค่ายบำบัดรักษาที่ทางสำนักงาน ป.ป.ส. ได้จัดเตรียมเพื่อรองรับผู้เสพยาเสพติดและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนตัวอย่างที่ภาครัฐได้ร่วมมือกับแกนนำชุมชน และภาคประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างครบวงจรและยั่งยืนสำหรับผลการตรวจหาสารเสพติดในร่างกายในชุมชน มีผู้เข้ารับการตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดรวมทั้งสิ้น ๘๑ ราย ตรวจพบผู้ที่มีสารเสพติดรวม ๕ ราย เป็นผู้ที่เสพยาบ้า ๔ ราย เป็นผู้เสพยาบ้า

^{๕๙} สัมภาษณ์, พระครูศรีภททวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

และกัญชา ๑ ราย โดยผู้ที่พบสารเสพติดในร่างกายยินยอมเข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ^{๖๐} การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในชุมชน เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและ ภายใต้กรอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และชุมชนประกอบด้วย ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และ ด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่ง ในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียน และบริบทใน ชุมชน^{๖๑} สอดส่องลูกหลานตลอดถึงบุคคลที่รักและเป็นห่วง เฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมี กิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม^{๖๒} การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ชุมชนสำเร็จได้มีการร่วมมือกันจากหลาย ภาคส่วน โดยต้องมีการบูรณาการดูแล การเชื่อมโยงลักษณะหมู่บ้าน/ชุมชนที่เสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด หมู่บ้าน/คุ้ม เข้าไปแพร่ระบาดในหมู่บ้าน/ชุมชนสามารถที่จะทราบปัญหาและหาทางแก้ไขได้ด้วย กระบวนการทางวางเป้าหมาย ดังนี้

๑. มีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้าน/อาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่รกร้าง

๒. มีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้าน

๓. มีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ

๔. มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกลุ่มมั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน^{๖๓}

การมีส่วนร่วมจัดการปัญหายาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต อาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายแก้ไขปัญหามา ไม่มีใครสามารถแก้ไขได้ โดยลำพังคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เองรู้จักและเข้าใจปัญหาดีที่สุด จึงเป็นผู้แก้ไขปัญหได้ดีที่สุด มากกว่า คนภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน เริ่มต้นจัดการปัญหาด้วยหมู่บ้าน/ชุมชนเองเป็นหลัก มากกว่ารอคอยพึ่งพาคนอื่น/หน่วยงานภายนอก หมู่บ้าน/ชุมชน เชื่อมั่นในพลังของชุมชน^{๖๔} เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบมีความเข้าใจ ต่อการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย ชีวิตของแต่ละคนย่อมมีค่าเท่าที่ได้อาศัยชีวิต เพื่อให้เกิดผลดี โดยการทำงานหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างตามความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ ทั้งในแง่คุณค่าของตัวเองและคุณค่าที่มีต่อคนอื่น ต่อครอบครัว

^{๖๐} สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์ , ศรีบุตร ,รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๑} สัมภาษณ์,ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอยางคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๒} สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากชม อำเภอยางคาน จังหวัดเลย,๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๖๓} สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอยางคาน ตำบลท่าดี อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๔} สัมภาษณ์, นายอภินันท์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอยางคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

ต่อชุมชนและต่อสังคม เยาวชนภูมิใจและรับรู้ว่าคุณค่าเมื่อชีวิตมีค่าก็ไม่ควรทำลายหรือบั่นทอนความสามารถของตนเองด้วยการกระทำที่เสื่อมเสีย เช่น การติดอบายมุข ยาเสพติด เพราะจะเป็นสาเหตุที่นำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและส่วนรวม^{๖๕}

ภาพที่ ๔.๑๑ ผู้นำชุมชนการมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็งป้องกันภัยยาเสพติด บ้านท่าดีห์

๔.๓.๓ แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด

พบว่า สำหรับผู้เสพยาเสพติด ซึ่งมีการดำเนินการในลักษณะว่าเป็นผู้ป่วยที่จะต้องเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายปัจจุบัน แต่กฎหมายใหม่ดังกล่าวจะให้โอกาสกระทำความผิดได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง จากนั้น จะถือเป็นผู้ค้า และถูกลงโทษอย่างเด็ดขาดตามกฎหมาย การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว มีข้อควรพิจารณาได้ตรงตรง วิธีที่จะได้ผลดียิ่งกว่าการเพิ่มบทลงโทษให้รุนแรง การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เด็ดขาด และถึงที่สุดเข้มงวดกวดขัน^{๖๖} จนถึงขั้นทำให้คนรู้สึกว่าการกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษแน่ๆ แต่ถ้าบังคับใช้อย่างจริงจัง สม่าเสมอ ก็ จะพบว่ามันผลทำให้คนเกรงกฎหมายมากกว่าการกำหนดบทลงโทษสูงกว่า จึงเห็นว่า การกระทำความผิดหลายอย่าง แม้กฎหมายจะกำหนดบทลงโทษไว้รุนแรงมาก แต่ก็ยังมีคนทำผิดอยู่เนืองๆ การเพิ่มโทษเรื่องยาเสพติดดังกล่าว อาจมีผลทำให้ปริมาณการค้ายาเสพติดลดลงในช่วงแรกๆ บางรายก็คงจะถูกจับ และประหารชีวิตไปจริงๆ แต่เมื่อปริมาณยาเสพติดน้อยลง ราคาเสพติดก็แพงขึ้นเป็นธรรมดา อันจะเป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้ผู้ค้ารายใหม่ หรือผู้ค้ารายที่มีเส้นสาย จะเข้ามาแสวงหาผลกำไร หรือส่วนต่างราคาดังกล่าวในที่สุดอาจมีผลทำให้ปริมาณการเสพยาเสพติดลดลงไปด้วยเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มในระยะยาวแล้วจะเห็นว่า ในบรรดากลุ่มเป้าหมาย

^{๖๕} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๖} สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ของยาเสพติดและกลุ่มเสี่ยงนั้น จำแนกได้ ๓ กลุ่ม และการที่ราคายาเสพติดแพงขึ้น ก็จะมีผลต่อคนแต่ละกลุ่ม แตกต่างกันกลุ่มผู้ติดยาเสพติดอย่างอ้อมแง่ม แม้ราคายาจะแพงขึ้น โทษรุนแรงขึ้น แต่ก็ยังคงพยายามลักลอบ หายามาเสพให้ได้ดังเดิม ไม่งั้นจะลงแดงตาย ไม่สามารถลด ละ เลิกการเสพได้ เพราะการเลิกยาเสพติด เป็นเรื่องการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษในขณะเดียวกัน ก็หามาตรการดึงดูด จูงใจ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย” อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ การลดปริมาณความต้องการใช้ยาเสพติดในด้านของผู้เสพเช่นนี้ จะทำให้ปริมาณการค้าขายยาเสพติดลดลงตามไปด้วย (ผู้ซื้อลดลง และปริมาณการซื้อลดลง) ยิ่งถ้าดำเนินการด้านปราบปราม เป็นมาตรการเสริม สู้เข้าไปอีก ก็ยิ่งจะทำให้ขบวนการผู้ค้ายาเสพติด ไม่ได้ผุดได้เกิด ทั้งในแง่ความไม่คุ้มค่าที่จะทำมาค้าขาย และความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมดำเนินคดี ติดคุก และยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินอีกด้วย^{๖๗}

ภาพที่ ๔.๑๑ การมีส่วนร่วมชุมชนเข้มแข็งป้องกันภัยยาเสพติด บ้านท่าดีหมี่

พลังอันยิ่งใหญ่นี้มาถึงตัวเองว่าในวันที่เราเหนื่อยล้าหรือเครียดกับเรื่องอะไรมาๆ การได้อ้อมกอดจากคนที่เรารักช่วยให้เรารู้สึกดีได้ขนาดไหน ผู้ติดยาเองก็ไม่ต่างจากเรา เขาต้องการอ้อมกอดอันอบอุ่นและสัมผัสทางกายที่จะช่วยเยียวยาปัญหาทางใจได้ควบคู่ไปกับการพูดคุยอย่างเข้าใจ พูดคุยกันมากขึ้น เข้าใจกันยิ่งขึ้นการพูดคุยกันให้บ่อยขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกใช้ยาเสพติด^{๖๘} เพราะจะช่วยดึงเขาออกจากความหมกมุ่นในโลกส่วนตัว เปิดโอกาสให้เขาได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจเพื่อให้เขารู้สึกว่าตัวเองยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอยู่ การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิด "ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย" ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่

^{๖๗} สัมภาษณ์, นายอนันต์ สุวรรณโค ,ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

^{๖๘} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจตติคุณ , รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดบุพพาราม (วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้^{๖๔}

สรุปเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย จากแนวทางทางสังคม / ภูมิปัญญา/ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด หลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยการใช้รูปแบบทางด้านสังคม การที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวัง เด็กเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหาปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ

๑. ไม่เก็บปัญหานั้นไว้หรือหาทางลืมหยาโดยใช้สิ่งเสพติดช่วยหรือ ใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติดทางชุมชนก็มีการ

๒. ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืมเงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพสิ่งเสพติดทุกชนิด

๓. ใช้ยาที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละเว้นความชั่ว^{๖๕}

๔. สังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

๕. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไปพร้อมๆกันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖. เป้าหมายที่เกี่ยวข้องประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อมได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ วางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน

๗. เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ให้มีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์

^{๖๔} สัมภาษณ์, พระครูศรีภททวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๕} สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๘. ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (ป.ป.ส.) ดำเนินการตามขั้นตอนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียน ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค

๙. การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ สังเกตพฤติกรรมเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

- รูปร่างตาขาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว

- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป
- ทำยีนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่มั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

๑๐. วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เหมาะกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม

๑๑. คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ จากชุมชน

๑๑. แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. มีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้าน/อาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่รกร้าง

๒. มีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้าน

๓. มีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ

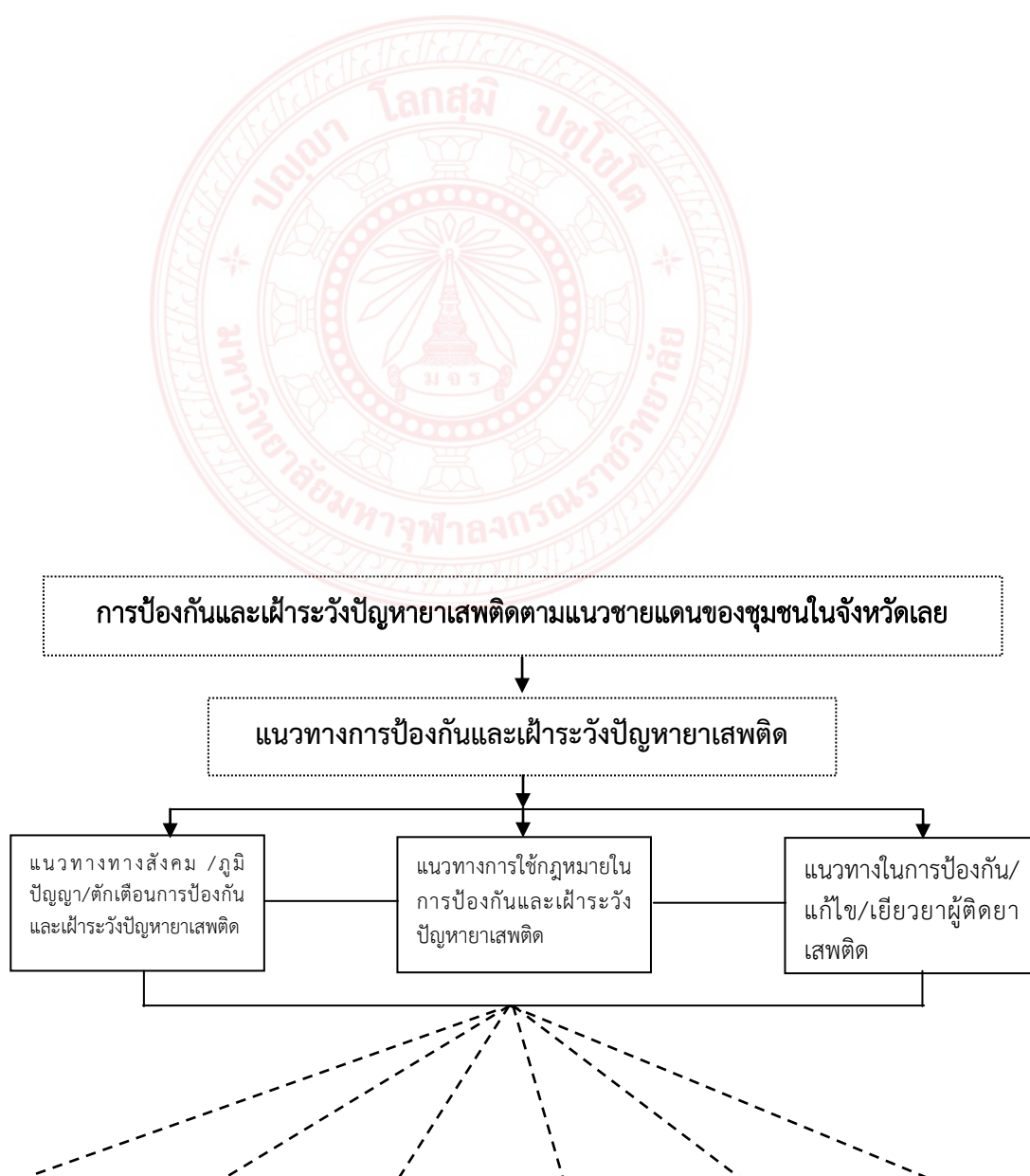
๔. มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกั่มั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/

ชุมชน

๑๒. แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด สร้างกระบวนการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษตึงตูด จูงใจ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย”

๑๓. เปิดช่องทางโอกาสให้ผู้เสพได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ

๑๕. การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิด "ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย" ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้

๑. การตั้งด่านตรวจค้นหาสารเสพติด ๒. ชาวบ้านมีการร่วมมือเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ ๓. ดำเนินการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งเด็กเยาวชนครอบครัวและประชาชนทั่วไป ๔. กำหนดกติกาชุมชนในการป้องกันสารเสพติด	๑. ประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม/ทุกเพศ/ทุกวัย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ๒. กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสามารถแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ๓. ผู้ติดยาเสพติดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ เข้ารับการบำบัด ๔. ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดน้อยลงตามลำดับ ๕. ชุมชนยอมรับและให้โอกาสแก่ผ่านการบำบัด	๑. การจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับ ชรบ. อสม. ๒. การจัดตั้งเวรยามตรวจตราตอนกลางคืน ๓. อยากให้จัดกลุ่มเสี่ยง (ผู้ติดยาเสพติด) มาฝึกอบรม ๔. สร้างความเข้าใจกับคนในชุมชนเรื่องการมอบอำนาจให้กับ อสม. ให้เต็มทีในการปฏิบัติหน้าที่ ๕. อสม. จัดให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้งผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน	๑. มีการประชุมผู้นำประสานพลังแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ๒. มีการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๓. มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	๑. ผู้ผ่านการบำบัดทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ๒. พัฒนาอาชีพผู้ผ่านการบำบัดให้มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข ๓. หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดตั้งเครือข่ายในการเฝ้าระวังยาเสพติด ๔. มีการฝึกอบรมทบทวนผู้นำประสานพลังแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	๑. การบำบัดยาเสพติดโดยหน่วยงานหรือองค์กรทาง การแพทย์ ๒. สร้างความรักความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ๓. การติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม
---	---	---	--	--	--

แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

แผนภาพที่ ๓ แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๔.๓.๔ แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การสร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน เกิดการประพฤติปฏิบัติ ตาม กระบวนการอบรม โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม บทบาทของสถาบันศาสนาในชุมชน มายาวนานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันศาสนาเป็นแหล่งที่สร้างและค้ำจุนคุณธรรมความดีงาม สั่งสอนให้สอนให้คนเป็นคนดี ไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงาม ทั้งตัวแทนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดศาสนายังเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชนสถาบันศาสนา เป็นสถาบันอีกสถาบันหนึ่งที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน คนในชุมชนจะให้ความเกรงใจเป็นพิเศษ และคนในชุมชนยังยึดถือแบบอย่างที่ดีงามของสถาบันศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิต การแก้ไขปัญหายาเสพติด สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันเราทราบกันดีอยู่แล้วว่า มีทั้งผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และผู้เสี่ยงที่จะไปใช้ยาเสพติดเพราะถูกชักจูงหรืออยากทดลอง ดังนั้นการป้องกันปัญหาอย่างเดียวย่อมไม่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหายาเสพติดไปพร้อมๆ กัน สถาบันครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้น

ของการป้องกันปัญหายาเสพติด ในขณะเดียวกันก็เป็นสถาบันแรกที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความรู้ด้านนี้เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาอีกครั้งหนึ่ง

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรม

ปัจจุบันเยาวชนที่ตกเป็นทาสของบุหรี่และยาเสพติด ส่วนมากมาจากสาเหตุหลายประการที่เกิดจากตัวเยาวชนเอง เช่น ความอยากรู้ อยากทดลอง ความคึกคะนองของเยาวชน ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือเข้ากับเพื่อนได้ ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชนใช้ยาในทางที่ผิดหรือหลงเชื่อคำโฆษณา และจิตใจของเยาวชนเอง จิตใจอ่อนแอ ใจคอไม่หนักแน่น เมื่อมีปัญหา ไม่สมหวัง ไม่ไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหา ก็ใช้บุหรี่หรือยาเสพติดเป็นเครื่องช่วยระงับความรู้สึกทุกข์ของตน ใช้อย่างไรๆ ทำให้เกิดการเสพติด

ฉะนั้น การป้องกันและแก้ไขตนเองของเยาวชนให้ปลอดภัยจากปัญหามันและยาเสพติดสามารถกระทำได้โดย ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่และยาเสพติด และระมัดระวังในการใช้ยา รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ส่งเสริมให้คิดและกระทำสิ่งดีมีประโยชน์กล้าพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชวนให้ลองสูบบุหรี่และเสพยาเสพติด ใช้เวลาว่าง และความอยากรู้ อยากลอง ไปในทางที่เป็นประโยชน์พึงระลึกเสมอว่าตนเองนั้นมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมมีความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง ด้วยการไม่พึ่งพาหรือเกี่ยวข้องอบายมุข และสิ่งเสพติดใดๆ ซึ่งจะนำความเสื่อม ไปสู่ชีวิตของตนเอง รู้จักแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเอง ด้วยเหตุและผล รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของ พ่อแม่และประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงาม จะช่วยให้เยาวชนประสบความสำเร็จในชีวิต ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส เข้าใจวิธีการดำเนินชีวิตและยอมรับความเป็นจริง ที่ตนเองเป็นอยู่ โดยนำหลักศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้เยาวชนเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจมากขึ้นเมื่อมีปัญหา รู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ พ่อ แม่ หรือผู้ที่ไว้วางใจ หรือ หน่วยงานต่างๆ ที่รับให้คำปรึกษา ในฐานะที่เยาวชนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนรอบครัว จึงควรมีส่วนช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง

๒.วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

- ๑) เพื่อเป็นการเฝ้าระวังนักเรียน ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่และสารเสพติด
- ๒) เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านมีกิจกรรมในเรื่องการแสดงออกในทางสร้างสรรค์
- ๓) เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่และสารเสพติดชาวบ้านในพื้นที่
- ๔) เพื่อให้ปลอดภัยและสารเสพติด

๓. กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโครงการวิจัย การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

วันที่ ๑๗ ก.ค.๖๓	กิจกรรมการประชุม
๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุม ลงทะเบียน
๐๙.๐๐-๐๙.๓๐ น	พิธีเปิด โดย พ.อ.สมหมาย บุชบา รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จ.เลย

	กล่าวรายงานโดย รศ.ดร.จงชัย สิงอุดม หัวหน้าโครงการวิจัย ประธานฝ่ายสงฆ์ พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร. รอง ผอ. ฝ่ายบริหารวิทยาลัยสงฆ์เลย นำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย
๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น.	นายอำเภอเชียงคาน บรรยายพิเศษ เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน”
๑๐.๓๐-๑๑.๓๐ น.	ผู้กำกับการ สภ.เชียงคาน บรรยายเรื่อง “มาตรการในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน”
๑๒.๐๐ น.	พักรับประทานอาหาร
๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.	ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๕ กลุ่ม โดยทีมงานวิทยากรจากสาธารณสุขอำเภอเชียงคาน กลุ่ม ๑ “การเสนอปัญหาเสพติดในชุมชน” กลุ่ม ๒ “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด” กลุ่ม ๓ “มาตรการชุมชนในการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน” กลุ่ม ๔ “การพัฒนาหน่วย ช.ร.บ. และอาสาสมัครชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวัง” กลุ่ม ๕ “การสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด”
๑๔.๐๐-๑๕.๐๐ น.	ตัวแทนชุมชนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน
หมายเหตุ	๑. ผู้เข้าร่วมประชุมเตรียมสำเนาบัตรประชาชน / เพื่อเบิกค่าพาหนะการประชุม หัวหน้าโครงการวิจัย รศ.ดร.จงชัย สิงอุดม โทร ๐๘๕-๗๔๐๘๖๘๑ ผู้ประสานงานโครงการ พระมหาสมศักดิ์ สติสมฺปนฺโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกสิทธิ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๙๒๔๙๘

ตารางที่ ๔.๖ กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโครงการวิจัย การป้องกันและเฝ้าระวัง
ปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

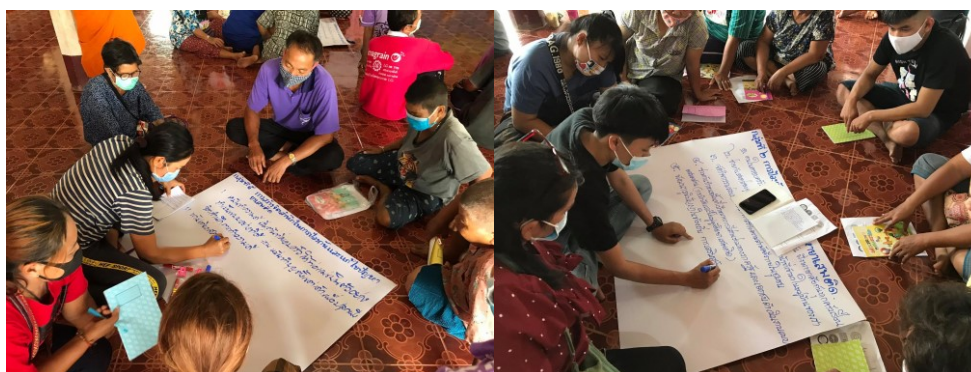

ภาพที่ ๔.๑๒ กิจกรรมเปิดโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๓. วิธีการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโครงการวิจัย การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียดการดำเนินงาน	สถานที่ดำเนินงาน
ขั้นวางแผน (Plan)	๑. ขออนุมัติโครงการฯ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๒. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๓. ประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๔. บันทึกข้อความขออนุมัติกิจกรรมและยืมเงินทศรอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ขั้นดำเนินงาน (Do)	ดำเนินงานตามแผน	ณ วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอยางคาน จังหวัดเลย
ขั้นตรวจสอบ (Check)	๑. แบบประเมินความพึงพอใจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๒. สรุปผลการดำเนินงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ขั้นปรับปรุง (Act)	๑. นำผลการวิเคราะห์มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางพัฒนาในการดำเนินงานครั้งต่อไป	ชุมชนในอำเภอยางคาน จังหวัดเลย

ตารางที่ ๔.๒ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

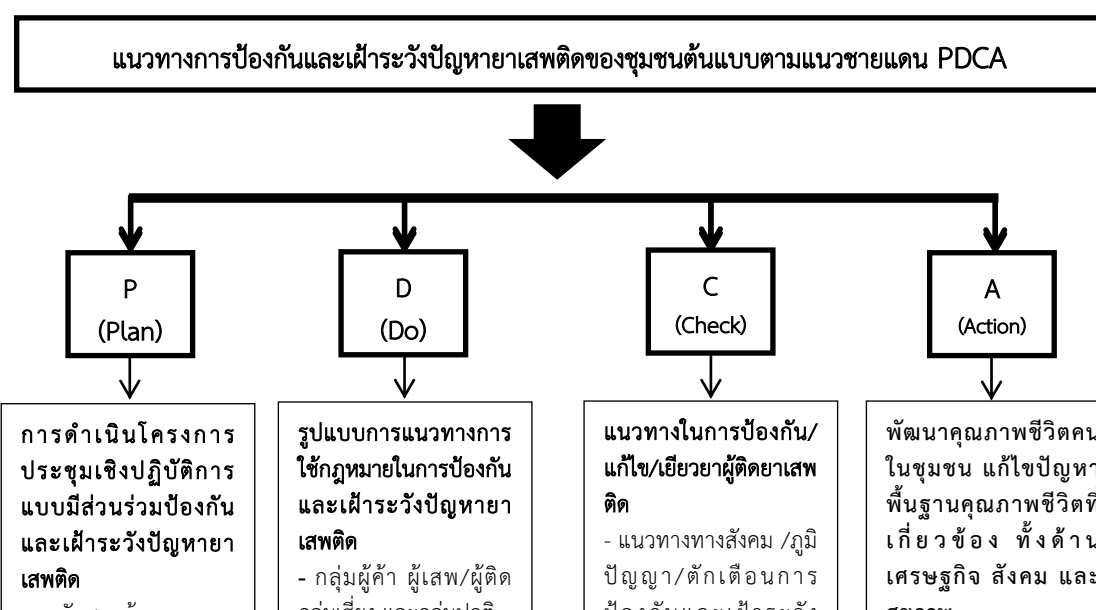
ภาพที่ ๔.๑๓ กิจกรรม (workshop) ชาวบ้านโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๔. ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

จุดเน้น	มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
๑. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน มีความสำนึกในความ เป็นไทย มีจิตสาธารณะ และอยู่ อย่างพอเพียงเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด	-ปลูกฝังให้ผู้ประชาชนมีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด -ส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นชาติไทยใน ส ถ า บั น ข า ตี ศ า ส น า แ ลະ พระมหากษัตริย์ การปกครองตาม ระ บ อ บ ป ร ะ ช า อี ป ไ ต ย อ น มี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	-ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน มีความสำนึกใน ความรักชาติเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด
	-ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด -ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา	-ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน ได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชาติไทย สังคมศึกษา ประชาธิปไตย เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน จัดกิจกรรม เสริมสร้างคุณธรรม -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน มีคุณธรรม จริยธรรม (คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ) และ กตัญญู -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน ประกอบกิจกรรม

		ทางศาสนา และกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้อื่นและสังคมอย่างสม่ำเสมอเพื่อ ระวังปัญหายาเสพติด
	-ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อมเพื่อระวังปัญหายาเสพติด	-โรงเรียนร้อยละ ๑๐๐ จัดกิจกรรม ส่งเสริมความมีจิตสาธารณะ ความ รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ติดตามแนวชายแดนของชุมชน
	-ส่งเสริมการดำรงตนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง -ขยายผลโครงการการป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย	-ร้อยละ ๑๐๐ ของโรงเรียนจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง -ร้อยละ ๘๐ โครงการการป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนว ชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ตารางที่ ๔.๗ ผลการดำเนินกิจกรรมโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนว
ชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

แผนภาพที่ ๔ แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตาม
แนวชายแดน PDCA

๔.๓.๕ ศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน
จังหวัดเลย

การสร้างศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยเสริม สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำในการพัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน เกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรม โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม บทบาทของสถาบันศาสนาในชุมชน มายาวนานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันศาสนาเป็นแหล่งที่สร้างและค้ำจุนคุณธรรมความดีงาม สั่งสอนให้สอนให้คนเป็นคนดี ไม่ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่เสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงาม ทั้งตัวแทนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดศาสนายังเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชนสถาบันศาสนา เป็นสถาบันอีกสถาบันหนึ่งที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน คนในชุมชนจะให้ความเกรงใจเป็นพิเศษ การแก้ไขปัญหายาเสพติด สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน มีทั้งผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และผู้เสี่ยงที่จะไปใช้ยาเสพติดเพราะถูกชักจูงหรืออยากทดลอง ดังนั้นการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างเดียวยังไม่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหายาเสพติดไปพร้อมๆ กัน ศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย จุดเริ่มต้นของการป้องกันปัญหายาเสพติดในขณะเดียวกันก็เป็นสถาบันแรกที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความรู้ด้านนี้เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาอีกครั้งหนึ่ง

ก. กำหนดการเปิดศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของ
ชุมชนในจังหวัดเลย

วันที่ ๒๓ พ.ย.๖๓	กิจกรรม
------------------	---------

๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุม ลงทะเบียน
๐๙.๐๐-๐๙.๓๐ น.	-ประธานฝ่ายสงฆ์ นำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย -รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวรายงาน -พิธีเปิดศูนย์ โดย นายภุริวัจน์ โชตินพรัตน์ นายอำเภอเขียงคาน -พิธีมอบชุด ชรบ. มอบป้ายเปิดศูนย์ -นายภุริวัจน์ โชตินพรัตน์ นายอำเภอเขียงคาน กล่าวมอบนโยบาย บรรยายพิเศษ -ประธานชุมชน กล่าวขอบคุณ -และถ่ายภาพร่วมกัน เสร็จพิธี
หมายเหตุ	กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม หัวหน้าโครงการวิจัย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม โทร ๐๘๕-๗๔๐๙๖๘๑ ผู้ประสานงานโครงการ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๙๒๔๙๘

ข. ผลการดำเนินการศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของ
ชุมชนในจังหวัดเลย

ขั้นตอน	ผู้รับผิดชอบ	ต้นทุน	เวลา
ให้ ค า ป ร ิ ก ษ า แ ล ะ เสนอแนะเกี่ยวกับการ ดำเนินงานศูนย์ป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ตามแนวชายแดนของ ชุมชนในจังหวัดเลย ให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้	สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยา เสพติด ,คณะกรรมการที่ ปรึกษา	สรรหาผู้นำทั้งทางการและ ผู้นำในการพัฒนาศักยภาพ โดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนา คุณภาพชีวิตคนในชุมชน เกิดการประพฤติปฏิบัติ ตาม กระบวนการอบรม โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม บทบาทของสถาบันศาสนา ในชุมชน มายาวนานตั้งแต่ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันศาสนาเป็นแหล่งที่ สร้างและค้ำจุนคุณธรรม ความดีงาม	๓ เดือน
๑) ดำเนินการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ในชุมชนให้ชุมชน ห่างไกลยาเสพติด ๒) สำรวจและรวบรวม ข้อมูลผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด ทุกรายในพื้นที่ชุมชน	คณะกรรมการอำนวยการ ศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหายาเสพติดตามแนว ชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย	สถานการณ์ปัญหายาเสพติด ในปัจจุบัน มีทั้งผู้เสพยา ผู้ จำหน่าย ผู้ผลิต และผู้เสี่ยง ที่จะไปใช้ยาเสพติดเพราะ ถูกชักจูงหรืออยากทดลอง	๓ เดือน

<p>รวมทั้งให้มีการติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชน</p> <p>๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนสถานศึกษา มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด</p> <p>๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามที่ได้รับมอบหมายจากศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ</p>			
<p>๑) เป็นผู้สื่อข่าวสารสนเทศสุขระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในหมู่บ้าน</p> <p>๒) เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านและแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวในชุมชน</p> <p>๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนสถานศึกษา มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด</p> <p>๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ทางอำเภอมอบหมาย</p>	<p>อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)</p>	<p>การป้องกันไม่ให้มีการนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในเขตหมู่บ้าน / ชุมชน การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติดระดับตำบล</p>	<p>๖ เดือน</p>

ค. คณะกรรมการศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา

ปรึกษา	๑. พระราชปรีชามุณี, ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย	ประธานที่
	๒. นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์	นายอำเภอเชียงคาน	รองประธาน
	๓. ผู้กำกับสถานีตำรวจเชียงคาน	สถานีตำรวจเชียงคาน	กรรมการ
	๔. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากคม		กรรมการ
	๕. รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	นักวิจัย	กรรมการ

มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวัง
ปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุ
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๒. คณะกรรมการอำนวยการศูนย์ฯ

๑. นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง	ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี	ประธานศูนย์
๒. นายจันทน์ สุมา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี	รองประธาน คนที่ ๑
๓. นายชำนาญ แก้วเกษร	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี	รองประธาน คนที่ ๒
๔. นายสงกรานต์ แสนชัย	ชรบ.	กรรมการ
๕. นายทองศ ดาศรี	ชรบ.	กรรมการ
๖. นายสุชาติ อะทุมชาย	ชรบ.	กรรมการ
๗. นายทรงศักดิ์ พรหมสาส์น	ชรบ.	กรรมการ
๘. นายทองคุณ พรหมทุ่ง	ชรบ.	กรรมการ
๙. นายอำนวยการ สุพรรณอินทร์	ชรบ.	กรรมการ
๑๐. นายไสว พรหมสาส์น	ชรบ.	กรรมการ
๑๑. นายแหลมทอง แสนใจวุฒิ	ชรบ.	กรรมการ
๑๒. นายแสงทอง อัมขจร	ชรบ.	กรรมการ
๑๓. นายอัมพร พรหมสาส์น	ชรบ.	กรรมการ
๑๔. นายหมุย โพชัย	ชรบ.	กรรมการ
๑๕. นายทา จันทิมา	ชรบ.	กรรมการ
๑๖. นายวีระยุทธ พรหมสาส์น	ชรบ.	กรรมการ
๑๗. นายไพศาล สอนเสียง	ชรบ.	กรรมการและเลขานุการ
๑๘. นางสาวบัลลี สาครเจริญ		กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

- ๑) ดำเนินการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชนให้ชุมชนห่างไกลยาเสพติด
- ๒) สำรวจและรวบรวมข้อมูลผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดทุกรายในพื้นที่ชุมชน รวมทั้งให้มีการติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหาเสพติดในชุมชน
- ๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สถานศึกษา มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- ๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามที่ได้รับมอบหมายจากศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ

๓. คณะกรรมการอาสาสมัคร (อสม.)

๑. นางพรสวรรค์ แสนชัย	ประธานกรรมการ
๒. นางคำดี รักษาไทย	รองประธานกรรมการ
๓. นางสาวอนุสรณ์ แก้วเกษร	กรรมการ
๔. นางบัวโล แสนชัย	กรรมการ
๕. นายฉลองชัย สีดาพิมพ์	กรรมการ
๖. นายสมยศ ศรีสงคราม	กรรมการ
๗. นายเจติยา พรหมสาส์น	กรรมการ
๘. นายบุญชิต พรหมสาส์น	กรรมการ
๙. นางวาสนา ดีตา	กรรมการ
๑๐. นางศิริเพชร ไชยอาสา	กรรมการ
๑๑. นางจันทนา แก้วเกษร	กรรมการ
๑๒. นางเตรียม กงไกร	กรรมการ
๑๓. นางมนตรี พรหมทุ่ง	กรรมการ
๑๔. นางสมทรง บุสดี	กรรมการ
๑๕. นางปวีณา ดาศรี	กรรมการ
๑๖. นางสาวประทุมทิพย์ ยาวไชย	กรรมการ
๑๗. นางสาวอรยา อุทาพร	กรรมการ
๑๘. นางนวลนภา อุทาพร	กรรมการ
๑๙. นางสาวรุ่งรัตน์ หนูราช	กรรมการ
๒๐. นางสมควร อุทาพร	กรรมการและเลขานุการ
๒๑. นางสาวอรพรรณ สืบสาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

- ๑) เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุขระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในหมู่บ้าน
- ๒) เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านและแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว

ในชุมชน

- ๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สถานศึกษา มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเขาไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

- ๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ทางอำเภอมอบหมาย

๔.๓.๖ ผลการประเมินผู้เข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๒๐ คน จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๘

ตารางที่ ๔.๘ แสดงจำนวน (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของปัจจัยส่วนบุคคล
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๑๒๐)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๔๕	๓๗.๕
หญิง	๗๕	๖๒.๕
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐	๑๐	๘.๓
๒๑-๓๐	๑๕	๑๒.๕
๓๑-๔๐	๒๕	๒๐.๘
๔๑-๕๐	๓๐	๒๕.๐
๕๑-๖๐	๑๘	๑๕.๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๑๘.๓
๓. การศึกษา		
ประถมศึกษา	๓๐	๒๕.๐
มัธยมศึกษา	๔๕	๓๗.๕
ปว.ช. หรือเทียบเท่า	๑๐	๘.๓
ปว.ส. หรือเทียบเท่า	๑๕	๑๒.๕
ปริญญาตรีขึ้นไป	๒๐	๑๖.๗
๔. อาชีพ		

เกษตรกร	๔๕	๓๗.๕
รับจ้าง	๒๖	๒๑.๗
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๒๕	๒๐.๘
ข้าราชการ	๒๐	๑๖.๗
อื่นๆ	๔	๓.๓
๕. การเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน		
อสม.	๒๐	๑๖.๗
ชรบ.	๑๘	๑๕.๐
อปพร.	๒๕	๒๐.๘
วิสาหกิจชุมชน	๓๗	๓๐.๘
ผู้นำชุมชน	๑๕	๑๒.๕
อื่นๆ	๕	๔.๒
๖.ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน		
๑-๕ ปี	๖๕	๕๔.๒
๖-๑๐ ปี	๓๐	๒๕.๐
๑๑-๑๕ ปี	๑๕	๑๒.๕
๑๖ ปีขึ้นไป	๑๐	๘.๓

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า

๑. เพศของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ เพศหญิง จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ และเพศชาย จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ ตามลำดับ ปริญาตรีขึ้นไป จำนวน ๒๐ คิดเป็นร้อยละ

๒. อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ รองลงมา คือ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐ อายุ ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ อายุ ต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ ตามลำดับ

๓. ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ รองลงมา คือ ประถมศึกษา จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗ ปว.ส. หรือเทียบเท่า จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ ปว.ช. หรือเทียบเท่า จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ ตามลำดับ

๔. อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพ เกษตรกร จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ รองลงมา คือ รับจ้าง จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ ข้าราชการ จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗ และอื่นๆ จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ ตามลำดับ

๕. การเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘ รองลงมาคือ อปพร. จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ อสม. จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗ ชรบ. จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐ ผู้นำชุมชน จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ และ อื่นๆ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒ ตามลำดับ

๖. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก ได้แก่ ๑-๕ ปี จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒ รองลงมาคือ ๖-๑๐ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ ๑๑-๑๕ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ และ ๑๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหายาเสพติด

ตารางที่ ๔.๙ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหายาเสพติด

การรับรู้และการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด	จำนวน		ร้อยละ
๑. ท่านเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนเสพยาเสพติดหรือไม่	รู้	๕๐	๔๑.๗
	ไม่รู้	๗๐	๕๘.๓

๒. ท่านเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนขายยาเสพติดหรือไม่	รู้	๒๐	๑๖.๗
	ไม่รู้	๑๐๐	๘๓.๓
๓. ท่านเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนถูกจับกุมเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่	รู้	๑๕	๑๒.๕
	ไม่รู้	๑๐๕	๘๗.๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนเสพยาเสพติดจำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗ รองลงมาคือ เคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนขายยาเสพติดจำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗ และเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนถูกจับกุมเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยภาพรวม

(n = ๑๒๐)

ที่	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D	แปลผล

๑	ด้านวิทยากรบรรยาย	๔.๔๔	.๓๓	มาก
๒	ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด	๔.๐๙	.๓๗	มาก
๓	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๔.๐๙	.๓๗	มาก
๔	ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง	๔.๓๖	.๓๖	มาก
๕	ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและประเมิน	๔.๗๙	.๒๗	มากที่สุด
	รวม	๔.๓๕	.๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิทยากรบรรยาย ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านวิทยากรบรรยาย

(n = ๑๒๐)

ที่	ด้านวิทยากรบรรยาย	\bar{X}	S.D	แปลผล
๑	ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของวิทยากร	๔.๗๑	.๓๘	มากที่สุด

	เป็นประโยชน์และนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง			
๒	วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย	๔.๘๕	.๔๐	มากที่สุด
๓	วิทยากรมีแนวคิดที่แปลกใหม่และเป็นประโยชน์	๔.๘๕	.๔๑	มากที่สุด
๔	วิทยากรมีเทคนิคการสร้างบรรยากาศในการบรรยาย	๔.๒๗	.๕๙	มาก
๕	การใช้สื่อประกอบการบรรยายมีความเหมาะสม	๓.๕๒	.๗๒	มาก
	รวม	๔.๔๔	.๓๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ด้านวิทยากรบรรยาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วิทยากรมีแนวคิดที่แปลกใหม่และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของวิทยากรเป็นประโยชน์ และนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง อยู่ในระดับมาก ส่วน การใช้สื่อประกอบการบรรยายมีความเหมาะสม วิทยากรมีเทคนิคการสร้างบรรยากาศในการบรรยาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด

(n = ๑๒๐)

ที่	ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด	\bar{X}	S.D	แปลผล
-----	---------------------------	-----------	-----	-------

๑	การแก้ไขป้องกันยาเสพติดเป็นเรื่องที่สมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันคิด	๔.๓๘	.๖๕	มาก
๒	การให้สมาชิกของชุมชนมาร่วมกันคิดแก้ไข ป้องกันยาเสพติด เป็นกระบวนการที่ทำให้เสียเวลา	๔.๔๖	.๕๙	มาก
๓	ครอบครัวใดมีสมาชิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องดำเนินการแก้ไขป้องกันเอง	๔.๔๓	.๕๔	มาก
๔	สมาชิกชุมชนมาร่วมกันคิดแก้ไขปัญหายาเสพติด จะก่อให้เกิดพลังในการแก้ไขและป้องกันยาเสพติด	๔.๔๐	.๔๙	มาก
๕	เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการคิด เพื่อแก้ไข ป้องกันยาเสพติดฝ่ายเดียว	๔.๓๔	.๕๔	มาก
	รวม	๔.๐๙	.๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ดังนี้ การให้สมาชิกของชุมชนมาร่วมกันคิดแก้ไข ป้องกันยาเสพติด เป็นกระบวนการที่ทำให้เสียเวลา ครอบครัวใดมีสมาชิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องดำเนินการแก้ไขป้องกันเอง สมาชิกชุมชนมาร่วมกันคิดแก้ไขปัญหายาเสพติด จะก่อให้เกิดพลังในการแก้ไขและป้องกันยาเสพติด การแก้ไขป้องกันยาเสพติดเป็นเรื่องที่สมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันคิด และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการคิด เพื่อแก้ไข ป้องกันยาเสพติดฝ่ายเดียว ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(n = ๑๒๐)

ที่	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D	แปลผล
๑	สมาชิกชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด ปัญหา	๔.๑๐	.๖๓	มาก

	ยาเสพติดในชุมชน			
๒	สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมกันค้นหาลักษณะที่ทำให้เกิดปัญหา ยาเสพติดในชุมชน	๔.๕๐	.๗๔	มากที่สุด
๓	สมาชิกของชุมชนจะช่วยให้ได้ข้อมูลของปัญหา ยาเสพติดของชุมชนอย่างแท้จริง	๓.๖๓	.๗๔	มาก
๔	สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมตัดสินใจกำหนด แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตนเอง	๔.๑๒	.๖๐	มาก
๕	การร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนด แนวทางจะส่งผลต่อการแก้ไขป้องกันยาเสพติด ของชุมชนได้อย่างแท้จริง	๔.๑๐	.๕๔	มาก
	รวม	๔.๐๙	.๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมกันค้นหาลักษณะที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมตัดสินใจกำหนด แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตนเอง สมาชิกชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด ปัญหายาเสพติดในชุมชน การร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนด แนวทางจะส่งผลต่อการแก้ไขป้องกันยาเสพติดของชุมชนได้อย่างแท้จริง และสมาชิกของชุมชนจะช่วยให้ได้ข้อมูลของปัญหา ยาเสพติดของชุมชนอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง

(n = ๑๒๐)

ที่	ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง	\bar{X}	S.D	แปลผล
๑	การกำหนดแนวทางแก้ไขป้องกันยาเสพติด เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๓.๙๖	.๗๔	มาก

๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะตัวแทนของชุมชน สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไข ป้องกันยาเสพติด	๔.๘๓	.๔๙	มากที่สุด
๓	สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมกันกำหนดวิธีการแก้ไขป้องกัน ยาเสพติดในชุมชน	๔.๘๕	.๔๔	มากที่สุด
๔	การกำหนดแนวทางการแก้ไขป้องกันยาเสพติด แบบมี ส่วนร่วมของสมาชิก จะทำให้ทุกคนรู้ถึง ความเป็นเจ้าของ และรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินงาน	๔.๓๑	.๖๓	มาก
๕	การแก้ไขป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ชุมชนมีส่วนร่วม กำหนด จะทำให้การดำเนินการตามแผน บรรลุเป้าหมาย	๓.๘๕	.๘๗	มาก
	รวม	๔.๓๖	.๓๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมกันกำหนดวิธีการแก้ไขป้องกันยาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะตัวแทนของชุมชน สามารถ กำหนดแนวทางการแก้ไข ป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน การกำหนดแนวทางการแก้ไข ป้องกันยาเสพติด แบบมีส่วนร่วมของสมาชิก จะทำให้ทุกคนรู้ถึง ความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ ร่วมกันในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางแก้ไขป้องกันยาเสพติด เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการแก้ไขป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนด จะทำให้การดำเนินการตามแผน บรรลุเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและ ประเมิน

ที่	ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
๑	การวางแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติดเป็นหน้าที่ของสมาชิก ในชุมชน	๔.๗๙	.๔๘	มากที่สุด
๒	การวางแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติดที่เกิดขึ้นจาก สมาชิก	๔.๘๑	.๔๒	มากที่สุด

	ของชุมชน จะสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ ต้องการของชุมชน			
๓	สมาชิกชุมชนต้องร่วมดำเนินการแก้ไขป้องกัน ยาเสพติด ตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ทุกขั้นตอน	๔.๔๙	.๖๙	มาก
๔	สมาชิกชุมชน มีเวลาจำกัด จึงไม่จำเป็นต้องเข้าร่วม ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด	๔.๙๑	.๓๐	มากที่สุด
๕	สมาชิกของชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล แก้ไข ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ตามแผน แก้ไขป้องกันยาเสพติด	๔.๙๕	.๒๐	มากที่สุด
	รวม	๔.๗๙	.๒๗	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและประเมิน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกของชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ตามแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สมาชิกชุมชน มีเวลาจำกัด จึงไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด การวางแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติดที่เกิดขึ้นจาก สมาชิกของชุมชน จะสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน การวางแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติดเป็นหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนสมาชิกชุมชนต้องร่วมดำเนินการแก้ไขป้องกัน ยาเสพติด ตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ทุกขั้นตอน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน จังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถามตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจกเบาะแสผู้ค้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหาลูกเสพยา/ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของช่องทางทางวัฒนธรรมชาติแม่น้ำเหืองว้ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่นว่าเหว ขาดที่ยึดเหนี่ยว มีการยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดปัญหายาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน ปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อบ่งชี้ปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย – อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพยาใหม่จากปัญหาด้านจิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆขาดสามัคคีกันหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

๒. สรุปการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ

ผลกระทบจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่ายมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง

การใช้มาตรการทางสังคมนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพไว้ว่า ด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ

๑) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรมพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่ายอยู่และสงบสุข

การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด“ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม” จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ใหปัญหายาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการเอาชนะยาเสพติด ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหายาเสพติดอันเป็นปัญหาสังคม และเป็นปัญหาของชาติ ๑) รั้วชายแดน ๒) รั้วชุมชน ๓) รั้วสังคม ๔) รั้วโรงเรียน ๕) รั้วครอบครัว

การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชน มาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยมาตรการแนวทางและการดำเนินงาน ดังนี้

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกัน

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน มี กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน / งบประมาณ / ทรัพยากรของทุกหน่วยงาน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาค ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส.

การแก้ไขปัญหาด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งจัดระบบอำนาจการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามฯ ระดับสำคัญในรูปแบบของศูนย์จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุมให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเนื่องอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนาจการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วน กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม

๓. สรุปการเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

เนื่องจากแนวทางทางสังคม / ภูมิปัญญา / ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด หลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยการใช้รูปแบบทางด้านสังคมการที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวัง เด็กเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหาปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ

๑. ไม่เก็บปัญหานั้นไว้หรือหาทางลืมหยาโดยใช้สิ่งเสพติดช่วยหรือ ใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลีย้งให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติดทางชุมชนก็มีการ

๒. ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืมเงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพลิงเสพติดทุกชนิด

๓. ใช้ยาที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละเว้นความชั่ว

๔. สังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

๕. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไปพร้อมๆ กันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖. เป้าหมายที่เกี่ยวข้องประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อมได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ วางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน

๗. เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ให้มีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์

๘. ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (ป.ป.ส.) ดำเนินการตามขั้นตอนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียน ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค

๙. การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ สังเกตพฤติกรรมเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

- รูปร่างตาขยาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว
- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป

- ทำยืนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่มั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

๑๐. วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม

๑๑. คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่พึงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ จากชุมชน

๑๑. แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. มีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้าน/อาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่รกร้าง

๒. มีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้าน

๓. มีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ

๔. มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกั่มั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/

ชุมชน

๑๒. แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด สร้างกระบวนการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษตึงตูด จูงใจ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย”

๑๓. เปิดช่องทางโอกาสให้ผู้เสพได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ

๑๔. การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิด "ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย" ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ชุมชนต้นแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดน

- * บริบทชุมชนและศักยภาพชุมชน
- * ข้อมูลประวัติชุมชน
- * ลักษณะภูมิประเทศ
- * ชุมชนรู้จักสามัคคี

การรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวัง

* การรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ประสานงาน พร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการควบคุมกันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง

กติกาและใช้มาตรการทางชุมชน

* การป้องกันไม่ให้มีการนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในเขตหมู่บ้าน / ชุมชน การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติดระดับตำบล

การรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวัง

* มาตรการทางสังคมร่วมกัน / กติกาชุมชน ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมเนียมของชุมชนสร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชนอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ้งเบาะแสผู้ค้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหาลูกผู้เสพ/ผู้ติด

มาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดน

(มาตรการชุมชน - ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ) * มีมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย ชรบ., อปพร., มาตรการบำบัดรักษา การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

การใช้มาตรการทางสังคม

* พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นการจุดชุมชนบำบัด การใช้ศาสนากับการป้องกันและรักษาอาการติดสารเสพติด

การใช้มาตรการทางกฎหมาย

* มีการร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน

กำหนดแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

โครงการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย วัตถุประสงค์ บ้านท่าคันโท ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

P = Plan

กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ ผู้รับผิดชอบ และการประเมินผล

D = Do

การประสานแผน การจัดทำลัคน การนำทีม การสื่อสาร การจูงใจ

C = Check

รายงานการวิเคราะห์

A = Act

ทบทวนผลลัพธ์ แก้ไขปรับปรุง พัฒนา ทำให้เป็นมาตรฐาน

แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดน

แนวทางทางสังคม / ภูมิปัญญา/ ดั้งเดิม

* มีการตั้งด่านตรวจค้นหาสารเสพติด ชาวบ้านมีการร่วมมือเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่กำหนดกติกาชุมชน ในการป้องกันสารเสพติด

แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

* มีการสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชนเรื่องการมอบอำนาจให้กับ อสม. ให้เต็มที่ในการปฏิบัติหน้าที่อสม. จัดให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้งผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน

แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยา

* มีการบำบัดยาเสพติดโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางการแพทย์ สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวติดตามผลการรักษา และการคืนผู้ป่วยสู่สังคม

ผลสะท้อนกลับ (Feedback)

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การศึกษาการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยจากชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน จังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ตลอดจนแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจกเบาะแสผู้ค้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหาลด/

ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของช่องทางทางวัฒนธรรมชาติแม่น้ำเหืองว้ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่นว่าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว มีการยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดปัญหาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย – อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพติดใหม่จากปัญหาด้านจิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาคำนิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ ขาดสามัคคีกันหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

๕.๑.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่ายมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้

บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไข ภายยาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง

การใช้มาตรการทางสังคมนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไข ภายยาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิง คุณภาพไว้ว่า ด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มี ทักษะในการประกอบอาชีพ

๑) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึก สาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่า อยู่และสงบสุข

การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการ บำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม” จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่ เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ให้อาการยาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการ เอาชนะยาเสพติด ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหาเสพติดอันเป็นปัญหา สังคม และเป็นปัญหาของชาติ ๑) รั้วชายแดน ๒) รั้วชุมชน ๓) รั้วสังคม ๔) รั้วโรงเรียน ๕) รั้ว ครอบครัว การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชนมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยมี มาตรการ แนวทางและการดำเนินงาน ดังนี้

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลาย โครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกัน

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณา การงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไก อำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตาม สภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพ หลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน /งบประมาณ / ทรัพยากรของทุกหน่วยงาน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาค ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส.

ด้วยการแก้ไขปัญหาในด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งจัดระบบอำนาจการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามฯ ระดับสำคัญในรูปแบบของศูนย์ จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุม ให้มีความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่องนี้ อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนาจการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วน กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย ทหารío ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม

๕.๑.๓ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย จากแนวทางทางสังคม / ภูมิปัญญา/ ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด หลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยการใชรูปแบบทางด้านสังคมการที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวัง เด็กเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหาปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ

๑. ไม่เก็บปัญหานั่นไว้หรือหาทางลืมหยาโดยใช้สิ่งเสพติดช่วยหรือ ใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลียงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติดทางชุมชนก็มีการ

๒. ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืมเงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพติดสิ่งเสพติดทุกชนิด

๓. ใช้ยาที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละเว้นความชั่ว

๔. สังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

๕. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไปพร้อมๆกันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖. เป้าหมายที่เกี่ยวข้องประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ วางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน

๗. เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์

๘. ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (ป.ป.ส.) ดำเนินการตามขั้นตอนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียน ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค

๙. การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ สังเกตพฤติกรรมเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

- รูปร่างตาขยาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว

- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป
- ทำยีนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่มั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

๑๐. วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เหมาะกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม

๑๑. คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มี

สภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดีๆ จากชุมชน

๑๑. แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. มีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้าน/อาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่กร้าง

๒. มีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้าน

๓. มีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ

๔. มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกลุ่มมั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/

ชุมชน

๑๒. แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด สร้างกระบวนการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษตึงตูด จูงใจ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพยา คือ ผู้ป่วย”

๑๓. เปิดช่องทางโอกาสให้ผู้เสพยาได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ

๑๔. การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิด “ผู้เสพยา คือ ผู้ป่วย” ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลข้อมูลชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวัง สอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้า

ระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ่งเบาะแสผู้ค้าแก๊งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไข ผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหาผู้เสพ/ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยง พื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

สอดคล้องกับสนทนากลุ่ม,การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย^๑ ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของช่องทางทางธรรมชาติแม่น้ำเหืองว้ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว มีการยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดปัญหาเสพติดหลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อบ่งชี้ปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย – อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพใหม่จากปัญหาด้านจิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆขาดสามัคคีกันหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำ รากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลสุข เพียรพิทักษ์^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชน ในเขตกิ่งอำเภอกะฉัง จำนวน ๒ ตำบล รวม ๒๗ หมู่บ้าน โดยแบ่งประชาชนออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) ประชาชนในหมู่บ้าน/ ชุมชนในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี ๒) ข้าราชการ อาสาสมัคร และผู้นำหมู่บ้าน/ ชุมชนในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดค่อนข้างจะประสบความสำเร็จและเป็นโครงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดให้และประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าไป แก้ไข

^๑สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอยางตลาด จังหวัดเลยวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^๒พูลสุข เพียรพิทักษ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอกะฉังจังหวัดชลบุรี,” (ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗).

ปัญหายาเสพติด ร่วมกับภาครัฐ โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังคงเกิดปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานที่ประชาชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการประชาคม หมู่บ้าน ชาดผู้นำ

๕.๒.๒ อภิปรายผลข้อมูลการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ ผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสีย ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้าง หมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่าย มาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับ กองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง

การใช้มาตรการทางสังคมนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิง คุณภาพไว้ว่า ด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มี ทักษะในการประกอบอาชีพ

๑) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึก สาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่า อยู่และสงบสุข

การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด“ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม”

สอดคล้องกับ นายอภิรักษ์ สุวรรณโค กล่าวว่า^๓ จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ให้ปัญหายาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการเอาชนะยาเสพติดประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมัน ตระหนักในปัญหายาเสพติดอันเป็นปัญหาสังคม และเป็นปัญหาของชาติ ๑) รื้อขายแดน ๒) รื้อชุมชน ๓) รื้อสังคม ๔) รื้อโรงเรียน ๕) รื้อครอบครัว การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชนมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยมาตรการแนวทางและการดำเนินงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกัน

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนในพื้นที่ภาคเหนือ กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน /งบประมาณ /ทรัพยากรของทุกหน่วยงาน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาค ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส. ด้วยการแก้ไขปัญหาในด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งจัดระบบอำนาจการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามระดับสำคัญในรูปแบบของ ศปร.ปส. จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุม ให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของ

^๓ สัมภาษณ์, นายอภิรักษ์ สุวรรณโค ,ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

ประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่องนี้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนวยความสะดวกและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านการงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้งให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมิต วัฒนธัญญกรรม**^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี” กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ใน งานวิจัย โดยศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๑,๕๓๐ คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ ชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาชนะเก็บปัสสาวะเพื่อส่งตรวจหาสารแอมเฟตามีน แบบสอบถามนักเรียน และแบบสอบถามครูการแพร่ระบาดของสารเสพติดวิเคราะห์โดยใช้สถิติ เชิง พรรณนา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติด ผลการศึกษาพบ ๑) พฤติกรรมการสูบบุหรี่: นักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ถึงร้อยละ ๗๐.๓๐ ๒) พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์: นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการดื่ม ร้อยละ ๕๖.๔๑ ๓) พฤติกรรมการเสพยาบ้า: นักเรียนมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการ เสพยาบ้า ร้อยละ ๖.๙๓ ระดับเคยทดลองใช้ร้อยละ ๓.๕๓ นักเรียนที่เสพยาบ้าอยู่ในปัจจุบันมีจำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๖ หรือมีความชุก (Prevalence Rate) เท่ากับ ๒๑.๕๗ ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

๕.๒.๓ อภิปรายผลข้อมูลเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย จากแนวทางทางสังคม /ภูมิปัญญา/ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด หลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยการใชรูปแบบทางด้านสังคมการที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวัง เด็กเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหาปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ สอดคล้องกับ **นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์** กล่าวว่า “แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑. ไม่เก็บปัญหานั้นไว้หรือหาทางลืมปัญหาโดยใช้สิ่งเสพติดช่วยหรือ ใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลี้ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติดทางชุมชนก็มีการ

^๔สมิต วัฒนธัญญกรรม และคณะ, การแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี, (กรุงเทพฯ : สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖).

^๕สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอทาลี ตำบลทาลี อำเภอทาลี จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๒. ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืมเงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพสิ่งเสพติดทุกชนิด

๓. ใช้ยาที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละเว้นความชั่ว

๔. สังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

๕. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไปพร้อมๆ กันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖. เป้าหมายที่เกี่ยวข้องประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ วางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน

๗. เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์

๘. ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (ป.ป.ส.) ดำเนินการตามขั้นตอนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียน ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค

๙. การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ สังเกตพฤติกรรมเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

- รูปร่างตาขยาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว
- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป
- ทำยีนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่มั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

๑๐. วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เหมาะกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม

๑๑. คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลุกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่พึงงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ จากชุมชน

๑๑. แนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. มีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้าน/อาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่กร้าง

๒. มีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้าน

๓. มีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ

๔. มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกลุ่มมั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน

๑๒. แนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด สร้างกระบวนการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษตึงตูด จู๋ใจ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย”

๑๓. เปิดช่องทางโอกาสให้ผู้เสพได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ

๑๔. การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล**^๖ ได้ทำการศึกษา เรื่อง “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรเพศ อายุ การมีปัญหากับผู้ปกครองด้านการคบเพื่อนการมี ปัญหาของผู้ปกครองด้านการเสพยาเสพติด การมีเพื่อนที่เสพยาเสพติด การมีแหล่งมั่วสุม การมีแหล่ง เสพยาเสพติด และการมีแหล่งค้ายาเสพติดรอบโรงเรียน มีผลต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียน และ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญคือ การมีแหล่งมั่วสุม แหล่งเสพยาเสพติด และแหล่งค้ายา เสพติครอบโรงเรียนในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว และยังพบปัญหาที่น่าเป็นห่วงในกลุ่มนักเรียน เช่นการมีเพศสัมพันธ์ก่อน

^๖สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล, “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การศึกษา, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๗).

วัยอันควร การค้าประเวณีการหนีเรียนไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือสนุกเกอร์ การตั้งแก๊งกวนเมือง สุมบุหรี่ยาเสพติดในสถานบริการในยามกลางคืน แข่งมอเตอร์ไซค์ ครอบครัวยุคใหม่ นอกจากโรงเรียนกลางคืน การตั้งครุฑระหว่างเรียน การทำแท้ง เป็นต้น ส่วนผลของการดำเนินกิจกรรม ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่จัดเป็นปกติและที่จัดเป็นกิจกรรมพิเศษมีประสิทธิภาพในการดำเนินการอยู่ใน ระดับสูงในทุกกลุ่มโรงเรียน และพบว่า มีนักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้อยละ ๙.๓๐ โด เกี่ยวข้องเป็นผู้เสพร้อยละ ๘.๓๐ และเป็นผู้ค้าร้อยละ ๑.๐๐ โดยนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมีอัตรา เข้า ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มากกว่านักเรียนสังกัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ โดยยาเสพติดที่นักเรียนใช้ นักเรียนใช้กันมากที่สุดคือ ยาบ้า

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

๑. ควรมีการศึกษาการกระบวนกรส่งเสริมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตาม แนวชายแดน เพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์

๒. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิด ความเชื่อมโยงในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดภายในจังหวัด

๓. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม รูปแบบของการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. นโยบายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย ควรเริ่มจากความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนที่จะเห็นความสำคัญของการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด การใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ควรให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ด้านการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๒. สถาบันวัด หรือ ศาสนสถานที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจควรปรับบริบทของตนเองตาม สภาพการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และยุทธศาสตร์ของภาครัฐ ที่ส่งเสริมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดที่เป็นหัวใจของเศรษฐกิจชาติ

๓. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนออัตลักษณ์ในการ ประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ส่งเสริม ให้คนใน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนจุดที่ควรพัฒนาเช่น แผนผัง สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก

๔. ควรจะมีการตั้งองค์กรเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อพัฒนาพื้นที่การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะซึ่งองค์กรเฉพาะกิจนี้ บุคลากรอาจจะสังกัดกรมต่างๆ แล้วคัดสรรบุคลากรที่มีความ ชำนาญเฉพาะด้านมาร่วมทำงาน และบุคลากรเหล่านั้นอาจจะมาจากหลายหน่วยงานที่มีความ เกี่ยวเนื่องกับการกิจการบริหารจัดการพื้นที่ป่า ตลอดจนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น นักวิชาการ นักวิชาการป่าไม้ นักวิชาการธรณี นักวิชาการน้ำ นักวิชาการดิน เป็นต้น โดยบุคลากรทั้งหมดเข้ามา

ทำงานร่วมกันในหน่วยงานเฉพาะกิจการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ช่องทางธรรมชาติ คล้ายกับมาปฏิบัติราชการในพื้นที่เดียวกันเป็นการบูรณาการทุกๆ องค์ความรู้ โดยขึ้นตรงต่อหัวหน้าชุดเฉพาะกิจ

ข้อจำกัดทางการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๑. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่เมื่อมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรเป็นการศึกษาที่มีลักษณะ และขอบเขตในการศึกษาที่กว้างขึ้นจะเป็นประการสำคัญในการศึกษาในครั้งต่อไปเกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๒. ควรมีการศึกษาแนวนโยบายและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม ให้สถานที่ในชุมชนทุกคนเป็นเจ้าของการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาการกระบวนกรส่งเสริมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์

๒. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดภายในจังหวัด

๓. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม รูปแบบของการนำการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดท้องถิ่น เพื่อไม่ให้ช่องทางธรรมชาติกระจุกอยู่ในที่เข้าไม่ถึงสิ่งแวดล้อมให้มีความสอดคล้องกับประเด็นที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยการหาข้อมูล เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตามความเป็นจริง พร้อมทั้งมีความตั้งใจจริงที่จะนำเอาปัญหาไปสู่การจัดทำนโยบายและประกาศ เป็นนโยบายในที่สุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

๑.๒.๑ หนังสือ

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต, **คู่มือการปรึกษาในสถานการณ์ยาเสพติด**, กรุงเทพมหานคร :
กมลโปรดักชั่น, ๒๕๔๓

กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์แนะนำการศึกษาและอาชีพ, **คู่มือปฏิบัติงานการใช้กระบวนการแนะแนว
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐

กรมสุขภาพจิต, **สุขภาพจิตดีด้วยอีคิว**, เอกสารการประชุมวิชาการสุขภาพจิต ปี ๒๕๔๓. นนทบุรี :
วงศ์กมลโปรดักชั่น, ๒๕๔๓

กรมอนามัย, “การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม”, เอกสารในการอบรมโครงการ
พัฒนาบุคลากรการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ๒๔-๒๖
กรกฎาคม ๒๕๓๙ ณ โรงแรมหัวหินแกรนด์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กองสุศึกษา, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, **แนวคิด ทฤษฎีการนำไปใช้ในการดำเนินงานสุข
ศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ**, นนทบุรี : กองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข,
๒๕๔๒

บุญศรี คำชาย, **จิตวิทยาและแนวเด็กวัยรุ่น**, (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวน
สุนันทา, ๒๕๔๐

สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, **แผนยุทธศาสตร์การ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๖๒**,

สำนักงานจังหวัดเลย, **รายงานประจำปี ๒๕๖๐**, เลย : สำนักงานจังหวัดเลย, ๒๕๖๐

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, **ความรู้และแนวทางการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๒

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, **ปฏิบัติการวาระแห่งชาติ “พลังแผ่นดิน
เอาชนะยาเสพติด”** สารสำคัญสถานการณ์ยาเสพติดและความหนาแน่นของปัญหายา
เสพติดระดับอำเภอ, เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๔

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **บทเรียนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดใน
สถานศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพ
ติด, ๒๕๕๒

ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันรามจิตติ, การพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหา
เสพติดในสถานศึกษา, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
 ปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๐

สันติ จัยสิน และคณะ, **เทคนิคการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันภัยยาเสพติด**, กรุงเทพมหานคร :
 ประสานมิตร, ๒๕๔๔

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, **แนวทางการดำเนินงานป้องกันและ
 แก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๑

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๖

เพลินตา กะลัมพากร, “การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชา
 การศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๔

ภาวิณี อยู่ประเสริฐ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นของชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ ๑ - ๖, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พยาบาลสาธารณสุข
 : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐

พูนสุข นิติวินณะ, “การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญา
 การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
 โรฒประสานมิตร, ๒๕๔๕

สุพัตรา สุภาพ, “**ปัญหาสังคม**”, วารสารศ.อ.ส. ๒๒ : สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยมประเพณี
 ครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๙

ปรียพัชรา ชัยรัตน์, **รายงานวิจัยเรื่องปฏิกิริยาของครอบครัวและชุมชนที่มีผลต่อผู้ติดยาเสพติด
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
 ปัตตานี, ๒๕๔๖**

สุคิด ถิ่นซ้าย, **เอกสารประกอบการสัมมนาพุทธศาสตร์เชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพ
 ติดในสถานศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : ศุภสกลาตพรวัว, ๒๕๔๔

ปรีชา วิหคโต และคณะ, **การศึกษาพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของนักเรียนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรร
 มาธิราช**, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑

นพมาศ อีร์เวคิน, **จิตวิทยาสังคมกับชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 ๒๕๓๙

พลสุข เพียรพิทักษ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรี”, ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗

พรรณี ชูทัยเจนจิต, จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : ต้นอ่อนแถมมี, ๒๕๓๘

สนิท สมักรการ และคณะ, พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๐

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา, กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๒

สมจิตต์ วงศ์ปา, การพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นเสพยาบ้า, กรุงเทพมหานคร : สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์, ๒๕๔๖

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๒

สุรพล พะยอมแย้ม, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กาญจนบุรี : ธรรมเมธีสหายพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๕

ธีรศักดิ์ ชมพูบุตร, “ยาบ้า” (Amphetamin), วารสารความรู้คือประทับใจ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒๒ ๒๕๔๐

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธศาสนากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องบัณฑิตในอุดมคติไทย, ๒๕๔๐

ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย, เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐

สุชา จันทรโสม, จิตวิทยาวัยรุ่น, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๙

ฉลา ประเสริฐสังข์, จิตวิทยาการเรียนการสอน, จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๒

ปราณี รามสูตร, จิตวิทยาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญกิจ, ๒๕๒๘

๑.๒.๒ การวิจัย

รัตนา ดอกแก้ว, “ผลการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชานามัยครอบครัว : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙

ภัทร เหล่ามีผล, “ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดของสถานีดารวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี”, (ปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘

- เจริญ แฉกพิมาย และคณะ, “พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕
- จุลจรัส ลีถาวร, “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: กรณีศึกษา จังหวัดลำพูน”, (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการเมืองการปกครอง : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑
- สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล, “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๗
- สมิต วัฒนธัญญกรรม และคณะ, การแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี, (กรุงเทพฯ : สถาบันธัญญรักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖
- พลสุข เพียรพิทักษ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรี,” (ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗
- จักริน ยัญญากร, “การดำเนินงานของผู้บริหารวิทยาลัยต่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในวิทยาลัย: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในจังหวัด ปัตตานี,” (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒
- ปิ่น โค, “ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาสุขศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๐
- สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล, “โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๓
- วีรวรรณ สุธีรไกรลาส, “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๖

เสกสรร สวงนาม, “เจตคติต่อยาเสพติดและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของ
 นักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี”,
 วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔
 สมศักดิ์ เทศงามถ้วน, “การศึกษาเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย”,
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙

๒. ภาษาอังกฤษ

Golden, Robert M. **Longman Dictionary of Psychology and Psychiatry**. New York :
 LongmanInc., 1984
 Wolman, Benjamin B. **Dictionary of Behavioral Science**. New York : McMilland,
 1973
 Duvall, M.E. **Marrage and family development**. 5th ed. Philladelphia : J.B. Lippincott,
 1971

๓. สัมภาษณ์

ภาคผนวก : ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง

“การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย”

.....
คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรู้และประสบการณ์ จึงได้คัดเลือกท่านในการสัมภาษณ์ ส่วนความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้ในการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลยต่อไป

สำหรับคำถามการวิจัยประกอบด้วย ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างสูง

รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม

พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน

นายเอกลักษณ์ คงทิพย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... อายุ.....ปี การศึกษา.....
 ที่อยู่เลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 รหัส.....หมายเลขโทรศัพท์.....

ส่วนที่ ๒ คำถาม

๒.๑ เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน
 จังหวัดเลย

๑. ข้อมูลทั่วไปของประวัติชุมชนเป็นอย่างไร
๒. ที่ผ่านมาชุมชนของท่านมีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร
๓. ชุมชนของท่านมีการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนอย่างไร
๔. ชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดอย่างไร

๒.๒ ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตาม
 แนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑. ชุมชนของท่านมีมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดอย่างไร (มาตรการ
 ชุมชน-ครอบครัว, อุปพร., คณะกรรมการ อะไรบ้าง)

๒. ชุมชนของท่านมีการใช้มาตรการทางสังคมอย่างไร

๓. ชุมชนของท่านมีการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างไร

๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตาม
 แนวชายแดนในจังหวัดเลย

๑. ชุมชนของท่านมีแนวทางทางสังคม / ภูมิปัญญา/ ตักเตือน การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายา
 เสพติด อย่างไร

๒. ชุมชนของท่านมีแนวทางการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด
 อย่างไร

๓. ชุมชนของท่านมีแนวทางในการป้องกัน / แก้ไข/ เยียวยา อย่างไร

๒.๔ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย

คำชี้แจง

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และระดับการมีส่วนร่วมใน
การป้องกันปัญหาเสพติดแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดของคนในชุมชนจังหวัดเลย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
๒. อายุ	☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี	☐ ๒๑ - ๓๐ ปี
	☐ ๓๑ - ๔๐ ปี	☐ ๔๑ - ๕๐ ปี
	☐ ๕๑ - ๖๐ ปี	☐ ๖๑ ปี ขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา	☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษา
	☐ ปว.ช. หรือเทียบเท่า	☐ ปว.ส. หรืออนุปริญญา
	☐ ปริญญาตรีขึ้นไป	
๔. อาชีพ	☐ เกษตรกร	☐ รับจ้าง
	☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐ ข้าราชการ
	☐ อื่นๆ.....	

๕. การเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน

- ☐ อสม. ☐ ชร.บ.
☐ อปพร. ☐ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
☐ ผู้นำชุมชน ☐ อื่นๆ.....

๖. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน

- ☐ ๑-๕ ปี ☐ ๖-๑๐ ปี
☐ ๑๑-๑๕ ปี ☐ ๑๖ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๑. ท่านเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนเสพยาเสพติดหรือไม่

- ☐ รู้ ☐ ไม่รู้

๒. ท่านเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนขายยาเสพติดหรือไม่

- ☐ รู้ ☐ ไม่รู้

๓. ท่านเคยได้รับรู้ว่าคนในชุมชนถูกจับกุมเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

- ☐ รู้ ☐ ไม่รู้

ตอนที่ ๓ ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมที่ตรงกับความเป็นจริง

ข้อ ที่	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านวิทยากรบรรยาย						
๑	ความรู้ ความชำนาญ และ ประสบการณ์ของวิทยากรเป็น ประโยชน์และนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง					
๒	วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ ง่าย					
๓	วิทยากรมีแนวคิดที่แปลกใหม่และ เป็นประโยชน์					

๔	วิทยากรมีเทคนิคการสร้างบรรยากาศในการบรรยาย					
๕	การใช้สื่อประกอบการบรรยายมีความเหมาะสม					
การมีส่วนร่วมในการคิด						
๑	การแก้ไขป้องกันยาเสพติดเป็นเรื่องที่สมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันคิด					
๒	การให้สมาชิกของชุมชนมาร่วมกันคิดแก้ไข ป้องกันยาเสพติด เป็นกระบวนการที่ทำให้เสียเวลา					
๓	ครอบครัวใดมีสมาชิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องดำเนินการแก้ไขป้องกันเอง					
๔	สมาชิกชุมชนมาร่วมกันคิดแก้ไขปัญหายาเสพติด จะก่อให้เกิดพลังในการแก้ไขและป้องกันยาเสพติด					
๕	เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการคิดเพื่อแก้ไข ป้องกันยาเสพติดฝ่ายเดียว					
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
๑	สมาชิกชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด ปัญหายาเสพติดในชุมชน					
๒	สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมกันค้นหาลักษณะที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดในชุมชน					
๓	สมาชิกของชุมชนจะช่วยให้ได้ข้อมูลของปัญหา ยาเสพติดของชุมชนอย่างแท้จริง					
๔	สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมตัดสินใจกำหนด แนวทางการแก้ปัญหายาเสพติดด้วยตนเอง					
๕	การร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนด แนวทางจะส่งผล					

	ต่อการแก้ไขป้องกันยาเสพติด ของ ชุมชนได้อย่างแท้จริง					
การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง						
๑	การกำหนดแนวทางแก้ไขป้องกันยา เสพติด เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของ รัฐ					
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะ ตัวแทนของชุมชน สามารถกำหนด แนวทางการแก้ไข ป้องกันยาเสพติด					
๓	สมาชิกของชุมชน ต้องร่วมกัน กำหนดวิธีการแก้ไขป้องกันยาเสพติด ในชุมชน					
๔	การกำหนดแนวทางการแก้ไขป้องกัน ยาเสพติด แบบมีส่วนร่วมของสมาชิก จะทำให้ทุกคนรู้ถึง ความเป็นเจ้าของ และรับผิดชอบร่วมกันในการ ดำเนินงาน					
๕	การแก้ไขป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนด จะทำให้การ ดำเนินการตามแผน บรรลุเป้าหมาย					
การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและประเมิน						
๑	การวางแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติด เป็นหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน					
๒	การวางแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติดที่ เกิดขึ้นจาก สมาชิกของชุมชน จะ สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ ต้องการของชุมชน					
๓	สมาชิกชุมชนต้องร่วมดำเนินการ แก้ไขป้องกัน ยาเสพติด ตามแผนที่ได้ ร่วมกันกำหนดขึ้น ทุกขั้นตอน					
๔	สมาชิกชุมชน มีเวลาจำกัด จึงไม่ จำเป็นต้องเข้าร่วมดำเนินการแก้ไข					

	ปัญหายาเสพติด					
๕	สมาชิกของชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ตามแผนแก้ไขป้องกันยาเสพติด					

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะอื่นเกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน

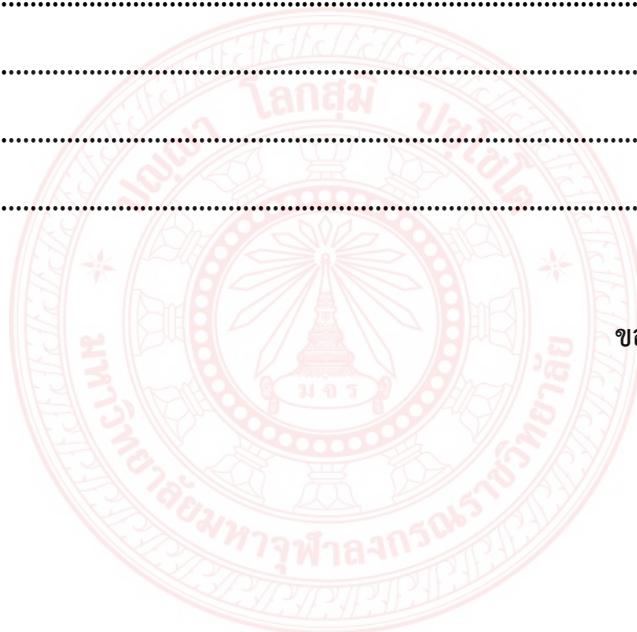
.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก : ข
หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย

ด่วนมาก

ที่ อว. ๘๐๓๓/ ๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๔๒๑๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติโครงการเป็นประธานเปิดโครงการ

เจริญพร พ.อ.สมหมาย นุชบา รอง ผบ.มทบ.๒๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม นักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดเลย พร้อมคณะ ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ จึงขอเรียนเชิญท่าน ได้เป็นประธานเปิดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โครงการวิจัย ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบล ปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ผู้ประสานงานโครงการ โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

หมายเหตุ : ผู้ประสานงานโครงการวิจัย พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕
ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๙๒๔๙๘

ด่วนมาก

ที่ อว. ๘๐๓๓/ ๐.๑๖๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๔๒๑๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติเป็นวิทยากร

เจริญพร นายอำเภอเชียงคาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม นักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดเลย พร้อมคณะ ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขอเรียนเชิญท่าน ได้เป็นวิทยากร บรรยายเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน” ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น. ณ วัดจอมมณี บ้านท่า ตีหมี่ ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ผู้ประสานงานโครงการ โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติคุณรังษี,ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์เลย

ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

หมายเหตุ : ผู้ประสานงานโครงการวิจัย พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕

ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๘๒๔๔๘

ด่วนมาก

ที่ อว. ๘๐๓๓/ว.๑๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๔๒๑๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติเป็นวิทยากร

เจริญพร พ.ต.อ.ต่อศักดิ์ อรัญญิกานนท์ ผกก.สภ.เชียงคาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม นักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดเลย พร้อมคณะ ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขอเรียนเชิญท่าน ได้เป็นวิทยากร บรรยายเรื่อง “มาตรการในการป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหาเสพติดในชุมชน” ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๓๐-๑๑.๓๐ น. ณ วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ผู้ประสานงานโครงการ โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมา

พร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติคุณรังษี,ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์เลย

ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

หมายเหตุ : ผู้ประสานงานโครงการวิจัย พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕

ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๙๒๔๔๘

ภาคผนวก : ค
รูปภาพกิจกรรมภาคสนามในการวิจัย

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓

พิธีเปิดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓

พ.อ.สมหมาย บุชบา รอง ผบ.มทบ. ๒๘

และ รอง ผอ.รมน.จังหวัดเลย ประธานเปิดโครงการและบรรยาย

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ นายอำเภอเชียงคาน ประธานเปิดศูนย์ฯ
นายวิสิทธิ์ จันทะสี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากชม ร่วมพิธีเปิดศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดติดตาม
แนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ชุมชนบ้านท่าดีหมี ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ภาคผนวก : ง
การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์

แบบ สท.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2563

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ^{๙๐} องคมนตรีสถาบันวิจัยเทคโนโลยีสารสนเทศข้าพเจ้า นายวิสิทธิ์ จันทะดีตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากดามชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลปากดามที่อยู่ หมู่ 1 ถนนเชียงใหม่-พหลโยธิน ต.ปากดาม อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ 42110โทรศัพท์ 042-870426

โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ รศ.ดร. ศุภชัย นิลอุดม

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 17 กรกฎาคม 2563 จนถึง 1 สิงหาคม 2563 ซึ่งการนำ

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ได้รับรู้ขั้นตอนแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพ
๒. ได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพ
๓. ชุมชนเกิดการรวมตัวกันตั้งศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพ
๔. ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพ

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายวิสิทธิ์ จันทะดี)

ตำแหน่ง นายก อบต.ปากดาม

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก : จ
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต (Output) จากงานวิจัย

ประเภทผลงานที่ได้รับ:

- ☐ องค์ความรู้ ☐ การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ
☐ บทความทางวิชาการ ☐ การประชุม/สัมมนาระดับชาติ

ระดับของผลงานที่ได้รับ:

- ☐ ระดับภาคสนาม

รายละเอียดผลงาน : จำนวนผลงาน : ๓ หน่วยนับ : เรื่อง

๑. การนำเสนอผลงานไปตีพิมพ์วารสารซึ่งอยู่กลุ่ม TCI ฐาน ๒

๒. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๓. การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔. เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

ผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้ตลอดระยะเวลาโครงการ:

ชื่อผลลัพธ์ : การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ประเภท : ☐ เชิงคุณภาพ

รายละเอียด :

๑. ได้ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน

๒. ได้การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบ

๓. ได้แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน

ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ:

☐ ผลกระทบต่อสังคม ☐ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

รายละเอียด:

๑. ชุมชนตามแนวชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๒. ภาครัฐกับชุมชนเกิดแนวทางการพัฒนาในระดับนโยบาย แนวทางการพัฒนาในระดับชุมชน เพื่อร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

๓. สภาพแวดล้อมชักจูงคนในชุมชนไปในทางที่ดี ซึ่งก่อให้เกิดความกลัวต่อมาตรการการลงโทษเมื่อเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ ชื่อโครงการ หัวหน้าโครงการ	ว.๐๒๑/๒๕๖๓ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๐๑๒๐๓ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ E-mail: somsak_maha2011@hotmail.com
<p>ความเป็นมาและความสำคัญ</p> <p>ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒)</p> <p>ในอนาคตปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจะได้มีความรู้สึkmั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลจากสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ชี้แนวโน้มว่าประเทศอัฟกานิสถานยังคงเป็นแหล่งผลิตฝิ่นรายใหญ่ที่สุดของโลก รองลงมาเป็นประเทศสหภาพเมียนมาร์ ส่วนพื้นที่ปลูกโคคาเรายใหญ่ของโลกได้แก่ ประเทศโคลอมเบีย โบลิเวีย และเปรู และประเทศที่เป็นแหล่งผลิตสารตั้งต้นที่สำคัญคือ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย เยอรมนี และไต้หวัน แหล่งผลิตยาเสพติดจากพื้นที่พระจันทร์เสี้ยวทองคำ สามเหลี่ยมทองคำ และอเมริกาใต้ยังคงส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดโลก (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒)</p> <p>สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่รุนแรงสังคมอยู่ทุกวันนี้ส่วนผลักดันให้เกิดการใช้ยาเสพติดเพื่อแสวงหาความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ (Mood altering) ตามมาในสภาวะที่สังคมกดดันบีบคั้นมากๆ ทำให้เกิดความยากลำบากในการประกอบตัวเองให้อยู่รอดต้องพยายามดิ้นรน แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิตแบบเฉพาะหน้า จะมีการใช้ยาเสพติดในกลุ่มที่สร้างความเคลิบเคลิ้ม (Euphoria)เพื่อทำให้รู้สึกว่ารุดพ้นไปจากโลกแห่งความเป็นจริง ไม่ต้องรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในเหตุการณ์ที่ต้องฝืนความรู้สึก มักจะมีการใช้ยาเสพติดประเภทกล่อมประสาท</p>	

หรือหลอนประสาทเพื่อปรับสภาพจิตใจให้เกิดความกล้า ให้สามารถปฏิบัติภารกิจซึ่งในภาวะปกติไม่สามารถมีพฤติกรรมเช่นนั้นได้ มีการใช้ยาเสพติดเพื่อการประกอบอาชีพบางประเภท ในสถานการณ์ที่ต้องการจะกระตุ้นความรู้สึกหรือต้องการให้เกิดอะไรในสิ่งที่ปกติไม่เกิดขึ้น มักจะมีการใช้ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท ในบางขณะมีการใช้ยาเสพติดบางชนิดเพื่อเสริมสร้างความสนุกสนาน ความบันเทิง ความตื่นเต้น การกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒)

การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางบกด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีพื้นที่ชายแดนทางบกติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางยาวมากปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศจึงยังคงเอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดอยู่พื้นที่นำเข้าหลัก (เกินกว่าร้อยละ๘๐) ยังคงเป็นพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่และแม่ฮ่องสอนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งเก็บพักยาเสพติดของกลุ่มผู้ผลิตและเป็นเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยในประเทศเพื่อนบ้านอย่างไรก็ตามหากการสกัดกั้นในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือมีความเข้มข้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่องจะเปลี่ยนเส้นทางมานำเข้าในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มมากขึ้นพื้นที่ที่ควรเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเนื่องจากการนำเข้าในปริมาณมากอย่างต่อเนื่องหรือเป็นพื้นที่ใหม่ที่เริ่มปรากฏการนำเข้าในปริมาณมาก ได้แก่ อำเภอมะสาย แม่ฟ้าหลวง แม่จัน จังหวัดเชียงราย อำเภอฝางไชยปราการ เชียงดาว แม่ฮาดูง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอเมืองท่าอุเทน ธาตุพนม บ้านแพง จังหวัดนครพนม อำเภอนาทวี จังหวัดเลย อำเภอธวัชบุรี จังหวัดสุรินทร์ และอำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒)

จังหวัดเลยมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ความยาว ๑๘๗ กิโลเมตรมีแม่น้ำโขงแม่น้ำเหืองและแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดนติดต่อกับแขวงไชยะบูลีและแขวงเวียงจันทน์ของสปป.ลาวแม่น้ำโขงระยะทางยาว ๗๑ กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอบางเคียนและอำเภอเชียงคานแม่น้ำเหืองระยะทางยาว ๑๒๓ กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอนาทวีอำเภอภูเรืออำเภอคำชะอีและอำเภอนาหว้าแนวสันเขาในอำเภอนาหว้ามีความยาว ๓ กิโลเมตร อำเภอที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสปป.ลาว ได้แก่ อำเภอบางเคียนติดต่อกับบ้านวังเมืองหมื่นแขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างแขวงเวียงจันทน์กับอำเภอบางเคียนประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนอำเภอนาทวีติดต่อกับบ้านเมืองหมื่นเมืองแก่นท้าวแขวงไชยะบูลี (ระยะทางระหว่างแขวงไชยะบูลีกับอำเภอนาทวีประมาณ ๒๑๐ กิโลเมตร) มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นกั้นพรมแดนอำเภอเชียงคานติดต่อกับเมืองसानะคามแขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างเมืองसानะคามกับอำเภอเชียงคานประมาณ ๓ – ๕ กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนอำเภอด่านซ้ายติดต่อกับบ้านนาข่าเมืองบ่อเตนแขวงไชยะบูลีระยะทางระหว่างเมืองบ่อเตนกับอำเภอด่านซ้ายประมาณ ๓๐ กิโลเมตรอำเภอนาหว้าติดต่อกับบ้านหมื่นเมืองบ่อเตนแขวงไชยะบูลีระยะทางระหว่างเมืองบ่อเตนกับอำเภอนาหว้าประมาณ ๔๐ กิโลเมตรอำเภอภูเรือติดต่อกับเมืองแก่นท้าวเมืองบ่อเตนแขวงไชยะบูลี (สำนักงานจังหวัดเลย, ๒๕๖๐)

ด้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ยังคงเป็นประเทศที่ผลิต

กัญชาแล้วส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมากที่สุด ในอาเซียน รวมทั้งมีการปลูกฝิ่นในพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศเพิ่มสูงขึ้นทุกปีสะท้อนถึงความต้องการฝิ่นดิบจำนวนมากเพื่อส่งโรงงานผลิตเฮโรอีน นอกจากนี้ยังมีสถานะเป็นประเทศทางผ่านยาเสพติดสำคัญจาก ประเทศเมียนมาร์มายังไทย เวียดนาม และกัมพูชา ก่อนที่จะลำเลียงต่อไปยังประเทศต่างๆ รวมถึงเป็นทางผ่านสารตั้งต้นเข้าสู่แหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒)

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทุกสมัย พยายามแก้ไขเพื่อให้หมดไป มีการกำหนดทั้งนโยบายและกลยุทธ์ที่จะป้องกันและปราบปรามไว้อย่างชัดเจน แต่ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถเอาชนะยาเสพติดได้ โดยเฉพาะยาเสพติดที่แพร่ระบาดไปสู่ในสถานศึกษา มีการรายงานและประเมินช่วงอายุที่มีภาวะเสี่ยงในการเข้าไปใช้ยาเสพติด ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘ สถาบันรามจิตติ ได้สำรวจพฤติกรรมเด็กและเยาวชน เพื่อติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัดทั่วประเทศ พบว่า เยาวชนในช่วงอายุ ๑๓ - ๑๘ ปี มีพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๒) ผลสถานการณ์การแพร่ระบาดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔ พบว่า สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดรายใหม่มากกว่าผู้เข้าบำบัดรายเก่าโดยสัดส่วนค่าคงที่อยู่ที่ร้อยละ ๗๗-๘๐ อายุที่ใช้ยาเสพติดครั้งแรกของผู้เข้าบำบัดมากกว่าร้อยละ ๕๐ จะมีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี และอีกกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ คือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า ๑๕ ปี สำหรับตัวยาที่ผู้เข้ารับการบำบัดใช้เป็นตัวแรกคือ ยาบ้ามากที่สุด ร้อยละ ๗๖-๗๙ รองลงมาคือ กัญชา ร้อยละ ๑๑-๑๓ และสารละลาย ร้อยละ ๔-๗ อาชีพของกลุ่มผู้เข้าบำบัดรักษา ๓ ลำดับแรกในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา คือ กลุ่มอาชีพรับจ้าง ว่างานและเกษตรกร ขณะที่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาพบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา (สำนักงานจังหวัดเลย, ๒๕๖๐)

ความคาดหวังของประเทศชาติ ชุมชน ครอบครัวและโรงเรียน ต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีทักษะชีวิต คือ คิด วิเคราะห์ มีสติในการใช้ชีวิตรอดอยู่ในสังคม มีสุขภาพแข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส ตั้งใจเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรม ไม่สร้างปัญหาให้สังคม เติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศ (สถาบันวิจัยสังคม, ๒๕๕๒) เมื่อเด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ เข้มแข็งแม้อยู่ในครอบครัวที่แตกแยกหรืออย่าร้าง ก็สามารถปรับตัวได้ ไม่สร้างปัญหาเพิ่มให้ครอบครัว เพราะสาเหตุที่ทำให้เยาวชนหันไปเสพยาเสพติดเกิดจากปัญหาครอบครัวแตกแยก (ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันรามจิตติ, ๒๕๕๐) การสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กมีสติในการคิด ไม่สร้างปัญหาให้ครอบครัวเพิ่มเติม ครอบครัวก็จะอบอุ่นและเข้มแข็งขึ้น หมู่บ้านและชุมชนมีความสามัคคี อยู่อย่างไม่วุ่นวายตระแวง ไม่มีอาชญากรรมและลักขโมย ก็จะส่งผลถึงความเป็นปึกแผ่นของประเทศต่อไป ดังคำขวัญที่ว่า “ไทยนิยม ยั่งยืน ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด”

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในพันธกิจต่อสังคมและประเทศชาติ จึงได้เสนอแผนงานวิจัยตามกรอบเป้าหมายที่ ๒ การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศ เป็นการสร้างความมั่นคงของประเทศ ทั้งในเรื่องของการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนว

<p>ชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เพื่อความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนในประเทศต่อไป</p>
<p>วัตถุประสงค์โครงการ</p> <p>๑. เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย</p> <p>๒. เพื่อศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย</p> <p>๓. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย</p>
<p>ผลการวิจัย</p> <p>โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ๒) ศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)</p> <p>ผลการวิจัย</p> <p>๑. ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ ชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอยางตลาด จังหวัดเลย มีการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด และการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน เช่น มีมาตรการทางสังคม มีกติกาชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน</p> <p>๒. การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ ๑) มาตรการชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน เช่น ชรบ. อปพร. ๒) มาตรการทางสังคม เช่น พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดชุมชนบำบัด และ ๓) มาตรการทางกฎหมาย เช่น ร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมาย การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การใช้มาตรการดำเนินงานแบบผสมผสาน พัฒนากิจกรรมร่วมกัน</p> <p>๓. เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ แนวทางทางสังคม มีการตั้งด่านตรวจค้นหาสารเสพติด ชุมชนมีการร่วมมือเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ แนวทางการใช้กฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จัดให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้งผ่านเสียงตามสายในชุมชน และแนวทางในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยา มีการบำบัดยาเสพติดโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางการแพทย์ ติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม</p>
<p>การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์</p> <p>๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย สามารถนำชุดความรู้เกี่ยวกับชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ไปใช้</p>

ประโยชน์ในการบรรยาย ในการบูรณาการกับการสอน

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้นำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสพติด

๓. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเลย (กอ.รมน.จังหวัดเลย) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบาย และทำงานร่วมกับชุมชนตามแนวชายแดน

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจ สำนักงานด้านความมั่นคง สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย และหน่วยงานราชการอื่นๆ สามารถนำไปใช้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

การประชาสัมพันธ์

๑. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนำเสนอผลการวิจัย ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๓. สถานีตำรวจภูธรเชียงคาน

๔. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงคาน

๕. ชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๖. มีการนำเสนอผ่านช่องข่าวอีสานเดลี เข้าถึงโดย <https://www.esandailyonline.com/48947?fbclid=IwAR2c3jfaGVX5CxiM70tj8NBOKsG8w4SrMh3F7wJ5hrFcrC8TGw7NeVsXKZo>, (วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : ธงชัย สิงอุดม

วัน/เดือน/ปี เกิด : -

ภูมิลำเนา : ๗๐ หมู่ ๕ บ้านหนองบุญชู ตำบลกู่ทอง อำเภอเขียงยืน
จังหวัดมหาสารคาม

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๔๔ หมู่ ๑๒ ตำบลนาโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ตำแหน่ง : อาจารย์ ระดับ รองศาสตราจารย์

วุฒิการศึกษา : ๒๕๓๔ สำเร็จปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขา การสอนสังคม
จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

: ๒๕๔๘ สำเร็จปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.)

สาขา ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

: ๒๕๕๗ สำเร็จปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) สาขา รัฐประศาสน
ศาสตร์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ :

๑. บทความทางวิชาการ

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม,และคณะ “แนวทางการประยุกต์ในการใช้หลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำของ
นักการเมืองท้องถิ่น, ตีพิมพ์บทความในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ในวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ.
๒๕๖๐,

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดมและคณะ “แนวทางการพัฒนาประเทศกับความขัดแย้งในสังคม” ตีพิมพ์ใน
วารสารเรื่องการจัดการวัฒนธรรมเชิงพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน, ของวิทยาเขตแพร่ในวัน
เสาร์ที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐,

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม.และคณะ”สิทธิกับความมั่นคงของมนุษย์.” .ตีพิมพ์ในงานการประชุมวิชาการ
ระดับชาติ ครั้งที่ ๑ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. ๒๕๖๐,

ผศ.ดร. ธงชัย สิงอุดมและคณะ “การพัฒนาความเป็นพลเมืองตามวิถีพุทธ ตีพิมพ์ที่วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน

พ.ศ. ๒๕๖๐

ผศ.ดร. ธงชัย สิงอุดม “จิตอาสาสู่การพัฒนาประชาธิปไตยในสังคม” ตีพิมพ์ในงานประชุมวิชาการระดับ
ชาติ ครั้งที่ ๕ และนานาชาติครั้งที่ ๓ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ ด้านมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น}

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม. “มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนิสิต
ในบริบทความแตกต่างทางการเมืองการปกครองในประชาคมอาเซียน” วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม
๒๕๖๑,

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดมและคณะ “การเมืองภาคประชาสังคมในยุค ๔.๐” ตีพิมพ์ในงานการวิจัยและ
นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน. ณ วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระ
เกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑,

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม “ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาชุมชน” ตีพิมพ์ในงานประชุมวิชาการ

๒. งานวิจัย

ดร. ธงชัย สิงอุดม. (หัวหน้าโครงการวิจัย) ๒๕๕๙. ของสถาบันวิจัย เรื่อง “การอนุรักษ์และพัฒนา
แหล่งโบราณคดีทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มน้ำเลย,

ผศ.ดร. ธงชัย สิงอุดม. (หัวหน้าโครงการวิจัย) ๒๕๖๐. ของสถาบันวิจัย เรื่อง “เศรษฐศาสตร์เชิง
พุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่,

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม ๒๕๖๐ ของวิทยาลัยสงฆ์เลย เรื่อง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กับการพัฒนาทักษะชีวิตของนิสิตในบริบทความแตกต่างทางการเมืองการปกครองใน
ประชาคมอาเซียน,

ผศ.ดร. ธงชัย สิงอุดม (หัวหน้าโครงการวิจัย) ๒๕๖๑ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ(สสส) วิจัยเรื่อง พัฒนาสุขภาวะและการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา,

๓. หนังสือ/เอกสารประกอบการสอน / เอกสารคำสอน

ดร. ธงชัย สิงอุดม. เอกสารประกอบการสอน รายวิชา รัฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา, (เลย :
โรงพิมพ์บ้านนาอ้อ, ๒๕๕๘.

ดร. ธงชัย สิงอุดม. เอกสารคำสอน รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐประศาสนศาสตร์, (เลย : โรง
พิมพ์บ้านนาอ้อ, ๒๕๕๘.

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม. การเมืองการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นของไทย, กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์หาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม. การเมืองว่าด้วยเรื่องจริยธรรม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-ภาษาไทย	พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน (สินนา)
ชื่อ-อังกฤษ	Phramaha Somsak Satisampanno
วัน เดือน ปีเกิด	-
ที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ที่ ๕ บ้านท่าบุง ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐
ประวัติการศึกษา	<p>-พ.ศ.๒๕๕๕ ป.ธ.๔ สำนักเรียนคณะจังหวัดเลย</p> <p>-พ.ศ.๒๕๕๕ พธ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p> <p>-พ.ศ.๒๕๕๗ พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p>
ผลงานวิชาการ	<p>งานวิจัย</p> <p>-พ.ศ.๒๕๖๐ รายงานวิจัยเรื่อง การติดตามพุทธศาสนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหา วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย รุ่น ๖๑</p> <p>-พ.ศ. ๒๕๖๐ งานวิจัยเรื่อง การจัดการเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานใน จังหวัดเลย</p> <p>-พ.ศ. ๒๕๖๑ งานวิจัยเรื่อง พระเจดีย์สำคัญในจังหวัดเลย : วิเคราะห์ ประวัติศาสตร์ พุทธศิลปกรรม ศรัทธาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง</p> <p>-พ.ศ. ๒๕๖๑ งานวิจัยเรื่อง ความมั่นคงตามแนวชายแดนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย</p> <p>บทความวิชาการ</p> <p>บทความวิชาการ เรื่อง การปฏิรูประบบราชการตามหลักราชสังคหวัตถุ</p> <p>บทความทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานพุทธธรรม</p>